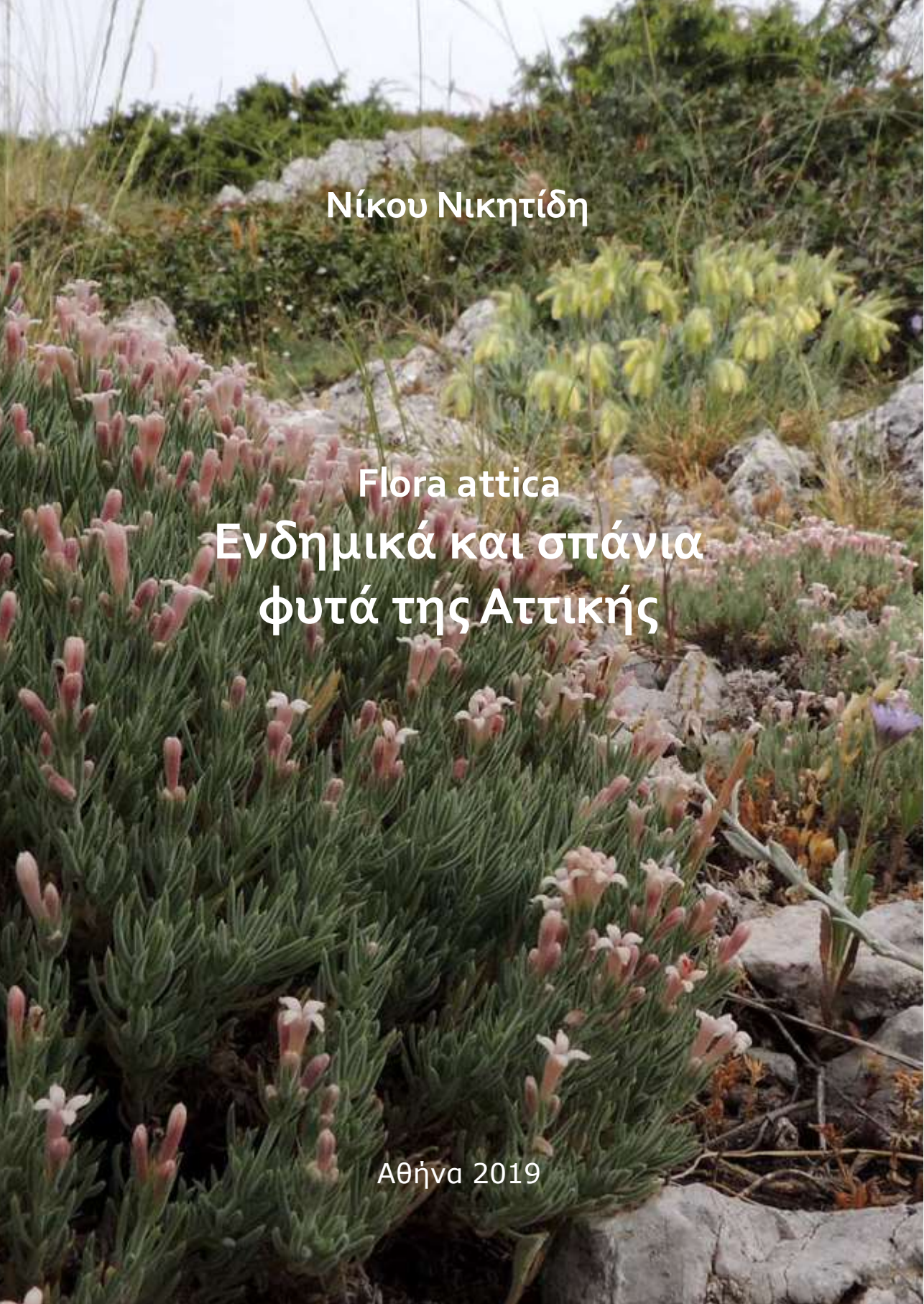

Νίκου Νικητίδη

Flora attica
Ενδημικά και σπάνια
φυτά της Αττικής

Αθήνα 2019

Νίκου Νικητίδη

Flora attica
Ενδημικά και σπάνια
φυτά της Αττικής

Προβολή: δύο σελίδες

Η χρήση του περιεχομένου καθορίζεται από την άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού–Μη Εμπορική Χρήση–Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές.

Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε την ακόλουθη σελίδα: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.el>

Αθήνα 2019
Copyright Νίκος Νικητίδης
amorgos51@gmail.com

ISBN
978-618-84382-0-0

Από την δεκαετία του 1950 αρχίζει να διογκώνεται και η εσωτερική μετανάστευση. Όλες οι μεγάλες επενδύσεις έγιναν στην περιοχή της πρωτεύουσας. Ο κόλπος της Ελευσίνας γέμισε ναυπηγεία, διυλιστήρια, υψικάμινους και τσιμεντοβιομηχανίες. Καταλυτικά αποτυπώνει την κατάσταση στην Ελευσίνα, το τραγούδι «Ο εφιάλτης της Περσεφόνης» των Νίκου Γκάτσου και Μάνου Χατζιδάκι.

Παρά τις μεγάλες αλλαγές και τις εκτεταμένες περιβαλλοντικές καταστροφές, η άγρια φύση της Αττικής αντέχει και αντιστέκεται. Χρειάζεται όμως μαζί με τη φύση να αντισταθούμε κι εμείς. Και η καλύτερη αντίσταση είναι η γνώση και η γνωριμία της αττικής φύσης. Το χρωστάμε στην Περσεφώνη που δεν μας ξεχνάει και κάθε χρόνο συνεχίζει να ανεβαίνει στο κόσμο μας και να γεμίζει την Αττική με αγριολούλουδα.

© Νίκος Νικητίδης 2019
amoros51@gmail.com

Ο Νίκος Νικητίδης είναι δημοσιογράφος, φωτογράφος (για τις επαγγελματικές του ασχολίες) και συγγραφέας. Γεννήθηκε και μεγάλωσε στα Παλαιά Σφαγεία και τα Άνω Πετράλωνα του Δήμου Αθηναίων. Εδώ και χρόνια κατοικεί στο Περισσό. Κατάγεται από την Αμοργό, την Τήνο και το Ρέθυμνο. Εργάστηκε σε εφημερίδες, περιοδικά και άλλα ΜΜΕ. Μετά την συνταξιοδότησή του ασχολείται με την συγκέντρωση και ψηφιοποίηση των δημοσιογραφικών του ερευνών και με την δημιουργία ψηφιακών εκδόσεων με αντικείμενο την χλωρίδα, την φύση, το περιβάλλον, την Αττική και την Αμοργό.

Ο εφιάλτης της Περσεφόνης

Εκεί που φύτερωνε φλισκούνι κι άγρια μέντα κι έβγαζε η γη το πρώτο της κυκλάμινο τώρα χωριάτες παζαρεύουν τα τσιμέντα και τα πουλιά πέφτουν νεκρά στην υψικάμινο.

Εκεί που σμίγανε τα χέρια τους οι μύστες ευλαβικά πριν μπουν στο θυσιαστήριο τώρα πετάνε αποτσιγάρα οι τουρίστες και το καινούργιο πάν να δούνε διυλιστήριο.

Εκεί που η θάλασσα γινόταν ευλογία κι ήταν ευχή του κάμπου τα βελάσματα τώρα καμιόνια κουβαλάν στα ναυπηγεία άδεια κορμιά, σιδερικά, παιδιά κι ελάσματα.

Κοιμήσου Περσεφώνη
στην αγκαλιά της γης
στον κόσμο το μπαλκόνι
ποτέ μην ξαναβγείς

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Νίκου Νικητίδη

Flora attica
Ενδημικά και σπάνια
φυτά της Αττικής

Προβολή: δύο σελίδες

Η χρήση του περιεχομένου καθορίζεται από την άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού–Μη Εμπορική Χρήση–Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές.

Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε την ακόλουθη σελίδα: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.el>

Αθήνα 2019
Copyright Νίκος Νικητίδης
amorgos51@gmail.com

ISBN
978-618-84382-0-0

Εισαγωγή

Στην κλασική αρχαιότητα στην Αττική συνέβησαν τρεις εκτεταμένες οικολογικές καταστροφές, το πρώτο κλείσιμο ποταμού, δύο εγγειοβελτιωτικά έργα και η δημιουργία της βοτανικής επιστήμης.

Η αποψίλωση του Υμηττού από τα δάση του, που είχε αρχίσει από τη μυκηναϊκή περίοδο, ολοκληρώνεται. Η δασική βλάστηση αντικαθίσταται από θάμνους και φρύγανα, ιδίως στην πλευρά που βλέπει στην Αθήνα. Αναπτύσσεται όμως η μελισσοκομία, με αποτέλεσμα το μέλι του Υμηττού να θεωρείται το καλύτερο, από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας.

Η Πεντέλη γεμίζει πληγές από τα λατομεία εξόρυξης μαρμάρου. Από πεντελικό μάρμαρο χτίστηκε ο Παρθενώνας και πολλοί άλλοι ναοί. Τα αρχαία λατομεία (μαζί με τα νεότερα) παραμένουν και σήμερα ορατά από μακριά. Στο Λαύριο τα κοιτάσματα αργύρου εξαντλούνται και όλη η περιοχή εγκαταλείπεται. Απομένουν εκατοντάδες πηγάδια που οδηγούν στις μεταλλευτικές στοές και οι σωροί από χιλιάδες τόνους σκουριάς.

Ο ποταμός Ηριδανός που πηγάζει από το Λυκαβηττό και διατρέχει την πόλη, σκεπάζεται στο τμήμα του που βρίσκεται μέσα στα τείχη. Είναι το πρώτο εγγειοβελτιωτικό έργο μεγάλης κλίμακας. Το δεύτερο είναι στη ρωμαϊκή περίοδο η κατασκευή από τον αυτοκράτορα Αδριανό ενός σπουδαίου υδραγωγείου, που μεταφέρει νερό από την Πάρνηθα στην Αθήνα. Το Αδριάνειο υδραγωγείο λειτουργεί μέχρι σήμερα.

Η πνευματική ακτινοβολία της Αθήνας, εκτός από τις φιλοσοφικές και καλλιτεχνικές της πτυχές, περιέλαβε και τις θετικές επιστήμες. Ο Θεόφραστος με τα έργα του δημιουργεί στο φυσικό περιβάλλον της Περιπατητικής Σχολής την επιστήμη της Βοτανικής.

Θα ακολουθήσουν δύσκολες εποχές για την Αττική. Καθώς ο πληθυσμός αραιώθηκε σημαντικά από επιδρομές, η άγρια φύση θα αρχίσει να επεκτείνεται και πάλι, σκεπάζοντας και διασώζοντας πολλά από τα έργα που έκαναν την Αθήνα και την Αττική αξεπέραστο σταθμό του πολιτισμού και της ιστορίας.

Η φύση της Αττικής υπέστη τις μεγαλύτερες καταστροφές στην εποχή μας

από την έντονη αστικοποίηση που άρχισε στην δεκαετία του 1950 και συνεχίζεται. Ολόκληρη η παραλιακή ζώνη, το μεγαλύτερο τμήμα της Πεντέλης, του Αιγάλεω και του Ποικίλου, ένα μεγάλο μέρος του Υμηττού και τμήματα της Πάρνηθας παραδόθηκαν αμαχητί από την συντεταγμένη Πολιτεία στους αυθαιρετούχους και τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Σε αρκετές περιπτώσεις έχουν άμεση συνενοχή η ίδια η Πολιτεία και η Δικαιοσύνη.

Το φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον της Αττικής διατηρήθηκε σχεδόν αναλλοίωτο από το τέλος της αρχαιότητας μέχρι την δεκαετία του 1920. Από τότε μέχρι σήμερα οι ανώμαλες πολιτικές καταστάσεις αλλά και η ανεπάρκεια κυβερνήσεων και πολιτικών να υλοποιήσουν ένα σχέδιο ισόρροπης ανάπτυξης της χώρας, είχε μοιραία συνέπεια τις μαζικές και ανεπανόρθωτες καταστροφές στην Αττική, που συνοδεύτηκαν από την εγκατάλειψη της υπαίθρου και την υπανάπτυξη της εκτός πρωτευούσης Ελλάδας. Η πρώτη συσσώρευση πληθυσμού έγινε μετά την Μικρασιατική Καταστροφή. Πλήθη προσφύγων κατέφυγαν στην Αθήνα. Δημιουργήθηκαν οικισμοί όχι μόνο στο Λεκανοπέδιο αλλά και στις ακτές, όπως στην Νέα Μάκρη και την Ανάβυσσο. Στη διάρκεια της Κατοχή αποψιλώθηκε ο Υμηττός, προκειμένου να βρουν οι κάτοικοι καύσιμη ύλη για να μαγειρέψουν και να ζεσταθούν.

Μία νέα συσσώρευση πληθυσμού συνέβη στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Οι ανταρτόπληκτοι έτρεχαν στην Αθήνα για να βρουν καταφύγιο. Σε αρκετές περιπτώσεις η μετακίνηση έγινε οργανωμένα από τις κυβερνήσεις, ώστε να μη μπορούν οι αντάρτες να βρουν ενισχύσεις.

Από την δεκαετία του 1950 αρχίζει να διογκώνεται και η εσωτερική μετανάστευση. Όλες οι μεγάλες επενδύσεις έγιναν στην περιοχή της πρωτεύουσας. Ο κόλπος της Ελευσίνας γέμισε ναυπηγεία, διυλιστήρια, υψικάμινους και τσιμεντοβιομηχανίες. Καταλυτικά αποτυπώνει την κατάσταση στην Ελευσίνα, το τραγούδι «Ο εφιάλτης της Περσεφόνης» των Νίκου Γκάτσου και Μάνου Χατζιδάκι.

Κι έτσι εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες στοιβάχτηκαν στην πρωτεύουσα, γιατί εδώ υπήρχαν δουλειές. Ο συγκεντρωτισμός δεν μετέβαλε απλώς την Αθήνα σε μια προβληματική τσιμεντούπολη αλλά αποστέρησε από την υπόλοιπη Ελλάδα το μεγαλύτερο μέρος του ανθρώπινου δυναμικού της.

Για το μέγεθος αυτής της τεράστιας πληθυσμιακής μετακίνησης αποκαλυπτικός είναι ο συσχετισμός μόνιμων κατοίκων και ψηφοφόρων, όταν ίσχυε στις εκλογές ο θεσμός των ετεροδημοτών. Ετεροδημότες ήταν στην Ηλιούπολη το 92% των κατοίκων, στο Γαλάτσι το 88%, στην Δάφνη το 86%, στον δήμο Ζωγράφου το 82% των κατοίκων και στους περισσότερους άλλους δήμους πάνω από το 60%.

Η έξοδος στις ακτές

Αυτή η υπερσυγκέντρωση πληθυσμού είχε αλυσιδωτές αντιδράσεις. Καλές συνοικίες υποβαθμίστηκαν όπως η Κυψέλη, τα Πατήσια, η περιοχή της πλατείας Βικτωρίας και προστέθηκαν στις ήδη βεβαρημένες περιοχές του Λεκανοπεδίου.

Στη δεκαετία του 1990 άρχισε μια μαζική έξοδος πληθυσμού από το Λεκανοπέδιο προς την Πεντέλη, τα Μεσόγεια και τις ακτές.

Στον Διόνυσο, όπου το κράτος εκποίησε το στρατόπεδο των πεζοναυτών με την μέθοδο των κτηματικών ομολόγων, η πληθυσμιακή αύξηση έτρεχε με ρυθμό του +350%. Στην άλλη πλευρά της Πεντέλης, στην «μητρόπολη των αυθαίρετων», την Ανθούσα, η αύξηση ξεπέρασε το +430%. Στον Μαραθώνα η αύξηση ήταν +200%. Γενικά, η αύξηση του πληθυσμού στην Ανατολική Αττική ξεπέρασε το εκρηκτικό ποσοστό του +32%.

Η έντονη τάση φυγής από το Λεκανοπέδιο Αθηνών εντάθηκε με την ανεξέλεγκτη είσοδο εκατοντάδων χιλιάδων παράνομων μεταναστών. Η φυγή αυτή διευκολύνθηκε σημαντικά μετά την κατασκευή του αεροδρομίου στα Σπάτα και της Αττικής Οδού. Η τεράστια πληθυσμιακή μετακίνηση αποτυπώθηκε και πολιτικά. Στο υπόλοιπο Αττικής αυξήθηκαν οι βουλευτικές έδρες κατά δύο, που φυσικά τις έχασε η Α' Αθηνών.

Δεκάδες χιλιόμετρα πανέμορφων ακτών παραδόθηκαν στην αυθαίρετη δόμηση. Άλλες θαυμάσιες παραλίες κλείστηκαν με συρματοπλέγματα από τους «φραγκάτους». Η ανεπανάληπτη αμμουδιά του Φαλήρου, με τους χιλιάδες άσπρους κρίνους της θάλασσας, μπαζώθηκε και μεταβλήθηκε σε γήπεδα και δρόμους ταχείας κυκλοφορίας. Ο Κηφισός και ο Ιλισός που δρόσιζαν την πόλη κλείστηκαν, με συνέπεια να ανέβει η μέση θερμοκρασία στην πόλη και να επιδεινωθεί το φαινόμενο της θερμοκηψίδας. Δεκάδες χιλιάδες στρέμματα δάσους κάηκαν και αντικαταστάθηκαν από παράνομους οικισμούς.

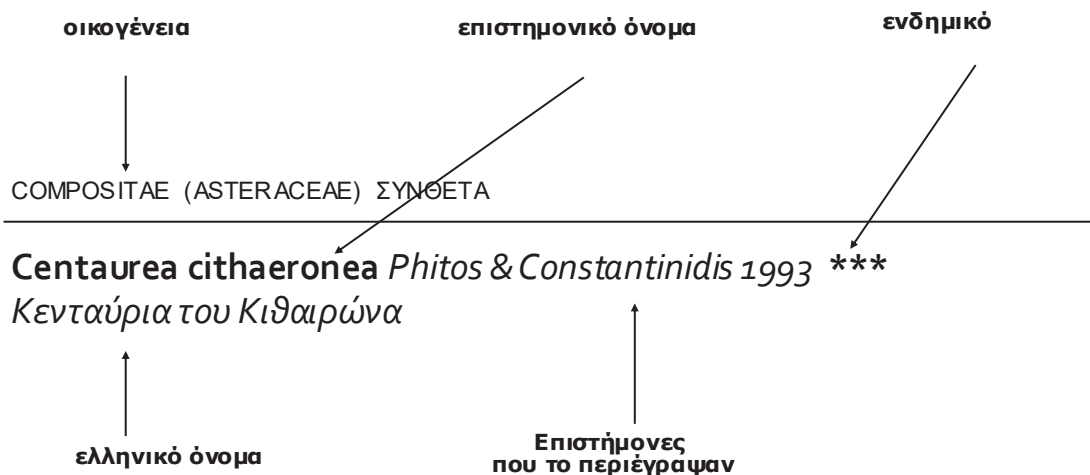
Παρά τις μεγάλες αλλαγές και τις εκτεταμένες περιβαλλοντικές καταστροφές, η άγρια φύση της Αττικής αντέχει και αντιστέκεται. Χρειάζεται όμως μαζί με τη φύση να αντισταθούμε κι εμείς. Και η καλύτερη αντίσταση είναι η γνώση και η γνωριμία της αττικής φύσης. Το χρωστάμε στην Περσεφόνη που δεν μας ξεχνάει και κάθε χρόνο συνεχίζει να ανεβαίνει στο κόσμο μας και να γεμίζει την Αττική με αγριολούλουδα.

Παρά την εκτεταμένη αστικοποίηση και τις καταστροφές, ένα σημαντικό τμήμα της αττικής φύσης διατηρείται στα Γεράνεια, τον Πατέρα, τον Κιθαίρωνα και την Λαυρεωτική, σε τμήματα της Πάρνηθας και του Υμηττού και σε σπαράγματα βιότοπων στην Πεντέλη, το Ποικίλο, το Αιγάλεω και το Λεκανοπέδιο. Έτσι και παρά την επίθεση που υπέστη, η Αττική διατηρεί ακό-

μα μεγάλη βιοποικιλότητα, με έμφαση στα ενδημικά και σπάνια φυτά. Το βιβλίο αυτό παρουσιάζει τα περισσότερα ενδημικά και σπάνια φυτά, που συνεχίζουν να ευδοκιμούν στην Αττική, καθώς και ορισμένα άλλα είδη που έχουν σχέση με την Αττική. Για την λήψη των φωτογραφιών που παρουσιάζονται στο βιβλίο, χρειάστηκε να γίνουν δεκάδες εξορμήσεις σε όλη την Αττική για πολλά χρόνια. Όλες οι λήψεις έγιναν με σεβασμό στην φύση και στην προστασία της.

Για τα ονόματα των φυτών αναφέρεται η επιστημονική τους ονομασία στα νεολατινικά και η ελληνική τους απόδοση. Δίπλα στην επιστημονική ονομασία υπάρχει το όνομα του επιστήμονα που περιέγραψε το φυτό και η χρονολογία της επιστημονικής του δημοσίευσης. Όπου χρειάζεται αναφέρεται και η κοινή ελληνική τους ονομασία.

Στην παρουσίαση, περιλαμβάνονται μια γενική περιγραφή, ο βióτοπος που ευδοκιμούν, η μορφή και το χρώμα των ανθέων, η περίοδος άνθισης και οι περιοχές που βρίσκουμε το φυτό στην Αττική.

Η Ελλάδα στο Μειόκαινο

Πριν 20.000 περίπου χρόνια η μέση θερμοκρασία ανέβηκε σταδιακά, οι πάγοι έλιωσαν και διατηρήθηκαν στους πόλους, η θαλάσσια στάθμη ανέβηκε και πριν περίπου 10.000 χρόνια η χώρα πήρε τη σημερινή της μορφή.

Η Ελλάδα στο Πλειόκαινο

Η διαμόρφωση της Αττικής

Το φυσικό περιβάλλον της Αττικής είναι αποτέλεσμα γεωτεκτονικών επεισοδίων και ανθρώπινων επεμβάσεων. Η γεωτεκτονική ιστορία της περιοχής εκτείνεται σε ένα διάστημα πολλών εκατομμυρίων ετών. Αντίθετα, οι ανθρωπογενείς επιδράσεις έχουν ιστορία μόλις 10 χιλιάδων ετών, από τότε δηλαδή που άρχισε η Νεολιθική Εποχή με την ανάπτυξη της γεωργίας και την δημιουργία καλλιεργήσιμων γαιών.

Πριν από 30 εκατομμύρια χρόνια (αρχές του Μειόκαινου) η Ελλάδα αποτελούσε τμήμα μιας πλατιάς ορεινής χερσαίας μάζας με τοξοειδή διάταξη, της Αιγαίδας, η οποία αναδύθηκε σταδιακά από την αρχέγονη θάλασσα της Τηθύος. Ακολούθησαν διάφορα γεωλογικά επεισόδια και ριζικές μεταβολές με καθιζήσεις και ανυψώσεις του γήινου φλοιού και αντίστοιχες ταπεινώσεις και ανυψώσεις της θαλάσσιας στάθμης.

Πριν από 5 εκατομμύρια χρόνια (αρχές του Πλειόκαινου) η θάλασσα αρχίζει να εισβάλλει μόνιμα στην Αιγαίδα και να την χωρίζει σε τμήματα. Τότε αρχίζουν να εμφανίζονται τμήματα της Πελοποννήσου και της Κρήτης, ενώ οι Κυκλάδες αποτελούν τμήμα μιας μεγάλης στεριάς με λίμνες και ποταμούς. Η Αττική αποτελεί τμήμα του ελλαδικού κορμού και έχει την μορφή μιας χερσονήσου, μια μορφή που διατηρείται μέχρι σήμερα.

Πριν 3,5 με 4 εκατομμύρια χρόνια σημειώνεται έντονη ηφαιστειακή δράση στην περιοχή και δημιουργείται ο Σαρωνικός κόλπος, με την διείσδυση της θάλασσας από τον Ισθμό της Κορίνθου. Τότε, δημιουργούνται στην περιοχή ηφαιστεια στο Σου-

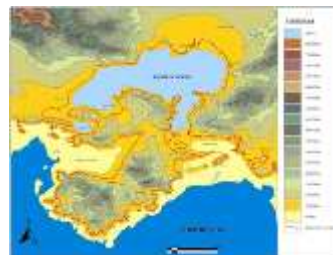
σάκι (Ισθμός), την Αίγινα, τα Μέθανα και τον Πόρο, τα οποία συνέχισαν την δραστηριότητά τους και στους ιστορικούς χρόνους, θεωρούνται και σήμερα ενεργά και αποτελούν μέρος του ηφαιστειακού τόξου του Νότιου Αιγαίου.

Ακολουθεί μια περίοδος κλιματικών αλλαγών με την ψύχρανση της ατμόσφαιρας και την δημιουργία παγετώνων. Η δέσμευση τεραστίων ποσοτήτων νερού από τους παγετώνες είχε σαν αποτέλεσμα την σταδιακή μείωση της θαλάσσιας στάθμης κατά 100 τουλάχιστον μέτρα. Ολόκληρη η Ελλάδα αποτελούσε μια ενιαία στεριά, με δύο στενά θαλάσσια περάσματα ανάμεσα στην Πελοπόννησο και την Κρήτη στα νότια και ανάμεσα σε Αττική-Εύβοια και Κυκλάδες στην κεντρική περιοχή.

Τα απολιθώματα ζώων που έχουν βρεθεί στην Αττική (Πικέρμι, Βραυρώνα, κ.ά.) και που αντιπροσωπεύουν διάφορες εποχές, μας δείχνουν και τις αλλαγές στο κλίμα και την χλωρίδα που σημειώθηκαν σε μια μακρά περίοδο πολλών εκατομμυρίων ετών. Υποτροπική βλάστηση, σαβάνες, τούνδρα εναλλάχτηκαν μέχρι να φτάσουμε στην εποχή που έλιωσαν οι παγετώνες και δημιουργήθηκε το σημερινό μεσογειακό κλίμα με την γνωστή μας βλάστηση.

Περί το τέλος της εποχής των παγετώνων, πριν περίπου 18.000 χρόνια, η Αττική, τα νησιά του Σαρωνικού, η χερσόνησος της Τροιζηνίας στην Πελοπόννησο και η Εύβοια αποτελούσαν μία στεριά. Ανάμεσα στην Αίγινα, τα Μέθανα και την Επίδαυρο υπήρχε μια μεγάλη λίμνη, η «Παλαιολίμνη Επιδαύρου». Μια μικρότερη λίμνη, η Κυρχειά, υπήρχε στην περιοχή της Ελευσίνας.

Στη συνέχεια η μέση θερμοκρασία ανέβηκε σταδιακά, οι πάγοι έλιωσαν και διατηρήθηκαν στους πόλους, η θαλάσσια στάθμη ανέβηκε και πριν περίπου 10.000 χρόνια η χώρα και η Αττική πήραν την σημερινή τους μορφή.

Η Σαλαμίνα και η Αττική ήταν ενωμένες πριν 12.000 χρόνια. Στην θέση του κόλπου της Ελευσίνας ήταν μια λίμνη.

Προϊστορικό ιππάριο από το Πικέρμι. Αναπαράσταση: Γιώργος Σφήκας

Η Αττική πριν 18.000 χρόνια ήταν ενωμένη με την Πελοπόννησο

**Ο ποταμός Ιλισός,
ο ναός του Ολυμπίου
Διός και η Ακρόπολη
τον 17ο αιώνα**

Οι ανθρώπινες επεμβάσεις

Σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του σημερινού αττικού τοπίου έπαιξαν οι ανθρώπινες δραστηριότητες τα τελευταία 10.000 χρόνια. Η Αττική κατοικήθηκε στην μακρά Παλαιολιθική Εποχή αλλά η ζωή των ανθρώπων τότε ήταν νομαδική και δεν επέδρασε στην φύση. Με την σταδιακή εξημέρωση των ζώων, την δημιουργία κοπαδιών και την ανακάλυψη της γεωργίας άρχισαν από το 7000 π.Χ. περίπου (οπότε μπήκαμε στην Νεολιθική Εποχή) σημαντικές αλλαγές στην φύση της Αττικής με την δημιουργία βοσκοτόπων, χωραφιών και οικισμών.

Από τα απομεινάρια των δασών μπορούμε να φανταστούμε πως ήταν η Αττική στην έναρξη της Νεολιθικής

**Άποψη της Αθήνας από
τον λόφο του Άγχεσμου
(Τουρκοβούνια)
τον 17ο αιώνα**

Εποχής. Απέραντα δάση πεύκων στα χαμηλά, βελανιδιές (δρύες, αριές) στις πλαγιές και τους λόφους και έλατα στην ορεινή ζώνη κάλυπταν το τοπίο. Ανάμεσά τους υπήρχαν ξέφωτα και μεγάλα ανοίγματα, δημιουργημένα από φωτιές που είχαν ξεσπάσει από φυσικά αίτια, γεμάτα με ποώδη βλάστηση. Στα παραθαλάσσια και σε διαβρωμένες θέσεις υπήρχε φρυγανική βλάστηση, όπως και σήμερα. Ο Ιλισός και ο Κηφισός έρρεαν ανεμπόδια, δημιουργώντας πράσινες οάσεις κατά τον ρου τους και έναν πλούσιο υγρότοπο στο Δέλτα τους στο Φάληρο. Μικροί υγρότοποι υπήρχαν στις εκβολές όλων των ρεμάτων, με μεγαλύτερο εκείνον στον Σχινιά.

Με όπλο την φωτιά οι άνθρωποι δημιούργησαν καλλιεργήσιμες εκτάσεις: Στο μεγαλύτερο τμήμα του Λεκανοπεδίου με κέντρα την Ακρόπολη (Αθήνα), τις Αχαρνές, το Μαρούσι, κ.ά. Στα Μεσόγεια με κέντρα την Παιανία, τα Σπάτα, το Μαρκόπουλο και το Κορωπί. Στον Μαραθώνα, τον Άλιμο, την Ανάβυσσο κι άλλες παραλιακές περιοχές. Στο Θριάσιο Πεδίο της Ελευσίνας και την Μεγαρίδα.

Άρχισε επίσης και η εκτεταμένη ξύλευση των δασών

**Το Θριάσιο Πεδίο
της Ελευσίνας
τον 18ο αιώνα**

**Η τωρινή εικόνα
της Αθήνας
από την Πάρνηθα**

Ο Υμηττός είχε χάσει τα δάση του από παλιά, όπως φαίνεται και σ' αυτή την χαλκογραφία του 17ου αιώνα

Οι κεραίες που έχουν καταλάβει σχεδόν όλες τις κορφές αποτελούν κίνδυνο για τα ενδημικά φυτά

Οι πληγές των λατομείων, υποβαθμίζουν το αττικό τοπίο

για την δημιουργία οικοδομήσιμης ξυλείας, καυσόξυλων και ναυπηγήσιμης ξυλείας. Έχουμε βάσιμες ενδείξεις ότι ήδη στην κλασική εποχή το μεγαλύτερο τμήμα του Υμηττού είχε ξυλευτεί και τα δάση του είχαν αντικατασταθεί από θάμνους, φρύγανα και βότανα (ευβότανο και μελισσόβοτο, τον χαρακτηρίζουν οι αρχαίες πηγές) που έδιναν εξαιρετικό μέλι.

Από την Εποχή του Χαλκού (γύρω στο 3000 π.Χ.) και μετά, σημαντικές επεμβάσεις έγιναν για την εύρεση μεταλλευμάτων στην Λαυρεωτική και ορυκτών στην Πεντέλη. Ακόμα και σήμερα πολλές χαίνουσες πληγές στο πεντελικό τοπίο, οφείλονται στα αρχαία λατομεία. Σε γενικές γραμμές, οι ανθρώπινες επεμβάσεις στο πέρασμα των αιώνων δεν δημιούργησαν ανεπανόρθωτα προβλήματα στην φύση και την χλωρίδας της Αττικής. Μετά την Ελληνιστική Περίοδο και κυρίως στις μακρές περιόδους του Βυζαντίου και της Τουρκοκρατίας η Αθήνα υπήρξε μια μικρή πόλη και γενικά ο πληθυσμός της Αττικής ήταν ολιγάριθμος με αποτέλεσμα οι ανάγκες του σε φυσικούς πόρους να είναι περιορισμένες.

Οι μεγάλες αλλαγές έγιναν μετά το 1922 και μετά το 1945, όταν στην Αττικής συνέρρευσαν εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες και εσωτερικοί μετανάστες. Η Αθήνα έγινε μεγαλούπολη και επεκτάθηκε σχεδόν σε όλη την Αττική με τους (αυθαίρετους) παραθεριστικούς οικισμούς και την ασύδοτη δράση των οικοδομικών συνεταφισμών, συγκεντρώνοντας πάνω από το ένα τρίτο του ελληνικού πληθυσμού. Τα νταμάρια γέμισαν όλα τα βουνά της Αττικής. Οι πυρκαγιές (πολλές από εμπρησμούς) πολλαπλασιάστηκαν και αφάνισαν πολύτιμα δάση, όπως το ελατοδάσος της Πάρνηθας. Οι περισσότερες κορφές των βουνών καταλήφθηκαν από στρατιωτικές βάσεις, τηλεπικοινωνιακές εγκαταστάσεις, ραδιοτηλεοπτικά πάρκα και κεραίες κινητής τηλεφωνίας.

Παρά την αστικοποίηση της Αττικής, η βόσκηση συνεχίζεται ελεύθερα σε όλα τα βουνά (ακόμα και σε καμένες εκτάσεις) με σημαντικές επιπτώσεις στην χλωρίδα και ιδιαίτερα στην ανανέωση των δασών με έλατα.

Ειδικά στην Πάρνηθα, η υπερβόσκηση γίνεται από τα τουλάχιστον 500 ελάφια, με σημαντικές επιπτώσεις στην βιοποικιλότητα του βουνού.

Παρά την γενικευμένη υποβάθμιση του αττικού τοπίου και τις καταστροφές στο φυσικό περιβάλλον, η χλωρίδα της Αττικής παραμένει ζωντανή και πολύτιμη ακόμα και μέσα στον αστικό ιστό, όπως θα δούμε στις επόμενες σελίδες.

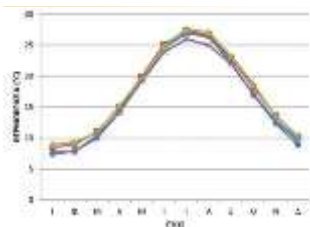

**Το πευκοδάσος που
άρχιζε από την
Πάρνηθα και κατέληγε
στην Ραφήνα έχει
αντικατασταθεί σε ένα
μεγάλο τμήμα του από
οικισμούς, ιδιαίτερα
στην Πεντέλη**

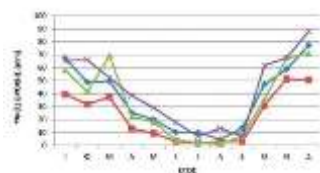
**Ένα κοπάδι με γίδια βόσκει στα καμένα της
Πεντέλης (24/11/2009)**

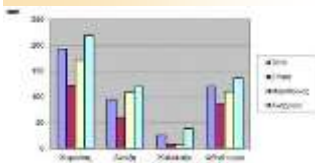
**Μια από τις μεγαλύτερες περιβαλλοντικές
καταστροφές ήταν η φωτιά που κατέκαψε
το ελατοδάσος της Πάρνηθας το 2007**

Διάγραμμα με την μέση θερμοκρασία ανά μήνα. Φαίνεται η έξαρση στην καλοκαιρινή περίοδο

Διάγραμμα με τα ύψη βροχής. Φαίνεται η έξαρση το φθινόπωρο, τον χειμώνα και την άνοιξη

Ραβδόγραμμα με τα ύψη βροχής ανά εποχή σε Τατόι, Σπάτα, Μαραθώνα και Ανάβρυτα

Μια φθινοπωρινή καταιγίδα μαίνεται με κεραυνούς πάνω από την Αθήνα

Το κλίμα

Η χλωρίδα και η βλάστηση μιας περιοχής είναι αποτέλεσμα του συνόλου των οικολογικών παραγόντων που επικρατούν σ' αυτήν. Το κλίμα αποτελεί έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες. Η βροχή και η θερμοκρασία του αέρα σχετίζονται με την φύτρωση, την ανάπτυξη, την άνθιση και την καρποφορία των φυτών.

Η Αττική έχει μεσογειακό κλίμα, το οποίο χαρακτηρίζεται από έναν σχετικά μικρό ήπιο χειμώνα και από ένα μακρύ ξηροθερμικό καλοκαίρι. Η περίοδος των βροχών αρχίζει το φθινόπωρο, το οποίο είναι και η περίοδος αναγέννησης της μεσογειακής χλωρίδας μετά την μεγάλη καλοκαιρινή ξηρασία. Τα φθινοπωρινά καιρικά συστήματα μας έρχονται από τα δυτικά. Μετά τον χειμώνα με τα ικανοποιητικά ύψη βροχής, μία δεύτερη περίοδος βροχών συμβαίνει την άνοιξη, που είναι και η περίοδος ανθοφορίας των περισσότερων φυτών. Πολλά από τα ανοιξιάτικα καιρικά συστήματα έρχονται με νοτιάδες, οπότε έχουμε λασποβροχές που μεταφέρουν σκόνη (αλλά και πολύτιμα ιχνοστοιχεία) από την Σαχάρα. Από τον ήπιο χειμώνα δεν λείπουν και οι μέρες χιονόπτωσης, ιδιαίτερα στις κορφές των βουνών.

Στην διπλανή στήλη (αριστερά) τα γραφήματα δείχνουν την κατανομή των βροχών και της θερμοκρασίας στους 12 μήνες του έτους, με βάση τις μετρήσεις στους μετεωρολογικούς σταθμούς στο Τατόι (Δεκέλεια), τα Σπάτα, τον Μαραθώνα και τα Ανάβρυτα της Κηφισιάς.

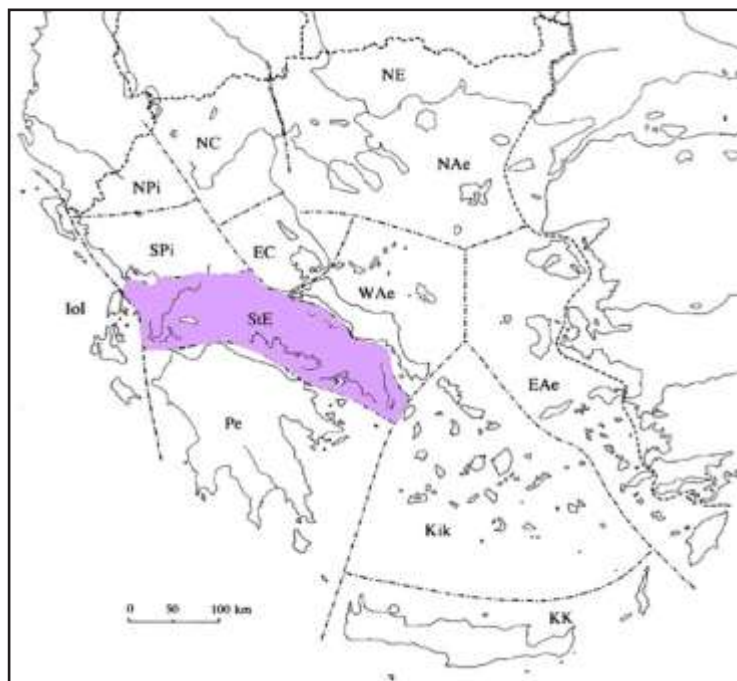
Το μεσογειακό κλίμα μαζί με την γεωγραφία, την παλαιογεωγραφία και την γεωμορφολογία καθορίζουν την υψηλή ποικιλότητα των φυτικών ειδών που ευδοκούν στα διάφορα οικοσυστήματα και τους βιότοπους της Αττικής.

Φυτογεωγραφία

Η φυτογεωγραφία είναι ένα κλάδος της Βοτανικής που εξετάζει την εξάπλωση των φυτών. Η παρουσία ίδιων ειδών σε διαφορετικές περιοχές δίνει έμμεσες αποδείξεις για την ύπαρξη μιας ευρύτερης γεωγραφικής περιοχής στην διάρκεια των γεωλογικών αιώνων. Για παράδειγμα, έχουμε πολλά κοινά φυτά με την Μικρά Ασία από την εποχή πριν την διαμόρφωση του Αιγαίου.

Η Ελλάδα χωρίζεται σε 13 χλωριδικές περιοχές. Η Αττική τοποθετείται στην Στερεά Ελλάδα, η οποία χλωριδικά φθάνει μέχρι τον Αμβρακικό και το Ιόνιο. Όμως, καθώς η Αττική βρίσκεται στο κέντρο του ελλαδικού κορμού, επηρεάζεται από την χλωρίδα της Εύβοιας, της Ανατολικής Πελοποννήσου και του Νότιου Αιγαίου (χάρτης κάτω).

Ενδιαφέρον έχει και το γεγονός ότι στην Αττική ευδοκούν και φυτά που υπάρχουν στην Δυτική Μεσόγειο, την Βόρεια Αφρική και την Βορειοανατολική Ευρώπη, (φωτογραφίες δεξιά).

Η Κορίς του Μονπελιέ (*Coris monspeliensis*) είναι φυτό της Δυτικής Μεσογείου, που ευδοκίμει και στα Γεράνια.

Η Δάφνη η ιασημονοειδής (*Daphne jasminea*) φύεται στην Λιβύη και σε λίγες θέσεις της Νότιας Ελλάδας και της Αττικής

Η Ιμπερίς η βραχύφυλλη (*Iberis saxatilis*) είναι φυτό των βόρειων περιοχών και στην Αττική φύεται μόνο στην Πεντέλη

Στην φωτογραφία φαίνονται οι διαδοχικές ζώνες βλάστησης στην Πάρνηθα. Χαμηλά είναι τα φρύγανα και διάκενα πευκοδασών, στην μέση συμπαγή πευκοδάση με υπόροφο από θάμνους και ψηλά στις κορφές τα έλατα.

Ζώνες βλάστησης

Με τον όρο «βλάστηση» εννοούμε το σύνολο των φυτών μιας περιοχής. Η βλάστηση ποικίλει από περιοχή σε περιοχή, επειδή και οι περιβαλλοντικές συνθήκες ποικίλουν ανάλογα με το έδαφος, τις υδρολογικές συνθήκες, το κλίμα, το υψόμετρο και άλλους παράγοντες.

Στην Αττική συναντούμε όλες τις ζώνες βλάστησης, με εξαίρεση την ορομεσογειακή (αλπική) ζώνη που εκτείνεται πάνω από τα δασικά όρια και η οποία δεν υπάρχει στην Αττική επειδή όλα τα όρη της είναι χαμηλού υψομέτρου.

Η Ζώνη της Χαλέπιας Πεύκης (*Pinus halepensis*) αρχίζει από το επίπεδο της θάλασσας και φθάνει μέχρι τα 800 μέτρα περίπου. Περιλαμβάνει τα πευκοδάση, την παράκτια και την μακία (θαμνώδη) βλάστηση, τα φρύγανα και την ημιστεπική βλάστηση.

Η Ζώνη της Κεφαλληνιακής Ελάτης (*Abies cephalonica*) αρχίζει πάνω από τα 700 μέτρα και στα βουνά της Αττικής φθάνει μέχρι τις κορφές τους. Περιλαμβάνει έλατα, μαυρόπευκα και πόες στα ανοίγματα των δασών και στις πετρώδεις θέσεις.

Η Αζωνική βλάστηση περιλαμβάνει αγρούς, αστικές περιοχές υγρές θέσεις, ρυάκια, χείμαρρους και απόκρημνα βράχια.

Η ΣΥΝΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ ΧΛΩΡΙΔΑΣ

	ΠΑΡΝΗΘΑ	ΠΕΝΤΕΛΗ	ΓΕΡΑΝΕΙΑ	ΠΑΤΕΡΑΣ	ΚΙΘΑΙΡΩΝΑΣ
ΠΤΕΡΙΔΟΦΥΤΑ	13	14	12	8	6
ΓΥΜΝΟΣΠΕΡΜΑ	6	5	6	5	5
ΔΙΚΟΤΥΛΗΔΟΝΑ	832	845	738	638	659
ΜΟΝΟΚΟΤΥΛΗΔΟΝΑ	198	226	189	140	165
ΣΥΝΟΛΟ	1049	1090	945	791	835
ΕΝΔΗΜΙΚΑ	93 (8,9%)	65 (6%)	83 (8,8%)	67 (8,5%)	70 (8,4%)

Η χλωρίδα

Με τον όρο «χλωρίδα» εννοούμε τα είδη, υποείδη και ποικιλίες (ταξινομικές μονάδες - taxa) των φυτών μιας περιοχής. Με την χλωρίδα ασχολείται η Συστηματική Βοτανική, η οποία εξετάζει, περιγράφει και κατατάσσει τα φυτά σε οικογένειες, γένη και είδη και τους δίνει ονόματα.

Η χλωρίδα χωρίζεται σε 4 μεγάλες κατηγορίες.

- 1. Τα Πτεριδόφυτα, που αποτελούνται από τις φτέρες.
 - 2. Τα Γυμνόσπερμα, στα οποία συγκαταλέγονται τα πεύκα και τα έλατα.
 - 3. Τα Δικοτυλήδονα, που φυτρώνουν με δύο αρχικά φυλλάρια (κοτυληδόνες) και στα οποία περιλαμβάνονται τα περισσότερα φυτά και τα αγριολούλουδα.
 - 4. Τα Μονοκοτυλήδονα, όπως οι κρίνοι και οι ορχιδέες.
- Συνήθως είναι και Γεώφυτα και έχουν αποθηκευτικά όργανα (βολβούς) κάτω από την επιφάνεια της γης, Η σύνθεση της αττικής χλωρίδας, ανά περιοχή, παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα. Την περισσότερη χλωρίδα την έχει Πάρνηθα. Όλα τα βουνά της Αττικής παρουσιάζουν αξιόλογο αριθμό ενδημικών φυτών, πάνω από 8% στο σύνολο της χλωρίδας τους.

Έλατο από τον Κιθαιρώνα. Ανήκει στα Γυμνόσπερμα.

Τραγοπώγων από τον Σχινιά. Ανήκει στα Δικοτυλήδονα.

Ορχιδέα από τον Υμηττό. Ανήκει στα Μονοκοτυλήδονα.

ΝΗΣΙΑ	ΣΑΛΑΜΙΝΑ	ΑΙΓΙΝΑ	ΜΕΣΟΓΕΙΑ	ΥΜΗΤΤΟΣ	ΑΙΓΑΛΕΩ
7			10		
5			5		
751			572		
193			170		
956	633	794	757	650	750
40 (4,2%)	31 (4,9%)	26 (3,2%)	35 (4,6%)	57 (8,7%)	41 (5,5%)

Βιότοποι

Ένα τυπικός μεσογειακός βιότοπος με φρύγανα, σκληρόφυλλους θάμνους και αραιά πεύκα. Από το όρος Μερέντα των Μεσογείων, με φόντο την θάλασσα και την Εύβοια.

Βιότοποι (biotope) είναι οι τοποθεσίες ή οι περιοχές διαβίωσης ή δραστηριοποίησης ενός είδους. Σημαντικό ρόλο σ' έναν βιότοπο παίζει το έδαφος και η υδρολογία του. Ένας βιότοπος μπορεί να περιέχει πολλά ενδιαίτηματα.

Η Αττική έχει την τύχη να διαθέτει πολλούς τύπους βιοτόπων, που συμβάλουν στην υψηλή βιοποικιλότητά της. Όπως:

Παραλιακή ζώνη με αμμουδιές και βραχώδεις ακτές.

Υγρότοπους, λίμνες, ποτάμια, ρέματα.

Ασβεστολιθικά και ηφαιστειογενή εδάφη.

Αρόσιμες εκτάσεις, αμπελώνες, ελαιώνες, παλιά χωράφια.

Χαμηλούς λόφους, βουνά, βραχώδεις περιοχές, γκρεμούς, ορθοπλαγιές.

Το αποτέλεσμα είναι η χλωρίδα της Αττικής να αριθμεί τόσα είδη όσο περίπου τα δύο τρίτα των φυτών ολόκληρης της Βρετανίας.

Το παραθαλάσσιο δάσος με κουκουναριές στον Σχινιά

Ενδιαιτήματα

Το ενδιαίτημα (habitat) είναι ο χώρος στον οποίο ζει και τρέφεται ένας οργανισμός. Συγχέεται με την έννοια του βιότοπου ή του οικότοπου αλλά έχει πιο στενά χαρακτηριστικά, όπως είναι η μέση θερμοκρασία ή ο προσανατολισμός της θέσης.

Για παράδειγμα, ένας είδος ορχιδέας ευδοκιμεί στην Αττική κάτω από πεύκα, όπου η στρωμνή από τις ξερές πευκοβελόνες δημιουργεί ένα αφιλόξενο και τοξικό περιβάλλον για τα φυτά. Ένα άλλο είδος ορχιδέας ανθίζει από νωρίς τον χειμώνα σε ρεματιές με νότιο προσανατολισμό και υψηλότερη μέση θερμοκρασία από ό,τι επικρατεί σε γειτονικές θέσεις της ίδιας περιοχής.

Η γεωμορφολογία της Αττικής προσφέρει ένα πλήθος διαφορετικών ενδιαιτημάτων, με αποτέλεσμα την ύπαρξη περίπου 1.200 διαφορετικών φυτών από τα οποία σχεδόν το 1 στα 10 είναι ενδημικά.

Otanthus maritimus

**Η ορχιδέα *Ophrys fusca*
σι φυτρώνει μέσα από
τις πευκοβελόνες**

Λεκανοπέδιο

Η Ορχιδέα η τετράστικτη (*Orchis quadripunctata*) αναφέρεται από την Ακρόπολη και τον Λυκαβηττό

Onosma frutescens από τον Λυκαβηττό

Η *Nigella damascene* φύεται σε Ακρόπολη, Φιλοπάππου και Λυκαβηττό

Το Λεκανοπέδιο Αθηνών μέχρι πριν 50-100 χρόνια διέθετε ένα πλήθος βιοτόπων και μια μεγάλη ποικιλία φυτών. Εκτός από τους φυσικούς βιότοπους, σημαίνοντα ρόλο στην εικόνα του είχαν ο μεγάλος ελαιώνας της Αθήνας και τα περιβόλια των προαστίων και των χωριών.

Απομεινάρια της χλωρίδας του βρίσκουμε σήμερα διάσπαρτα σε αδόμητες περιοχές και στους λόφους που διασώθηκαν από την λατόμευση και την οικοπεδοποίηση.

Η χλωρίδα της **Ακροπόλεως** περιλαμβάνει περίπου 220 είδη. Ξεχωρίζει η τοπική ενδημική *Micromeria acropolitana*, η οποία θεωρήθηκε εξαφανισμένη αλλά φαίνεται ότι βρέθηκε και πάλι στην εποχή μας, αν και η ύπαρξη αυτού του φυτού αμφισβητείται.

Ο πλησιόχωρος λόφος του **Φιλοπάππου**, ταλαιπωρημένος από την λατόμευση και την ανθρώπινη δραστηριότητα, διαθέτει περίπου 160 είδη, από τα οποία ξεχωρίζει το *Biarum tenuifolium* subsp. *abbreviatum*.

Ο **Αρδηττός**, που φιλοξενεί το Παναθηναϊκό Στάδιο, είναι ένας χαμηλός λόφος που έχει αναδασωθεί και στον οποίο συνεχίζει να ανθίζει ο ενδημικός Κρόκος του Καρτράιτ (*Crocus cartwrightianus*), που είναι ο πρόγονος του καλλιεργήσιμου κρόκου (σαφράν).

Η χλωρίδα του **Λυκαβηττού** περιλαμβάνει περίπου 210 είδη. Ξεχωρίζει η ενδημική Καμπανούλα του Κέλσιου (*Campanula celsii*).

Πολύ πλουσιότερη είναι η χλωρίδα των **Τουρκοβουνιών** (αρχαίος Αγχεσμός), για την οποία όμως δεν έχουμε έρευνες και καταγραφές. Περιλαμβάνει πολλά ενδημικά και σπάνια φυτά. Ξεχωρίζουν η σπάνια και ακριβοθώρητη «μαύρη φριτιλιάρια» (*Fritillaria obliqua*) ο ενδημικός Κρόκος του Καρτράιτ και διάφορες ορχιδέες.

Αιγάλεω και Ποικίλο

Το Ποικίλο (452 μ.) και το Αιγάλεω (463 μ.) είναι δύο χαμηλά βουνά με ίδιο υψόμετρο που αποτελούν προέκταση της Πάρνηθας. Χωρίζονται από την ρεματιά του Δαφνιού. Θεωρούνται ένα ορεινό συγκρότημα αλλά μάλλον έχει δίκιο ο ερευνητής-ορειβάτης **Νίκος Νέζης** που τα ξεχωρίζει.

Ερευνήθηκαν χλωρίδικα αλλά όχι πλήρως από τον 19ο αιώνα. Τα τελευταία χρόνια ερευνήθηκαν ικανοποιητικά από την βοτανικό και προϊσταμένη του Διομήδειου Βοτανικού Κήπου **Ειρήνη Βαλλιανάτου** και τον ορειβάτη και ερασιτέχνη βοτανικό, δικηγόρο **Τάσο Λύτρα**.

Η χλωρίδα τους αριθμεί 750 taxa (είδη και υποείδη), από τα οποία τα 41 (ποσοστό 7,5%) είναι ελληνικά ενδημικά. Ξεχωρίζουν η ενδημική της Αττικής Κονσολίντα η λεπτότατη (*Consolida tenuissima*), ο Έβενος του Σίμπθορπ (*Ebenus sirthorpii*), η Σιληνή η ακανθώδης (*Silene spinescens*), κ.ά.

Isatis tinctoria
από το Ποικίλο

**Η σπάνια για την Αττική
ορχιδέα *Anacamptis collina***
από το Δαφνί

Ανοιξιάτικο τοπίο στο Αιγάλεω με φόντο το Χαϊδάρι

Lamium garganicum

Πάρνηθα

Η Πάρνηθα είναι το ψηλότερο (1.413 μ.) και το μεγαλύτερο βουνό της Αττικής, με μήκος 32 χιλιομέτρα, μέγιστο πλάτος 17 και περίμετρο 160 χιλιομέτρων. Αποτελεί ένα ορεινό συγκρότημα, διαθέτοντας σχεδόν όλους τους βιότοπους με εξαίρεση την ορομεσογειακή (αλπική) ζώνη). Τα δάση της εκτός από πεύκα και έλατα, περιλαμβάνουν στα βορειοανατολικά δρύες και αριές.

Το όνομα της Πάρνηθας είναι αρχαιότατο και ανάγεται στην Νεολιθική Εποχή.

Έλληνες και ξένοι βοτανικοί έχουν μελετήσει χλωρίδικά το βουνό από παλιά. Ωστόσο, ακόμα και τώρα, δεν λείπουν οι εκπλήξεις, όπως η ανακάλυψη του στενότοπου αγριόσκορδου *Allium brussalisii* που περιγράφηκε το 2008.

Η χλωρίδα της Πάρνηθας περιλαμβάνει περίπου 1.050 taxa (είδη και υποείδη), από τα οποία τα 93 (ποσοστό 8,9%) είναι ενδημικά. Είναι ενδεικτικό ότι ο αριθμός των φυτών της είναι παρόμοιος με τον αριθμό των φυτών ολόκληρης της Σκανδιναβίας.

Στην Πάρνηθα φύεται ο μοναδικός πληθυσμός με παιώνιες σε όλη την Αττική.

Το 1961 ο μεγαλύτερος όγκος του βουνού ανακηρύχθηκε Εθνικός Δρυμός, με συνολική έκταση 260.000 στρέμματα. Το μεγαλύτερο μέρος του πυρήνα (90%) καλύπτεται από έλατα, ένα μεγάλος αριθμός των οποίων κήκε στην φωτιά του 2007.

Η Πάρνηθα διαθέτει και αξιόλογη πανίδα, με πιο χαρακτηριστικό είδος το κόκκινο ελάφι (*Cervus elaphus*), του οποίου όμως ο μεγάλος και ανεξέλεγκτος αριθμός απειλεί την χλωρίδα και την βιοποικιλότητα του βουνού.

Ένα μεγάλο δίκτυο καλά σημεισμένων μονοπατιών και δασικών δρόμων δίνει την δυνατότητα για μια άνετη και ευχάριστη εξερεύνηση του βουνού.

Lathyrus grandiflorus**Allium cyrilli**

Πεντέλη

Η Πεντέλη είναι ένα ταλαιπωρημένο βουνό από την λατόμευση, τις πυρκαγιές, τις οικοπεδοποιήσεις και τους οικοδομικούς συνεταιρισμούς. Παρ' όλα αυτά διατηρεί αξιόλογη χλωρίδα.

Το αρχαιότερο όνομά της ήταν Βριλησσός, που ανάγεται στο νεολιθικό υπόστρωμα της ελληνικής γλώσσας. Το όνομα Πεντελικόν δόθηκε στην κλασική εποχή, πιθανώς από τον οικισμό Πεντέλη, που τοποθετείται στην σημερινή Παλαιά Πεντέλη.

Το Πεντελικό (1.108 μ.) είναι το πέμπτο σε ύψος βουνό της Αττικής. Έχει μήκος 15 χιλιόμετρα και μέγιστο πλάτος 3, με περίμετρο 60 χιλιομέτρων. Στην πραγματικότητα, πρέπει να προσθέσουμε και τα βουνά Αγριλίκι (558 μ.) και Διονυσοβούνι (651 μ.), που αποτελούν προέκταση της Πεντέλης.

Η χλωρίδα του Πεντελικού αποτελείται από 1.090 taxa (είδη και υποείδη), από τα οποία τα 65 (ποσοστό 6%) είναι ελληνικά ενδημικά.

Το μοναδικό τοπικό ενδημικό φυτό του βουνού είναι το Βερμπάσκο το πεντελικό (*Verbascum pentelicum*). Υπάρχουν όμως πολλά άλλα σπάνια φυτά, όπως η Ιμπερίς η βραχόφιλη (*Iberis saxatilis*) η οποία στην Αττική φύεται μόνο στην Πεντέλη.

Στο βουνό ευδοκιμούν και πολλές ορχιδέες, από τις οποίες το Πλατάνθηρο το χλωρανθές (*Platanthera chlorantha*) στην Αττική έχει βρεθεί μόνο στην Πεντέλη.

Το βουνό έχει λίγα μονοπάτια αλλά διαθέτει πυκνό οδικό δίκτυο και πολλούς δασικούς δρόμους που ευκολύνουν τις αναζητήσεις και τους περίπατους στο βουνό. Ένας ασφαλτόδρομος φθάνει μέχρι την κορφή Πυργάρι.

Η πιο ενδιαφέρουσα χλωριδικά περιοχή της Πεντέλης είναι η βόρεια πλευρά της, από την Δροσιά, την Σταμάτα και τον Διόνυσο μέχρι την κορφή.

Silene colorata

Orchis provincialis

Gladiolus illyricus

Υμηττός

Ophrys tethredinifera

Ranunculus verna

Salvia verbenaca

Ο Υμηττός (1.026 μ.) είναι ένα χαμηλό βουνό, με κατεύθυνση ανατολή-δύση. Αρχίζει από τον Σταυρό και καταλήγει ουσιαστικά ως την θάλασσα, στην Βουλιαγμένη. Με μήκος 20 χιλιόμετρα και πλάτος 6, έχει περίμετρο 65 χιλιόμετρα.

Και το όνομα του Υμηττού ανάγεται στο νεολιθικό υπόστρωμα της ελληνικής γλώσσας. Το λαϊκό μεσαιωνικό του όνομα ήταν «Τρελός». Είναι το βουνό που βρίσκεται πιο κοντά στην πόλη των Αθηνών και γι' αυτό ξυλεύτηκε εντατικά από την αρχαιότητα.

Η φυσική του βλάστηση αποτελείται από θάμνους, φρύγανα και λίγα υπολείμματα πευκοδασών. Τα δάση που υπάρχουν σήμερα πάνω από την Καισαριανή, τον Χολαργό κ.α, είναι αποτέλεσμα αναδασώσεων μετά το 1950. Μάλιστα, οι περισσότερες αναδασώσεις έγιναν με τραχεία πεύκη, η οποία ευδοκμεί στο ανατολικό Αιγαίο και όχι στην Αττική.

Δεν έχουμε πλήρη χλωριδικό κατάλογο του Υμηττού, παρότι από πολύ παλιά το βουνό έχει μελετηθεί από πολλούς επιστήμονες, οι οποίοι και περιέγραψαν αρκετά φυτά από τον Υμηττό.

Γενικά, η χλωρίδα του Υμηττού υπολογίζεται ότι αποτελείται από περίπου 650 taxa, από τα οποία τα 57 (ποσοστό 8,7%) είναι ελληνικά ενδημικά. Μια συστηματική καταγραφή της χλωρίδας του βουνού αναμένεται να ανεβάσει σημαντικά τους αριθμούς αυτούς.

Ο Υμηττός ξεχωρίζει για τις ορχιδέες του και σε αριθμό ειδών και σε πυκνότητα φύτευσης.

Αρκετά σημασμένα μονοπάτια και δασικοί δρόμοι μας δίνουν την δυνατότητα για μια ευχάριστη περιήγηση στο βουνό, ιδιαίτερα την άνοιξη.

Πατέρας

Ο Πατέρας (1.132 μ.), ανάμεσα στην Ελευσίνα και τα Μέγαρα είναι το τέταρτο σε ύψος βουνό της Αττικής. Με μήκος 31 χιλιόμετρα και πλάτος 14, έχει περίμετρο 120 χιλιόμετρα.

Η χλωρίδα του αποτελείται από 790 taxa, από τα οποία τα 67 (ποσοστό 8,5%) είναι ελληνικά ενδημικά.

Μερικά από τα ενδημικά που ξεχωρίζουν είναι: *Asperula baenitzii*, *Asperula pulvinaris*, *Centaurea attica* subsp. *pateraea*, *Centaurea subsericans*, *Onosma kaheirei*, κ.ά.

Consolida ajacis

Scrophularia heterophylla

Οι orchideές Eripactis helleborine και Cephilanthera rubra σε συνύπαρξη από τις συστάδες ελάτων στον Πατέρα (08/06/2013)

Γεράνεια

Allium ampeloprasum

Cenranthus ruber

Τα Γεράνεια (1.369 μ.) είναι το τρίτο ψηλότερο βουνό της Αττικής. Έχει μήκος 30 χιλιόμετρα, πλάτος 13 και περίμετρο 125 χιλιόμετρα. Διοικητικά το μισό βουνό, με την Περαχώρα και το Λουτράκι, ανήκει στην Κορινθία. Οικολογικά όμως αποτελεί τμήμα της Δυτικής Αττικής. Υψώνεται απότομα πάνω από την θάλασσα, έχοντας μέτωπο και προς τους δύο κόλπους, Σαρωνικό και Κορινθιακό.

Η χλωρίδα του αποτελείται από 945 taxa, από τα οποία τα 83 (ποσοστό 8,8%) είναι ελληνικά ενδημικά. Διαθέτει ποικιλία βιοτόπων και αξιόλογο ελατοδάσος.

Στους πρόποδες, κοντά στους Αγίους Θεοδώρους, είναι το ενεργό ηφαίστειο Σουσάκι. Λόγω της σύστασης των εδαφών του, που περιλαμβάνουν και ηφαιστειογενή (οφιολιθικά πετρώματα), η χλωρίδα των Γερανείων περιλαμβάνει και πολύ σπάνια φυτά, όπως: *Silene fabaria* subsp. *domokina*, *Centaurea achaia* subsp. *corinthiaca*, *Thlaspi pindicum*, *Scorzonera serpentinea*, κ.ά.

**Άποψη από τα Γεράνεια
με τον Κίθαιώνα στο βάθος**

Κιθαιρώνας

Ο Κιθαιρώνας (1.409 μ.) είναι το δεύτερο ψηλότερο βουνό της Αττικής. Έχει μήκος 30 χιλιόμετρα, πλάτος 13 και περίμετρο 125 χιλιόμετρα. Υψώνεται απότομα από την θάλασσα και το ίδιο απότομα πέφτει προς την Βοιωτία. Προέκτασή του αποτελεί η Πάστρα (1.025 μ.), που μερικοί την θεωρούν ξεχωριστό βουνό. Η χλωρίδα του αποτελείται από 835 taxa, από τα οποία τα 70 (ποσοστό 8,4%) είναι ελληνικά ενδημικά. Το ελατοδάσος του βρίσκεται σε οριακό σημείο από την υπερβόσκηση.

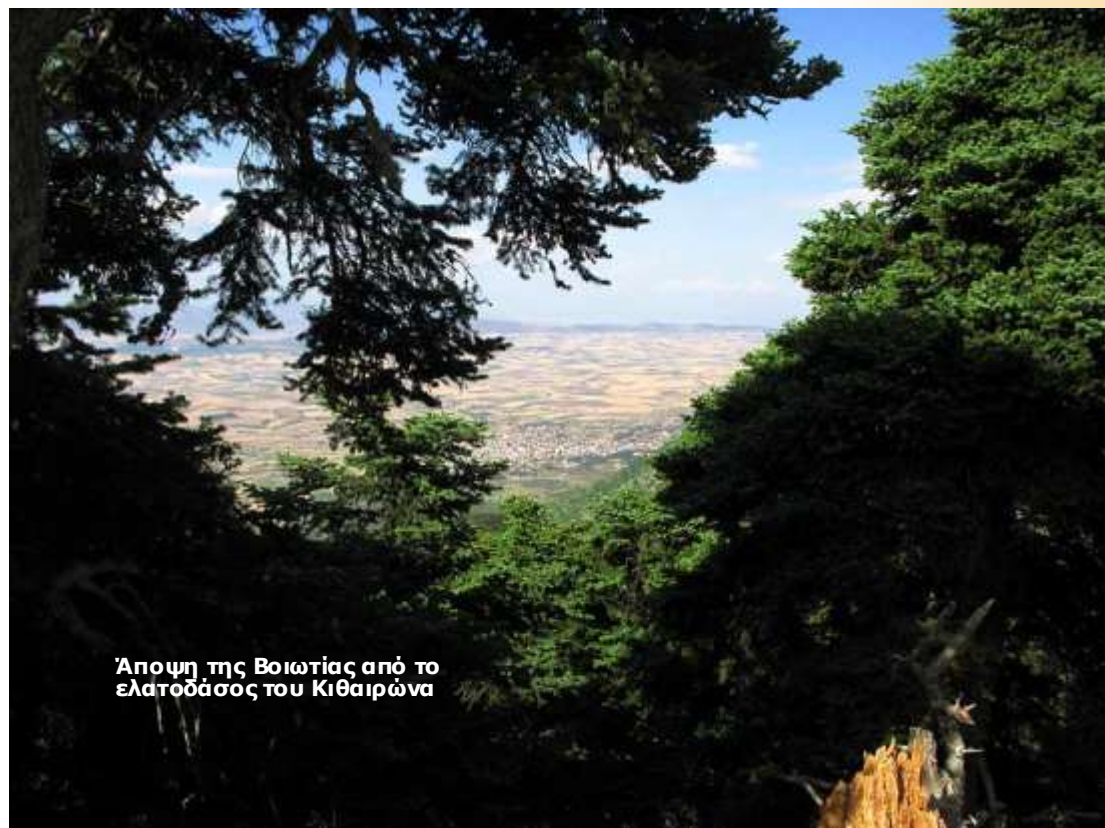
Στον Κιθαιρώνα μπορούμε να βρούμε τα ενδημικά *Centaurea cithaeronea*, *Allium cithaeronis*, *Alkanna graeca* subsp. *baeotica*, *Consolida tuntasiana*, *Dianthus serratifolius* subsp. *serratifolius*, κ.ά.

**Geranium
subcaulescens**

Allium pallens

**Άποψη της Βοιωτίας από το
ελατοδάσος του Κιθαιρώνα**

Anemone coronaria**Lavandula stoechas**

Μεσόγεια

Με την μεταφορά πληθυσμού και, άρα, κατοικιών προς τα Μεσόγεια και την ανατολική ακτή, αλλά και με την δημιουργία του αεροδρομίου στα Σπάτα και της Αττικής Οδού, αμπελώνες, ελαιώνες, αγροί και βλάστηση στα Μεσόγεια έχουν περιοριστεί. Παρ' όλα αυτά μία πρόσφατη έρευνα (Σοφία Σπανού) στην περιοχή κατέγραψε 757 taxa (είδη και υποείδη) από τα οποία τα 35 (ποσοστό 4,4%) είναι ενδημικά. Ξεχωρίζει η παλαιογεωγραφική *Centaurea atropurpurea* (*oliveriana*), γνωστή από τις Κυκλάδες, αν και μπορεί να έχει γίνει λάθος στην αναγνώριση. Ενδιαφέρουσα χλωρίδα, με ενδημικά και σπάνια φυτά, υπάρχει και σε άλλες μεσογειακές περιοχές της Αττικής, όπως στον Μαραθώνα, το Πάνω Σούλι, το Γραμματικό, το Καπανδρίτι και την Οινόη.

**Η κοιλάδα με το Πάνω Σούλι
στην Ανατολική Αττική**

Πάνειο και Μερέντα

Το Πάνειο (648 μ.) στην Κερατέα και η Μερέντα (614 μ.) σε Μαρκόπουλο - Κουβαρά είναι δύο ισοϋψή γειτονικά βουνά στην έξοδο των Μεσογείων προς την Λαυρεωτική. Πλουσιότερη βλάστηση παρουσιάζει η Μερέντα, που διατηρεί και συστάδες πευκοδασών.

Αυτά τα δύο βουνά παρουσιάζουν παρόμοια χαρακτηριστικά με αρκετά άλλα χαμηλά βουνά της Αττικής, όπως είναι το Καμάρι (στον Κάλαμο), το Μαυροβούνι (στον Βαρνάβα), η Μαυρηνόρα (στο Πόρτο Ράφτη και την Μαλακάσα) και ο Όλυμπος (στην Ανάβυσσο).

Αυτός ο χαμηλός ορεινός όγκος της Αττικής δεν έχει ερευνηθεί επιστημονικά και οι πληροφορίες που διαθέτουμε προέρχονται από περιηγήσεις, κυρίως φωτογραφικές, ερασιτεχνών.

Orchis pauciflora

Valeriana tuberosa

**Το Πάνειον όρος από την Μερέντα
με την Κερατέα στους πρόποδες του**

Medicago marina

Ακτές

Η Αττική διαθέτει ένα μεγάλο ανάπτυγμα ακτών και μάλιστα σε τρεις κόλπους, τον Σαρωνικό τον Ευβοϊκό και τον Κορινθιακό. Το γεγονός αυτό την έχει προικίσει με πολλούς και διαφορετικούς βιότοπους και ενδιαιτήματα, όπως είναι οι αμμουδιές, οι αμμοθίνες, οι βραχώδεις ακτές και οι παραθαλάσσιοι βράχοι και γκρεμοί. Έτσι, στην Αττική ευδοκιμούν πολλά αλόφια και άλλα παραθαλάσσια φυτά.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ανατολική ακτή, που επηρεάζεται από την Εύβοια, με ενδεικτικά είδη τα ενδημικά *Goniolimon sartorii*, *Fritillaria obligua* και την ορχιδέα *Ophrys speculum*.

Σε αμμουδιές του Σαρωνικού ανθίζουν ο κρίνος της θάλασσας (*Panagratium maritimum*) και το πολύ σπάνιο για την Ελλάδα *Limoniastrum monopetalum*. Εξαιρετικό βιότοπο για χασμόφυτα και σπάνια φυτά αποτελούν και οι γκρεμοί στην Κακιά Σκάλα.

Limonium sinuatum

Μια συστάδα *Convolvulus oleifolius* έχει ανθίσει δίπλα στην θάλασσα στα Γεράνεια

Λαυρεωτική

Η Λαυρεωτική αποτελεί σημαντικό τόπο για την Ευρώπη συνολικά, με αρχαιολογικό, ιστορικό, γεωλογικό και χλωριδικό ενδιαφέρον. Εδώ, υπάρχει στον Θορικό το αρχαιότερο λίθινό θέατρο του κόσμου, όπως και προηγμένες τεχνολογικά για την εποχή τους εγκαταστάσεις εξόρυξης και καθαρισμού μεταλλευμάτων με πλυντήρια που ανακύκλωναν το νερό.

Ένα τμήμα της περιοχής έχει κηρυχθεί το 1974 σε «Εθνικό Δρυμό Σουνίου». Αν και μικρός και με πυρήνα μόλις 5.200 στρεμμάτων, είναι ο δεύτερος εθνικός δρυμός της Αττικής.

Από την ενδιαφέρουσα χλωρίδα της Λαυρεωτικής ξεχωρίζουν η τοπική ενδημική *Centaurea laureotica* και τα είδη *Centaurea sprunerii*, *Malcolmia graeca*, *Onobrychis ebenoides*, *Silene sartorii*, *Iris monophylla* και αρκετές ορχιδέες από τις οποίες η *Ophrys attica* φύεται σε μεγάλους αριθμούς.

Orchis italica

Tuberaria guttata

Fumaria capreolata**Centaurium pulchellum**

Ο Σχινιάς και ο υγρότοπός του

Το Εθνικό Πάρκο Σχινιά περιλαμβάνει τον υγρότοπο με τις πηγές Μακαρία και Δρακονέρα, το παραθαλάσσιο δάσος με κουκουναριές, τον λόφο της Δρακονέρας και την χερσόνησο της Κυνόσουρας. Παρά την ανακήρυξή του σε Εθνικό Πάρκο, ο Σχινιάς αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα από κάθε λογής αυθαιρεσίες.

Το μεγαλύτερο ενδιαφέρον έχει ο υγρότοπος, με το πλήθος πουλιών που συγκεντρώνει ιδιαίτερα στις περιόδους της αποδημίας. Υπάρχουν όμως και αρκετά πουλιά που φωλιάζουν, όπως η σπάνια βαλτόπαπια.

Μεγάλο ενδιαφέρον έχει όμως και η χλωρίδα του Σχινιά που συνδυάζει τα χαμηλά υψόμετρα, τα αλόφιλα φυτά, την μεσογειακή θαμνώδη βλάστηση και τις ορχιδέες με πιο χαρακτηριστική την ορχιδέα την κομψή (*Anacamptis elegans*), η οποία στην Αττική υπάρχει μόνο στον Σχινιά.

Μια λιμόζα (*Limosa limosa*) αναζητά την τροφή της στην υδροχαρή βλάστηση του Σχινιά

Ο Ωρωπός και ο υγρότοπός του

Η λιμνοθάλασσα του Ωρωπού και λίγο βορειότερα οι εκβολές του Ασωπού αποτελούν έναν συνδυασμό υγρότοπων της Αττικής, που φιλοξενεί μία ενδιαφέρουσα орnιθοπανίδα, όπως ο σπάνιος για την Ελλάδα γερανός (φωτογραφία δεξιά). Εδώ φύεται το πολύ σπάνιο για την Ελλάδα *Colchicum soboliferum*.

Χλωριδικό ενδιαφέρον έχει όμως η γενικότερη περιοχή του Ωρωπού. Τα ακαλλιέργητα χωράφια, πολλά από τα οποία έχουν μετατραπεί σε οικόπεδα, συνεχίζουν να φιλοξενούν πολλά σπάνια φυτά, όπως η Τουλίπα η κυματόφυλλη (*Tulipa undulatifolia*), η Μπελεβάλια η βλεφαριδωτή (*Bellevalia ciliata*), η άγρια αγκινάρα και πολλές ορχιδέες με τα φυσικά τους υβρίδια.

Ornithogalum arabicum

Γερανός (Grus grus)

Ο υγρότοπος του Ωρωπού με φόντο την Εύβοια

**Ο ναός της Αφαίας,
περιτριγυρισμένος από
άγρια βλάστηση σε
χαλκογραφία του 17ου
αιώνα**

Σαλαμίνα - Αίγινα

Η Σαλαμίνα είναι σχεδόν ενωμένη με την Αττική κι αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της. Η χλωρίδα της περιλαμβάνει 633 φυτά από τα οποία τα 31 (ποσοστό 4,9%) είναι ενδημικά (Βαλλιανάτου 2005).

Η χλωρίδα της Αίγινας, με τα πολλά ηφαιστειογενή πετρώματά της, περιλαμβάνει 794 φυτά, από τα οποία τα 26 (ποσοστό 3,1%) είναι ενδημικά. Στον δυτικό Σαρωνικό φαίνεται πως υπάρχει χλωριδικά ένα ανοιχτό παράθυρο προς τις Κυκλάδες, όπως δείχνει η ύπαρξη της ορχιδέας *Ophrys ariadnae* στην Αίγινα.

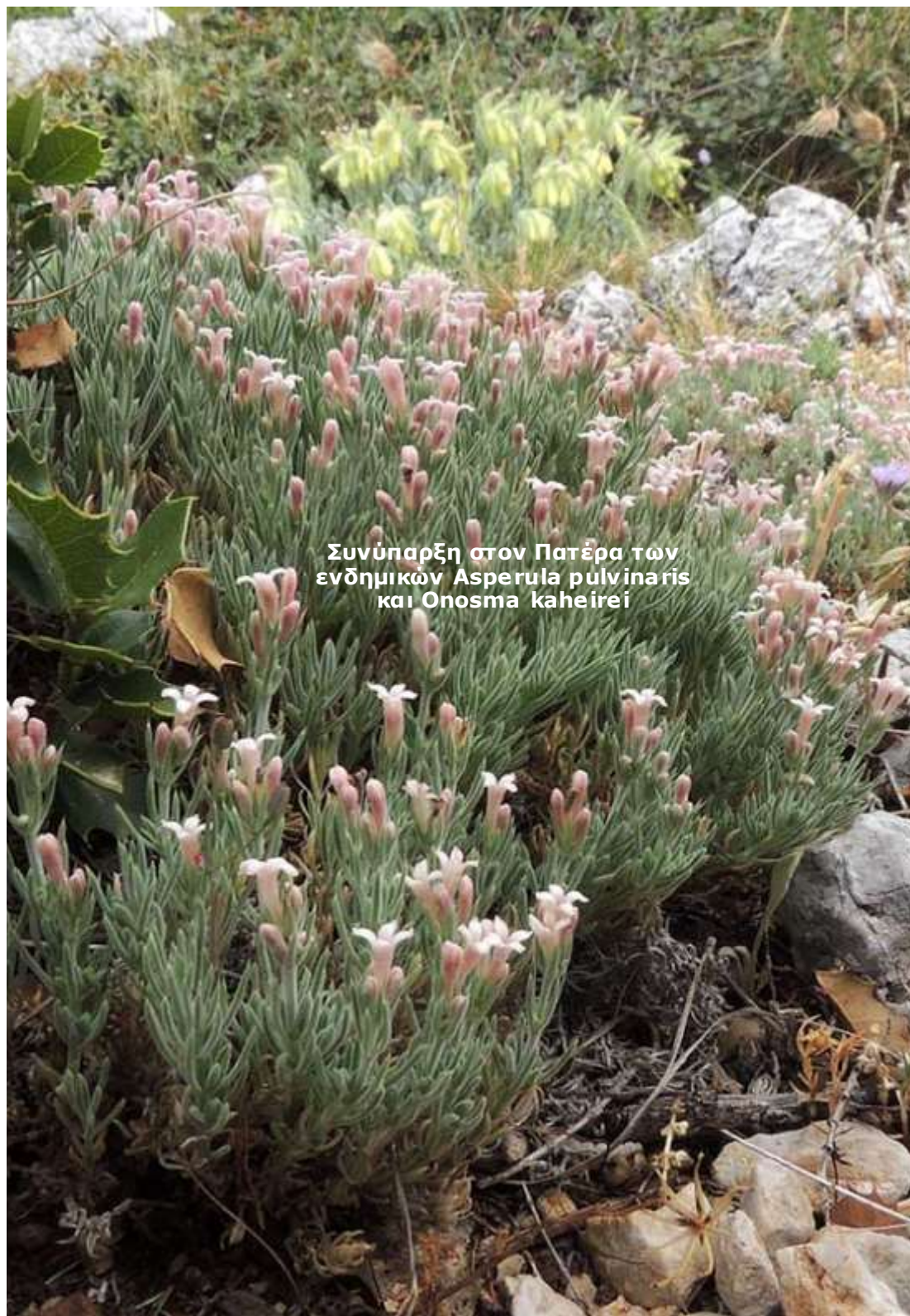
Ενδιαφέρουσα χλωρίδα παρουσιάζουν και τα μικρόνησα του Σαρωνικού. Γενικά, η χλωρίδα των νησιών του Σαρωνικού αποτελείται από 956 είδη, από τα οποία τα 40 (ποσοστό 4,2%) είναι ενδημικά (Βαλλιανάτου 2005).

Η Μονή Φανερωμένης στην Σαλαμίνα σε χαλκογραφία του 17ου αιώνα

Ο ενδημικός θάμνος *Lomelosia
Hymettia*, ανθισμένος στις στροφές
της Πάρνηθας, με φόντο το βόρειο
Λεκανοπέδιο και την Πεντέλη

Γυμνόσπερμα

PINACEAE ΠΕΥΚΙΔΕΣ

Abies cephalonica* J.W. Lloydon 1838 ***Κεφαλληνιακή ελάτη (έλατο)*

Ενδημικό κωνοφόρο αιθαλές δέντρο της Νότιας και Κεντρικής Ελλάδας, με βορειότερη εξάπλωση σε Όλυμπο και Άθω.

Περιγράφηκε από το όρος Αίνος της Κεφαλονιάς το 1838.

Έχει ύψος μέχρι 30 μέτρα και σχήμα κωνικό,. Πολλές φορές σχηματίζει επίπεδη κορυφή (φωτογραφία επάνω δεξιά). Τα νεαρά κλαδιά είναι λεία και οι οφθαλμοί έχουν πολλή ρητίνη, όπως και οι θηλυκοί κώνοι (φωτογραφία κάτω δεξιά). Σχηματίζει μεγάλα δάση. Φύεται από τα 700 έως τα 1.800 μέτρα.

Ψυχρόβιο είδος, που αντέχει τις πολύ χαμηλές θερμοκρασίες, το χιόνι και τον πάγο. Τα νεαρά έλατα χρειάζονται σκιά και ψυχρές συνθήκες για να αναπτυχθούν.

Φύλλα πυκνά, βελονοειδή, χοντρά, άκαμπτα, αιχμηρά.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Κιθαιρώνας, Πατέρας, Γεράνεια. Το ελατοδάσος στην Πάρνηθα ζει σε οριακές οικολογικές συνθήκες.

Ετυμολογία:

Abies < abies –tis, λατινική λέξη για το έλατο.

cephalonica > Κεφαλονιά = κεφαλληνιακή.

Σχινιάς 01/04/2008

PINACEAE ΠΕΥΚΙΔΕΣ

Pinus pinea L. 1753*Πεύκη η πιτύς (κουκουναριά)*

Είδος πεύκου των παραλίων της Μεσογείου, περισσότερο φωτόφιλο από τα άλλα ελληνικά πεύκα και με προτίμηση σε ήπιο, θερμό και υγρό κλίμα, όπως αυτό των παραθαλάσσιων περιοχών.

Τα σπέρματά της κουκουναριάς είναι εδώδιμα.

Η κουκουναριά προτιμά αμμώδη και αργιλοαμμώδη εδάφη με διαθέσιμα υπόγεια νερά. Φθάνει σε ύψος τα 15-30 μέτρα.

Η κόμη της είναι αρχικά σφαιροειδής και στη συνέχεια παίρνει μορφή σκιαδίου (ομπρέλας) με χοντρά σχεδόν οριζόντια κλαδιά. Έχει βραδεία ανάπτυξη.

Η εξάπλωση της στην Ελλάδα είναι περιορισμένη, σχηματίζοντας μικρά δάση στον Σχινιά της Αττικής, την Δυτική Πελοπόννησο (Στροφυλιά), Εύβοια, Σκόπελο, Σκιάθο, Χαλκιδική.

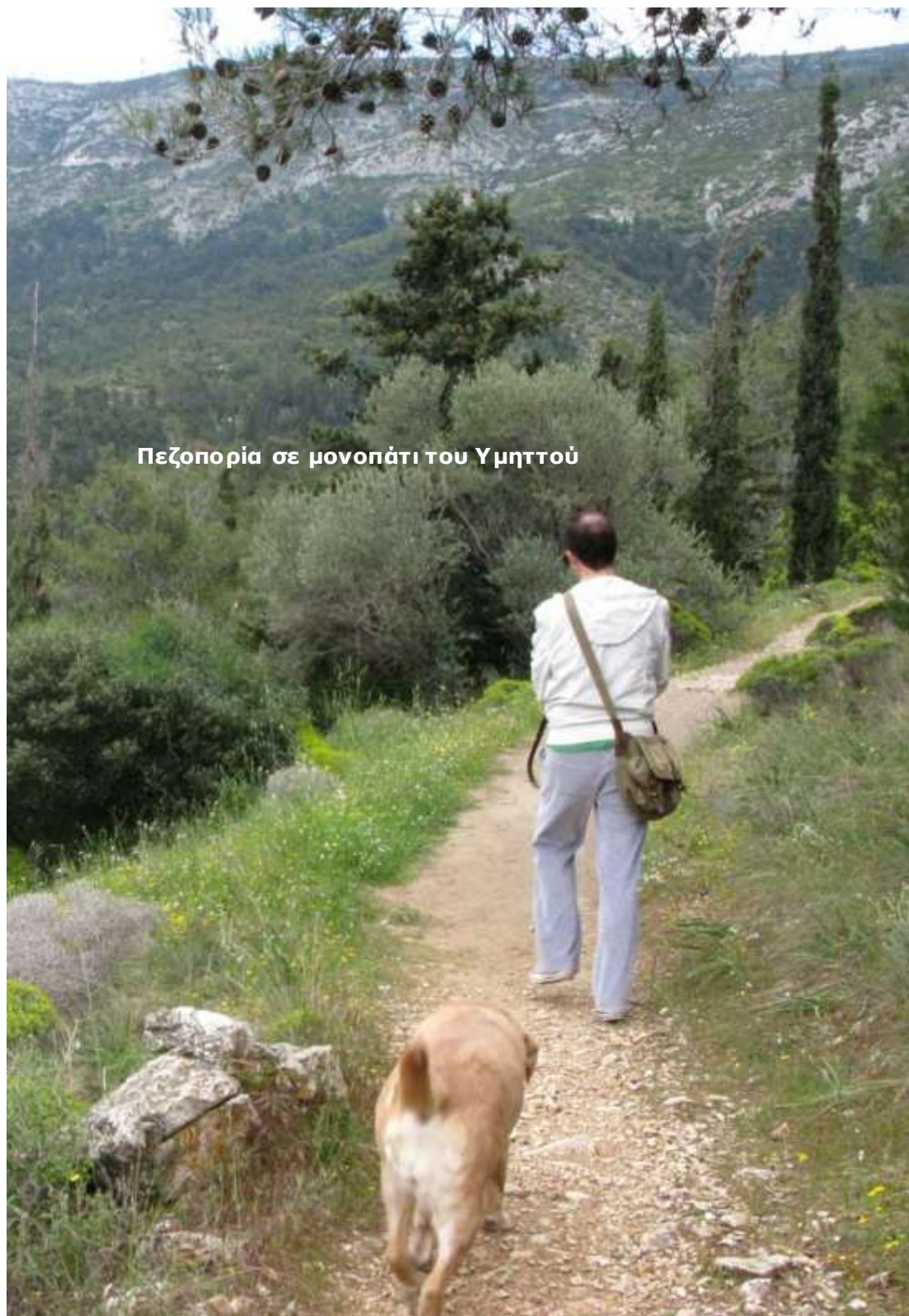
Ετυμολογία:

Pinus < pinus (λατιν.), από σανσκριτική ρίζα rítu = πίτυς πεύκο

pineae < αναφέρεται σε βιότοπο, καρπούς, ή φύλλα που μοιάζουν με του πεύκου.

Σ' αυτή την φωτογραφία από τον ανοιξιιάτικο Σχινιά, φαίνεται μια νεαρή κουκουναριά με σφαιροειδή κόμη και μια συστάδα ώριμων δέντρων με μορφή σκιαδίου

Πεζοπορία σε μονοπάτι του Υμηττού

Δικοτυλήδονα

Οινόη 24/02/2013

BERBERIDACEAE ΒΕΡΒΕΡΙΔΕΣ

Leontice leontopetalum L. 1753

ΛΕΟΝΤΙΚΗ ή ΛΕΟΝΤΟΠΕΤΑΛΗ

Πολυετές ευρασιατικό κονδυλώδες φυτό, ύψους 20-50 εκ. Παλαιότερα αποτελούσε κοινό ζιζάνιο αλλά, με τον περιορισμό της αρόσιμης γης, έχει ελαττωθεί τόσο πολύ ώστε να θεωρείται σπάνιο. Το αναφέρει το 1895 ο Χελδράιχ «από χωράφια γύρω από την Αθήνα».

Βιότοπος: Θεωρείται ζιζάνιο σιταροχώρων και αρόσιμης γης, σε βαθιά αργιλώδη εδάφη. Σε χαμηλά υψόμετρα.

Άνθη: Κίτρινα, με 6 πέταλα, σε σύνθετη πυραμιδοειδή ταξιανθία. Καρποί διογκωμένοι (ένθετη φωτογραφία). **Άνθιση:** Φεβρουάριος μέχρι μέσα Απριλίου.

Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «τρωτό» (VU).

Ετυμολογία:

Leontice < λέων

leontopetalum < λέων + πέταλον (αλόγου). Το λεοντοπέταλον αναφέρεται από τον Διοσκουρίδη. Το όνομα αναφέρεται στα φύλλα, που μοιάζουν με το αποτύπωμα του πέλματος ενός λιονταριού.

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

***Alkanna graeca* Boiss. & Spruner, 1844 subsp. *baeotica* (A.DC.) Nyman 1881** — Αλκάννα η ελληνική, υποείδος της Βοιωτίας ***

Ενδημικό Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου.

Όμορφο πολυετές φυτό, με πολλούς τριχωτούς βλαστούς στις κορυφές των οποίων αναπτύσσονται τα κίτρινα άνθη. Φύλλα ακέραια, γραμμοειδή

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις, δάση. Υψόμετρο, 50-1.200 μέτρα. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος. **Εξάπλωση στην Αττική:** Πάρνηθα, Κιθαιρώνας, Πατέρας, Γεράνεια.

Η *Alkanna baeotica* περιγράφηκε το 1846 από τον A. DC. (Alphonse De Candolle, καθηγητή στο Πανεπιστήμιο της Γένοβας) και από αποξηραμένο δείγμα του Sartori από την Βοιωτία ("in campis Boeotiae"). Δύο χρόνια νωρίτερα το 1844 οι Boissieur & Spruner είχαν περιγράψει την *Alkanna graeca* από την Πελοπόννησο. Το 1881 ο Nyman υποβάθμισε την *Alkanna baeotica* σε υποείδος της *Alkanna graeca*.

Ετυμολογία:

Alkanna < al-kanne, αραβικό όνομα φυτού, την ρίζα του οποίου χρησιμοποιούσαν οι Άραβες φαρμακοποιοί για την χρωστική al-henna // από την ισπανική alca-na henna (θάμνος) // από τη μεσαιωνική λατινική Alhanna (αλχανά) // από την αραβική al-hinnā η χέννα

graeca < Grecia Ελλάδα = γραική — **baeotica** < Baeotia Βοιωτία = βοιωτική.

Κιθαιρώνας 20/04/2013

Ψάθα (Πατέρας) 24/02/2013

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Alkanna hellenica* (Boiss.) Rech. f. 1965 (L.) Boiss. 1844 ****Αλκάνη η ελληνική**

Ελληνικό ενδημικό φυτό. Εξαπλώνεται σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Εύβοια και Θεσσαλία.

Βιότοπος: ασβεστολιθικοί βράχοι, βραχώδη εδάφη, σε υψόμετρα έως 1100 μ. Βλαστοί τριχωτοί, κολλώδεις, διακλαδισμένοι. Φύλλα επιμήκη, άμισχα με κυματοειδείς άκρες. Ταξιανθίες με κίτρινα άνθη στην άκρη των βλαστών. Ανθίζει από τον Φεβρουάριο.

Ετυμολογία:

Alkanna < από αραβική al-kanne, η ρίζα του χρησιμοποιείται από Άραβες φαρμακοποιούς για την χρωστική al-henna / από την ισπανική alcana henna (θάμνος) / από τη Μεσαιωνική Λατινική αλχανά / από την αραβική al-hinnā ' η χέννα.

hellenica < Hellas = ελληνική.

Κακιά Σκάλα 10/03/2013

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Anchusa aegyptiaca* (L.) A.DC. 1846Αγχουσα η αιγυπτιακή*

Αρχαίοφυτο που εξαπλώνεται στην Ανατολική Μεσόγειο από την Τυνησία μέχρι την Συροπαλαιστίνη. Σπάνιο φυτό για την Ελλάδα. Αναφέρεται από την Κρήτη, την Γαύδο, την Κάσο, την Ανάφη, την νήσο Σαρία της Καρπάθου και την Αττική. Μονοετές φυτό, με σκληρές άκαμπτες τρίχες. Τα φύλλα είναι άμισχα και πάνω τους αναπτύσσονται χαρακτηριστικά λευκά εξογκώματα.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, παρυφές δρόμων, συνήθως κοντά στην θάλασσα.

Άνθη: σε απαλό κίτρινο ή λευκό χρώμα. **Άνθιση:** Φεβρουάριος - Μάρτιος.

Εξάπλωση στην Αττική: παραλιακές θέσεις μετά την Ανάβυσσο, στην Κακιά Σκάλα, Σαλαμίνα, Αίγινα...

Ετυμολογία:

Anchusa < άγχουσα (φυτό που αναφέρουν οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς με φαρμακευτικές και καλλωπιστικές ιδιότητες).

aegyptiaca < Αίγυπτος = αιγυπτιακή.

Λαύριο - Χάος 05/03/2013

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Anchusella variegata (L.) Bigazzi, Nardi & Selvi, 1997 ***

Αγχουζέλα η ποικίλη

Ενδημικό της Νότιας ηπειρωτικής Ελλάδας, Νότιου Αιγαίου, Ιονίου και Κρήτης. Μονοετές φυτό, με σκληρές άκαμπτες τρίχες και βλαστούς έρποντες. Τα φύλλα είναι άμισχα, λογχοειδή, πριονωτά και πάνω τους αναπτύσσονται χαρακτηριστικά λευκά εξογκώματα.

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις, ελαιώνες, φρύγανα σε υψόμετρα από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1.200 μέτρα. **Άνθη:** Μικρά, σωληνοειδή με πέντε μικρά, άνισα πέταλα λευκά, με ρόδινα, ώδη ή γαλάζια στίγματα. Κάλυκας με πέντε οξύληκτους λοβούς. **Άνθιση:** τέλη Φεβρουαρίου - Μάιος.

Εξάπλωση: Πάρνηθα, Πεντέλη, Υμηττός, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαирώνας, Πάστρα, Μεσόγεια, Λαυρεωτική, Σχινιάς...

Ετυμολογία:

Anchusella < υποκοριστικό του Anchusa < άγχουσα (φυτό που αναφέρουν οι αρχαίοι Έλληνες συγγραφείς με φαρμακευτικές και καλλωπιστικές ιδιότητες).

variegata < vario (ποικίλω) = ποικίλη, ποικιλόχρωμη, διάστικτη

Κιθαιρώνας 20/4/2013

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Onosma erecta* Sm. 1806 ****Ονοσμα το όρθιο**

Ενδημικό Κεντρικής Ελλάδας, Πελοποννήσου, Κρήτης και Αιγαίου.

Φυτό με πολλούς όρθιους βλαστούς, εξ ου και το όνομά του.

Φύλλα λογχοειδή και τριχωτά. Συχνά σχηματίζει μεγάλες συστάδες

Βιότοπος: βραχώδεις και πετρώδεις θέσεις, σε πρανή και στις άκρες των δρόμων.

Άνθη: σωληνοειδή, χρώματος κίτρινο-λεμονί, με μήκος μέχρι 4 εκατοστά, σε πυκνούς κατανεύοντες βοστρύχους και καλυμμένα με κοντό χνούδι.

Άνθιση: από τον Απρίλιο σε μέσα υψόμετρα.

Εξάπλωση στην Αττική: Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Onosma < όνος + οσμή. Κατά την επικρατέστερη εκδοχή, επειδή η οσμή του προσελκύει τους όνους (γαϊδούρια)

erectus, -a, -um = όρθιος, -α, -ο

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Κορωπί 12/04/2008

Onosma graeca* Boiss. 1849Ονοσμα το γραικό*

Ενδημικό φυτό Ελλάδας και Μικράς Ασίας. Στην Ελλάδα εξαπλώνεται σε Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Κυκλάδες, Κρήτη και νησιά Ανατολικού Αιγαίου.

Διετές φρύγανο. Δημιουργεί ρόδακα το πρώτο έτος και ανθοφορεί το δεύτερο. Φύλλα λογχοειδή με μεσαία αυλάκωση, καλυμμένα με πυκνό τρίχωμα. Βλαστοί όρθιοι, 15-50 εκ., διακλαδισμένοι στην βάση τους ή κοντά στην ταξιανθία, καλυμμένοι με σκληρές τρίχες. Ταξιανθία κυματώδης, με σταδιακή άνθιση.

Βιότοπος: Θαμνώνες, πρηνή δρόμων, πετρώδεις πλαγιές με χαμηλή βλάστηση, ελαιώνες, αναβαθμίδες, βράχοι σε υψόμετρα 0-1000 (-1500) μ.

Άνθη σε μικρούς ποδίσκους υποβασταζόμενα από λογχοειδή βράκτια. Στεφάνη κίτρινη, ποορτοκαλόχρωμη ή ιώδης-καστανή μετά την ωρίμανση, σωληνοειδής, λεία ή με λίγες αραιές τρίχες. **Άνθιση:** Μάρτιος - Μάιος.

Ετυμολογία:

Onosma < Όνος + οσμή. Επειδή η οσμή του προσελκύει τους όνους (γαϊδούρια)
graeca =< Graecia = γραικό.

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Onosma kaheirei* Terppner 1988 **

Ονοσμα του Ρέχινγκερ

Ενδημικό, με περιορισμένη εξάπλωση, σε Αττική, Παναχαϊκό, κεντρική Εύβοια και Σάμο. Το φυτό σχηματίζει χαμηλούς θάμνους με μορφή μαξιλαριού. Έχει ξυλώδη βάση. Τριχωτό φυτό στα φύλλα και τους κάλυκες. Φύλλα στενά λογχοειδή, με τα περιθώριά τους να γυρίζουν προς τα μέσα.

Βιότοπος: βράχοι, βραχώδεις θέσεις και ξέφωτα δασών, σε υψόμετρα 500 - 1200 μ.

Άνθη: σωληνοειδή, σε χρώμα κίτρινο-λεμονί και καλυμμένα με κοντό χνούδι.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Πατέρας.

Ετυμολογία:

Onosma < όνος + οσμή. Επειδή η οσμή του προσελκύει τους όνους (γαϊδούρια)

kaheirei < από το αρτικόλεξο του ονόματός του Αυστριακού βοτανικού Ρέχινγκερ (Karl Heinz Rechinger)

Υμηττός 01/05/2009

BORAGINACEAE ΒΟΡΑΓΙΝΙΔΕΣ

Rindera graeca (A. DC.) Boiss. & Heldr. 1846 ***

Ρίντερα η ελληνική

Ενδημικό είδος της Ελλάδας. Περιγράφηκε από τον Πάρνωνα.

Ευδοκιμεί στην Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Βόρεια Πίνδο, Γράμμο και Εύβοια, σε υψόμετρα 1600 - 2300 μέτρα.

Συνώνυμα: *Mattia graeca*, *Cynoglossum graecum*.

Βιότοπος: πετρώδεις τοποθεσίες, στην υποαλπική και αλπική ζώνη.

Πολυετής πόα, με πυκνό τρίχωμα σε όλα τα μέρη. Φύλλα επαλάσσοντα, στενά. Βλαστός όρθιος, ύψους 10-20 εκ., σχεδόν γυμνός από φύλλα. Άνθη χοανοειδή. Άνθιση από τα μέσα της άνοιξης.

Εξάπλωση στην Αττική: Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Rindera < αφιερωμένη στον Γερμανό γιατρό Franz Andreas Rinder (1714-1771)
graeca < Graecia = γραική

Κιθαιρώνας 03/04/2014

Πεντέλη 07/07/2009

CAMPANULACEAE ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΙΔΕΣ

Campanula celsii A.DC. 1830 subsp. celsii ****Καμπανούλα του Κελς*

Ενδημικό φυτό της Αττικής, νησιών Σαρωνικού, Τροιζηνίας, Θεσσαλίας και Κυκλάδων (Σίφνος). Διετές, πολύκλαδο, χνουδωτό φυτό. Στη βάση του το φυτό σχηματίζει πολλούς διαφορετικούς ρόδακες φύλλων με διακλαδώσεις βλαστών και άφθονη ανθοφορία, που απλώνεται πάνω στους βράχους. Τα φύλλα της βάσης με ακανόνιστους λοβούς, ενώ τα ανώτερα ωοειδή, οδοντωτά, χωρίς μίσχο.

Βιότοπος: Βράχοι, σχισμές βράχων, σε υψόμετρα 0 - 700 μέτρα.

Άνθη: σωληνοειδή κυανά μέχρι 3 εκ. μήκος και κάλυκας με μικρά ωτίδια ανάμεσα στους οξύληκτους λοβούς.

Άνθιση: τέλη Απριλίου μέχρι αρχές Ιουλίου, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Λυκαβηττός, Αιγάλεω, Ποικίλο, Τουρκοβούνια, Υμηττός, Πεντέλη, Γεράνεια, Μεσόγεια, Βουλιαγμένη, Λαυρεωτική...

Ετυμολογία:

Campanula < campana (λατιν.), campanula υποκοριστικό.

celsii < αφιερωμένη στον Jacques Philippe Martin Cels (1740-1806), Γάλλο συγγραφέα και βοτανικό, δημιουργό του κήπου «Le Jardin de Cels».

Υμηττός 24/05/2010

Πεντέλη 07/07/2009

Μπάφι 29/05/2011

CAMPANULACEAE ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΙΔΕΣ

Campanula celsii A.DC. 1830 subsp. **parnesia** Phitos 1965 ****Καμπανούλα του Κελς υποείδος της Πάρνηθας*

Στενότοπη ενδημική καμπανούλα της Πάρνηθας. Την περιέγραψε το 1965 ο καθηγητής Βοτανικής Δημήτριος Φοίτος, δίνοντας έμφαση σε μερικά στοιχεία (φύλλα, σπέρματα) που την ξεχωρίζουν από το τυπικό υποείδος *Campanula celsii*, που συναντάμε στην υπόλοιπη Αττική.

Βιότοπος: ασβεστολιθικές πλαγιές, βραχώδεις θέσεις. **Άνθη:** μπλε-μωβ, σε σχήμα καμπάνας. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούλιος, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση: Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Campanula < campana (λατιν.), campanula υποκοριστικό.

celsii < αφιερωμένη στον Jacques Philippe Martin Cels (1740-1806), Γάλλος συγγραφέα και βοτανικό, δημιουργό του κήπου «Le Jardin de Cels».

parnesia > Πάρνης (Πάρνηθος).

Γεράνεια 06/06/2008

CAMPANULACEAE ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΙΔΕΣ

Campanula celsii A.DC. 1830 subsp. **spathulifolia** (Turrill) Phitos 1965 *** Καμπανούλα του Κελς υποείδος η σπατουλόφυλλη

Ενδημική καμπανούλα των βουνών της Δυτικής Αττικής.

Την περιέγραψε το 1965 ο καθηγητής Βοτανικής Δημήτριος Φοίτος, δίνοντας έμφαση σε μερικά στοιχεία (φύλλα, σπέρματα) που την ξεχωρίζουν από την *Campanula celsii* και τα άλλα υποείδη της.

Βιότοπος: ασβεστολιθικές πλαγιές, βραχώδεις θέσεις. **Άνθη:** μπλε-μωβ, σε σχήμα καμπάνας. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούλιος, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα.

Ετυμολογία:

Campanula < campana (λατιν.), campanula υποκοριστικό.

celsii < αφιερωμένη στον Jacques Philippe Martin Cels (1740-1806), Γάλλος συγγραφέα και βοτανικό, δημιουργό του περίφημου κήπου «Le Jardin de Cels».

spathulifolia < spatula + folium φύλλο (από το σχήμα σπάτουλας των φύλλων) = σπατουλόφυλλη < spatha, spathula < σπάθα, σπάτουλα

CAMPANULACEAE ΚΑΜΠΑΝΟΥΛΙΔΕΣ

Λαύριο 30/03/2008

Campanula drabifolia* Sm. 1806 **

Καμπανούλα η δραβόφυλλη

Ενδημική της Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ιονίου. Φυτό μικροσκοπικό, με πλατιά και οδοντωτά φύλλα.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, σχισμές βράχων, φρύγανα. Προτιμά ασβεστολιθικά εδάφη. **Άνθη:** μικρά, ιώδη-μπλε. **Άνθιση:** Μάρτιος - Μάιος.

Εξάπλωση: σε όλη την Αττική σε χαμηλά υψόμετρα, μέχρι 300-400 μέτρα.

Ετυμολογία:

Campanula < campana (λατιν.), campanula υποκοριστικό.

drabifolia < draba δράβη (Διοσκουρίδης) + folium φύλλο = με φύλλα σαν του φυτού draba δράβη = δραβόφυλλη.

draba < δράβη (φυτό που αναφέρει ο Διοσκουρίδης). Ο De Theis γράφει ότι, σύμφωνα με τον Λινναίο, «δράβη» σημαίνει ξινή, πικάντικη, με αναφορά στη γεύση των φύλλων.

Κιθαιρώνας 25/05/2013

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Bolanthus graecus (Schreber) Barkoudah 1962 ***
Βόλανθος ο ελληνικός

Ενδημικό Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Κυκλάδων (Νάξος, Σίκι-
 νος). Πολυετής πόα, με όρθιους τριχωτούς βλαστούς, ξυλώδεις στη βάση.

Βιότοπος: πετρώδεις ασβεστολιθικές τοποθεσίες και σάρες, σε υψόμετρα
 300-1650 μ. **Άνθη:** λευκά με μια γραμμή χρώματος μπορντό. **Άνθιση:** τέλη
 Μαΐου - Ιούλιο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Υμηττός, Κιθαιρώνας, Γεράνεια, Πατέρας.
 Ετυμολογία:

Bolanthus < βώλος ή βόλος (λόγω του σχήματος στην άκρη του στύλου +
 άνθος.

graecus < Graecia = γραικός.

Πεντέλη 10/05/2010

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Cerastium candidissimum* Correns 1909 ***Κεράστιο το πάλλευκο*

Ενδημικό που εξαπλώνεται στην Κεντρική και Νότια Ελλάδα.

Πολυετής πόα, θυσανωτή. Βλαστός 15-30 εκατοστά, πολύκλαδος, σε χρώμα σταχτί-λευκό που καλύπτεται από πολύ πυκνό και μαλακό χνούδι.

Βιότοπος: Ξηρές τοποθεσίες, βραχώδεις θέσεις, σάρες, ξέφωτα δασών, αλπικά βοσκοτόπια, σε υψόμετρα πάνω από τα 600 μέτρα.

Άνθη: Λευκά, που έδωσαν και την ονομασία στο φυτό. Σχηματίζουν πυκνό σκιάδιο.

Άνθιση: Μάιος - Ιούλιος

Εξάπλωση: Σε όλα τα βουνά της Αττικής.

Ετυμολογία:

Cerastium < κεράτιον > κέρας. Από την μορφή του καρπού
candidissimum (λατιν) = πάλλευκο, λευκότατο.

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Dianthus biflorus* Sm. 1809 **

Διάνθος ο διανθής

Ενδημικό αγριογαρύφαλλο της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

Πολυετές φυτό με βλαστού 15-60 εκατοστά.

Βιότοπος: βραχώδεις τοποθεσίες, ορεινές θέσεις, σε υψόμετρα (500-) 1000-1600 μέτρα και σποραδικά μέχρι τα 2100μ.

Άνθη: ροζ - κόκκινα, με πέταλα οδοντωτά.

Άνθιση: Ιούνιος - Αύγουστος.

Εξάπλωση στην Αττική: σε λίγες θέσεις στην Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Dianthus < Δίας + άνθος > Διόσανθος (Θεόφραστος)

biflorus, a, um < bis δις + flos, floris άνθος = Διανθής - με δύο άνθη στον βλαστό.

Πάρνηθα 22/06/2011

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Dianthus diffusus* Sibth. & Sm., 1809 **

Διάνθος ο απλωτός

Ενδημικό αγριογαρύφαλλο Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Κυκλάδων και Δυτικού Αιγαίου.. Πολυετές φυτό με βλαστούς σχεδόν έρποντες.

Βιότοπος: βραχώδεις τοποθεσίες και ξέφωτα δασών σε μεσαία και μεγάλα υψόμετρα.

Άνθη: κόκκινα - ρόδινα με άσπρες βούλες και πέταλα πριονωτά.

Άνθιση: από τον Μάιο και όλο το καλοκαίρι.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Υμηττός, Λαυρεωτική, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα...

Ετυμολογία:

Dianthus < Δίας + άνθος > Διόσανθος (Θεόφραστος)

diffusus = διάσπαρτος

φωτογραφία
Δαυίδ Κουτσογιανόπουλος
Γεράνεια 16/05/2014

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Dianthus haematocalyx Boiss. & Heldr. subsp. **phitosianus** Constantin. 1999 *** Διάνθος ο αιματοκάλυξ υποείδος του Φοίτου

Στενοενδημικός διάνθος των Γερανείων και των λόφων πάνω από την Αλυκή Βοιωτίας, από όπου και περιγράφηκε από τον Θεοφάνη Κωνσταντινίδη. Είναι πολυετής πόα με αραιά στελέχη. Άνθη μονήρη ή 2-5 σε χαλαρή διάταξη. Οι πληθυσμοί του παρουσιάζουν το φαινόμενο του διμορφισμού. Στην Αλυκή σε όλα τα φυτά τα άνθη έχουν ρόδινο χρώμα με σκούρες νευρώσεις, Στα Γεράνεια τα πέταλα έχουν λεμονοκίτρινο χρώμα.

Ανθίζει από τον Μάιο σε σερπεντινικά πετρώματα.

*** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Τρωτό» (VU).

Ετυμολογία:

Dianthus < Δίας + άνθος > Διόσανθος (Θεόφραστος)

haematocalyx < αίμα + κάλυξ

phitosianus < αφιερωμένος στον καθηγητή Δημήτριο Φοίτο

Πάρνηθα 01/06/2010

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Dianthus serratifolius subsp. serratifolius Sm. 1809 ****Διάνθος ο πριονωτός*

Ενδημικό αγριογαρύφαλλο Στερεάς Ελλάδας (Αττική) και Πελοποννήσου.

Το υποείδος *Dianthus serratifolius* subsp. *abbreviatus* φύεται σε λίγες θέσεις της Πελοποννήσου (Μαίναλο, Ταΰγετος, Πάρνωνας).

Πολυετές φυτό με μακριούς ξυλώδεις βλαστούς και θαμνώδη μορφή.

Βιότοπος: βραχώδεις ασβεστολιθικές και ηλιόλουστες τοποθεσίες.

Άνθη: πριονωτά λευκά πέταλα με κεραμιδί χρώμα στο κάτω μέρος της επιφάνειάς τους.

Άνθιση: Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθας, Υμηττός, Πεντέλη, Πατέρας, Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Dianthus < Δίας + άνθος > Διόσανθος (Θεόφραστος)

serratifolius < serratus πριονωτός + folium φύλλο = πριονωτόφυλλος

Θρακομακεδόνες 13/04/2008

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Paronychia albanica* Chaudhri subsp. *graeca* Chaudhri 1968 ***Παρονυχία η αλβανική υποείδος η γραική*

Ενδημικό της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας. Πολυετές, ποώδες, θυссανωτό φυτό. Βλαστοί 3-10 εκατοστών, έρποντες, που σχηματίζουν μια συμπαγή μάζα.

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις με μαλακό ασβεστόλιθο

Άνθη: πρασινοκίτρινα, μικρά που περικλείονται από τα μεγαλύτερα διαφανή βράκτια, δίνοντας μια εύθραυστη εμφάνιση στο φυτό.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Κιθαιρώνας, Γεράνεια, Πάστρα...

Ετυμολογία:

Paronychia < παρά + όνυξ (όνυχος) - από την ημιδιαφανή εικόνα των βρακτίων που μοιάζουν με νύχι = Παρωνυχία.

albanica < Albania Αλβανία = αλβανική

graeca < Graecia = γραική (ελληνική).

Ποικίλο 01/05/2013

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene corinthiaca* Boiss. & Heldr. 1888 ***Σιληνή η κορινθιακή*

Ενδημικό Πελοποννήσου, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας και Αμοργού των Κυκλάδων. Πόα με ύψος έως μισό μέτρο, με διακλαδισμένους κολλώδεις βλαστούς.

Βιότοπος: παρυφές δρόμων, ελαιώνες, φρύγανα, ανοίγματα δασών, πετρώδεις θέσεις, σε υψόμετρα έως 700 μέτρα

Άνθη: λευκά έως απαλά ρόδινα, με έντονες πορφυρές νευρώσεις.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Ποικίλο, Πάστρα, Κιθαιρώνας, Πατέρας, Γεράνεια, Μεσόγεια.

Ετυμολογία:

Silene > Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

corinthiaca > Κόρινθος = κορινθιακή.

Πατέρας 20/02/2016

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene fabaria* subsp. *domokina* Greuter 1995 **

Σιληνή η φαμπάρια υποείδος του Δομοκού

Το υποείδος αυτό περιγράφηκε με βάση υλικό προερχόμενο από τα οφιολιθικό πετρώματα του Δομοκού (Greuter 1995) και ήταν γνωστό μέχρι τώρα μόνο από την περιοχή αυτή. Το 1996 βρέθηκε και στα όρη Γεράνεια, (Constantinidis & Yannisaros) και αργότερα στον Πατέρα στο μέτωπό του προς τα Γεράνεια.

Βιότοπος: πλαγιές, σάρες και χαλικώδεις θέσεις σε υψόμετρα 0—900 μ.

Φυτό με γλαυκοπράσινα σαρκώδη φύλλα, που πολλές φορές φέρουν ιώδεις νευρώσεις, ανορθούμενα στελέχη και συνήθως ιώδη νήματα στημόνων.

Άνθιση Φεβρουάριος—Απρίλιος

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) < Σειληνός = Σιληνή

fabaria > faba κουκί, φασόλι > πιθανώς λόγω της εμφάνισης των φύλλων.

domokina < Δομοκός

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene holzmannii Boiss. 1888 *****Σιληνή του Χόλτζμαν**

Ενδημικό είδος εξειδικευμένο στην διαβίωση σε μικρά νησιά. Ανακαλύφθηκε το 1877 στη νησίδα Αρπηδόνη του Σαρωνικού από τους Χελδράιχ και Χόλτζμαν. Το φυτό είναι γνωστό από σημαντικό αριθμό βραχονησίδων στον Αργοσαρωνικό κόλπο, τις Κυκλάδες, τα Δωδεκάνησα, το νησιωτικό συγκρότημα της Καρπάθου, την Ανατολική Κρήτη και την Κέα (Ρένα Καρακατσάνη).

Ποώδες ετήσιο φυτό με βλαστούς όρθιους, ύψους 15-60 εκ. Άνθη ρόδινα και κάψες ωοειδείς, σκληρές, που παραμένουν κλειστές πάνω στο βλαστό για αρκετούς μήνες και διασπείρονται με τη βοήθεια του θαλασσινού νερού.

Εξάπλωση στην Αττική: Σε πολλές νησίδες και βραχονησίδες του Σαρωνικού και σε λίγες θέσεις στις δυτικές ακτές της Αττικής.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Κινδυνεύον» (EN).**

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) < Σειληνός = Σιληνή

holzmannii > αφιερωμένη στον Γερμανό βοτανικό Timoleon Holzmann (1843-?) που ερευνήσε στην Ελλάδα.

Πάρνηθα 29/05/2011

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene italica* (L) subsp. *peloponnesiaca* Greuter 1995 **

Σιληνή η ιταλική, υποείδος η πελοποννησιακή

Ενδημικό φυτό που εξαπλώνεται στην Πελοπόννησο, την Πάρνηθα, τα Γεράνεια και τον Ελικώνα.

Πολυετής πόα με αρκετούς κοντούς και έρποντες ανθοφόρους βλαστούς. Φύλλα και βλαστοί με αδενώδεις τρίχες.

Βιότοπος: ξέφωτα, σάρες, πετρώδεις πλαγιές και θαμνότοποι, συνήθως σε ασβεστολιθικά εδάφη

Άνθη: πέταλα λευκά ή ροζ στην πάνω επιφάνεια και με πράσινες ή ροζ φλέβες στην κάτω επιφάνεια. Οι στήμονες είναι μεγαλύτεροι από τα πέταλα.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια.

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

italica < Italia Ιταλία = ιταλική.

peloponnesiaca < Πελοπόννησος.

Πάρνηθα 05/07/2010

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene oligantha* Boiss. & Heldr. 1854 subsp. *parnesia* Creuter 1995**
Σιληνή η ολιγανθής, υποείδος της Πάρνηθας

Η *Silene oligantha* έχει τρία υποείδη στην Ελλάδα, και τα τρία ενδημικά. Η Σιληνή η ολιγανθής, υποείδος της Πάρνηθας είναι ενδημική της Αττικής. Πολυετές θυσανώτο φυτό με πολύ χοντρό ξυλώδη βλαστό. Ταξιανθία μικρή με 4-9 λουλούδια.

Βιότοπος: Βραχώδεις τοποθεσίες και ξέφωτα δασών, σε υψόμετρα 600 - 1200 μέτρων.

Άνθη: Εύοσμα, που γέρνουν προς τα κάτω. Τα πέταλα είναι καφεκόκκινα από κάτω.

Άνθιση: Μάιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση: Πάρνηθα, Πεντέλη.

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

oligantha < ολίγος + άνθος = ολιγανθής.

parnesia < Πάρνης, Πάρνηθα.

Πεντέλη 28/04/2013

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene pentelica* Boiss. 1849 ** Σιληνή η πεντελική

Ενδημικό της Ελλάδας, με εξάπλωση σε Αττική, Εύβοια, Κυκλάδες (Άνδρος, Κύθνος) και Ανατολικό Αιγαίο (Ικαρία).

Βιότοπος: πετρώδεις και αμμώδεις θέσεις, σε υψόμετρα μέχρι 1.000 μέτρα.

Άνθη: ρόδινα με πέντε στρογγυλά πέταλα.

Άνθιση: από τα τέλη Μαρτίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Πεντέλη, από όπου και περιγράφηκε το 1849.

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

pentelica < Πεντελικόν, Πεντέλη.

Βουλιαγμένη 28/02/2013

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene reinholdii* Heldr. 1876 **

Σιληνή του Ρείνχολντ

Ενδημική της Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας, Πελοποννήσου και Ιονίου.

Χαρακτηρίζεται από τον στρογγυλό καφετί με ροζνευρώσεις κάλυκα, γεγονός που την συγγέει με την συγγενική *Silene behen*.

Βιότοπος: θέσεις με ποώδη βλάστηση και βάσεις βράχων, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι περίπου τα 500 μέτρα

Άνθη: με ροζ με μακρόστενα πέταλα 3-6 χιλιοστών.

Άνθιση: τέλη Φεβρουαρίου - Μάρτιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πατέρας, παραλιακή οδός Σουνίου, Σαλαμίνα.

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

reinholdii < αφιερωμένη στον Karl Heinrich Theodor Reinhold (1834-1880), Γερμανό φυσικό και εθνογράφο που εργάστηκε ως γιατρός στο ελληνικό ναυτικό στην περίοδο της Βαυαροκρατίας.

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene sartorii*, Boiss. & Heldr. 1856 **

Σιληνή του Σαρτόρι

Ενδημικό είδος, με εξάπλωση σε Πελοπόννησο (κυρίως στην Αργολίδα), Στερεά Ελλάδα (κυρίως στην Αττική), Κυκλάδων και Κρήτης.

Στην Αττική ευδοκimeί σε αμμουδιές που βρέχονται από τον Σαρωνικό Κόλπο.

Είναι ετήσιο αμμόφιλο φυτό. Τα φύλλα του είναι ακέραια, αντίθετα μέχρι 2 εκατοστά.

Πέταλα ρόδινα, δαντελωτά.

Φύεται σε παραλιακές και αμμώδεις θέσεις.

Ανθίζει από τον Μάρτιο.

Ετυμολογία:

Silene > Silenus (λατιν.) > Σειληνός = Σιληνή

sartorii > αφιερωμένο στο Γερμανό βοτανικό και φαρμακοποιό του Όθωνα Σαρτόρι (Joseph Sartori 1809-1885) ερευνητή της ελληνικής χλωρίδας.

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene spinescens Sm. 1809 ***

Σιληνή η αγκαθόμορφη

Ενδημικό φυτό Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Εύβοιας.

Πολυετής φρυγανώδης και χνουδωτή πόα με ξυλώδη κορμό και πολλούς κολλώδεις βλαστούς. Φθάνει σε ύψος τα 60 εκατοστά.

Βιότοπος: ασβεστολιθικά εδάφη και σχισμές βράχων, σε υψόμετρα 0-1000 μ.

Άνθη: λευκά ή κρεμ με καφετιές νευρώσεις στην κάτω επιφάνεια.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρα, Πάστρα...

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) < Σειληνός = Σιληνή

spinescens < spinesco (νεολατινικό ρήμα) τείνω να έχω αγκάθια < spina, άκανθα, αγκάθι = αγκαθόμορφη.

Πάρνηθα 08/04/2008

CARYOPHYLLACEAE ΚΑΡΥΟΦΥΛΛΙΔΕΣ

Silene vulgaris* subsp. *megalosperma* Hayek 1924 **

Σιληνή η κοινή υποείδος η μεγαλόσπερμη

Η Σιληνή η κοινή, όπως δηλώνει και το όνομά της, είναι ένα ευρέως εξαπλωμένο φυτό με μεγάλη ποικιλομορφία. Το υποείδος «μεγαλόσπερμη» είναι ενδημικό της Πελοποννήσου, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Θάσου.

Βιότοπος: ασβεστολιθικές πλαγιές και σάρες, σε υψόμετρα μέχρι 1.000 μέτρα.

Άνθη: λευκά.

Άνθιση: Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη.

Ετυμολογία:

Silene < Silenus (λατιν.) < Σειληνός = Σιληνή

vulgaris (λατιν.)= κοινή

megalosperma < μεγάλο + σπέρμα

CISTACEAE ΚΙΣΤΙΑΔΕΣ

Helianthemum hymettium Boiss. & Heldr. 1854 ****Ηλιάνθεμο του Υμηττού*

Ενδημικό είδος με εξάπλωση σε Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο (Ζήρεια, Ταΰγετος) και Κρήτη. Περιγράφηκε το 1854 από τον Υμηττό.

Πόα με ύψος 5-20 εκατοστά, με λεπτούς έρποντες βλαστούς. Φύλλα έμμισχα, λεία και πράσινα στην πάνω επιφάνεια, λευκά και χνουδωτά στην κάτω επιφάνεια.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις και αγροί, σε χαμηλά και μέσα υψόμετρα.

Άνθη: κίτρινα, σε σχετικά πυκνές ταξιανθίες 7-9 λουλουδιών.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Πεντέλη, Μερέντα, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαирώνας.

Ετυμολογία:

Helianthemum < ήλιος + άνθεμον - από το κίτρινο χρώμα των ανθέων = Ηλιάνθεμον

hymettium < Υμηττός.

Από το www.greekflora.gr/

φωτογραφία
Γιάννης Κοφινάς

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Achillea umbellata* Sm. 1813 **

Αχιλλέα η σκιαδόμορφη

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Εύβοιας.

Πολυετές, διακλαδιζόμενο είδος που σχηματίζει συστάδες από ρόδακες φύλλων και ανθοφόρους βλαστούς. Βλαστοί 5-18 εκ., όρθιοι ή ανερχόμενοι, τριχωτοί, που καταλήγουν σε 2-10 ανθοφόρα κεφάλια. Μεσαία και ανώτερα φύλλα βλαστού άμισχα, λογχοειδή έως ελλειπτικά, βαθυσχιδή.

Βιότοπος: ρωγμές βράχων, πετρώδεις η βραχώδεις πλαγιές, κρημνοί, κορυφογραμμές, σε υψόμετρα 800-2500 μ. Άνθη λευκά.

Άνθιση: Μάιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια.

Achillea > αφιερωμένο στον μυθικό Αχιλλέα, που υποτίθεται ότι είχε χρησιμοποιήσει φυτά του γένους για να θεραπεύσει πληγές μετά τις μάχες.

umbellatus, a, um > umbélla, σκιάδιο, ομπρέλα (από την διάταξη των ανθέων).

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea affinis* Friv. subsp. *laconiae* Prodan 1930 **
Κενταύρια η συγγενής υποείδος της Λακωνίας

Ενδημικό της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου.

Πολυετές φυτό με ανιόντες ή έρποντες βλαστούς μέχρι 65 εκατοστά. Φύλλα με τραχεία επιφάνεια και στις δυο πλευρές. Φύλλα πτεροειδή.

Βιότοπος: υποαλπικά λιβάδια, ανοιχτές θέσεις, κράσπεδα δρόμων σε υψόμετρα 600 –2400 μέτρων και συνήθως σε μεγάλα υψόμετρα.

Άνθη: ρόδινα και περιστασιακά λευκά. **Άνθιση:** Μέσα Ιουνίου - Σεπτέμβριος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

affinis < affine, συγγενής (με άλλο παρόμοιο είδος).

laconiae < Λακωνία

Γεράνεια 03/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea achaia* Boiss. & Heldr. 1856 **
Κενταύρια της Αχαΐας

Ενδημικό της Βόρειας Πελοποννήσου (Μαίναλο, Χελμός, Ύδατα Στυγός, φαράγγι Βουραϊκού, περιοχή Καλαβρύτων) και της Δυτικής Αττικής (Γεράνεια, Πατέρας).

Πολυετής πόα, με μεγάλη μορφολογική ποικιλότητα.

Βιότοπος: ξηρές και άγονες θέσεις, σε λοφώδη υψώματα, σε ασβεστολιθικές πλαγιές και δίπλα σε δρόμους και μονοπάτια. **Άνθη:** ρόδινα, ώδη ή λευκά (στα Γεράνεια και τον Πατέρα). **Άνθιση:** Μάιος - Αύγουστος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Πατέρας, Μεγαρίδα.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού)

achaia < Αχαΐα

Γεράνεια 25/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea achaia* subsp. *corinthiaca* (Boiss. & Heldr.) Phitos & T. Georgiadis 1981 **

Κενταύρια της Αχαΐας υποείδος η κορινθιακή

Ενδημικό της περιοχής του Λουτρακίου. Πολυετής πόα με όρθιους βλαστούς που διακλαδίζονται ψηλά.

Βιότοπος: ομαλές θέσεις, άκρες καλλιεργημένων χωραφιών και αμπελώνων, άκρες δρόμων, όχθες χειμάρρων, ανάμεσα σε φρύγανα.

Άνθη: λευκά έως ρόδινα, με πορτοκαλόχρωες νευρώσεις στο κατώτερο τμήμα τους. **Άνθιση:** τέλη Μαΐου - αρχές Ιουλίου.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού) — **achaia** < Αχαΐα — **corinthiaca** < κορινθιακή

Γεράνεια 25/05/2013

Πάρνηθα 01/06/2010

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea attica* subsp. *attica* Nyman 1967 *****Κενταύρια η αττική***

Ενδημική κυρίως των βουνών της Αττικής ενώ αναφέρεται και από την Εύβοια. Πολυετές πολύκλαδο φρύγανο με μεγάλη ποικιλομορφία Έχει λεπτούς, όρθιους βλαστούς μέχρι 35 εκατοστά, καλυμμένους με λευκό χνούδι.

Βιότοπος: πετρώδεις και βραχώδεις θέσεις, ξηρές και άγονες τοποθεσίες, σε υψόμετρα 500-1400 μ. **Ανθίδια** ρόδινα και υπάνθιο μέχρι 1εκ. διάμετρο, με βράκτια βλεφαριδωτά, σκούρα στην κορυφή με το μεσαίο αγκάθι μέχρι 7χιλ. **Άνθιση:** Μάιος - Αύγουστος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Υμηττός, Πεντέλη...

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

attica < Αττική.

φωτογραφία Θεοφάνης Κωνσταντινίδης (από το RDB 2009)

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

***Centaurea attica* subsp. *megarensis* (Halácsy & Hayek) Dostál 1976 *** Κενταύρια η αττική υποείδος των Μεγάρων**

Ενδημικό των Γερανείων. Πολύμορφο φυτό.

Πολυετές είδος με κατακείμενα έως ανυψούμενα στελέχη, διακλαδιζόμενα στα μεσαία και κατώτερα τμήματα. Τα ανθίδια έχουν διάφορα χρώματα και συνδυασμούς χρωματισμών. Φύεται σε ανοιχτές πετρώδεις θέσεις σε σερπεντινικά εδάφη.

Ανθίζει από τον Μάιο.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Centaurea > Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

attica < Αττική — **megarensis** < Μέγαρα

Πεντέλη 28/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea attica* Nyman 1967 subsp. *pentelica* (Hauskn.) Dostál 1976 ** Κενταύρια η αττική υποείδος της Πεντέλης

Ενδημικό υποείδος της ποικιλόμορφης Κενταύριας της Αττικής. Αναφέρεται και από την Εύβοια.

Ξεχωρίζει από τα πρασινωπά χνοώδη φύλλα. Πολύβλαστο φυτό, με άνθη ροζ ή μοβ.

Βιότοπος: Προτιμά βραχώδεις και πετρώδεις θέσεις.

Άνθη: ρόδινα ή ιώδη. **Άνθιση:** Μάιος- Ιούλιος.

Εξάπλωση στη Αττική: Πεντέλη, Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

attica < Αττική — **pentelica** < Πεντελικόν, Πεντέλη.

Κιθαιρώνας 07/07/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea cithaeronea* Phitos & Constantinidis 1993 **

Κενταύρια του Κιθαιρώνα

Ενδημική του Κιθαιρώνα (τρεις θέσεις) και του Ελικώνα (μία θέση).

Πολυετές φυτό διακλαδιζόμενο υπόγεια. Φύλλα και βλαστοί με πυκνό εριώδες τρίχωμα. Σχηματίζει μικρές συστάδες που ανυψώνονται λίγα εκατοστά από το έδαφος.

Βιότοπος: πετρώδεις και χαλικώδεις θέσεις, σε άδενδρες πλαγιές ή σε διάκενα δασών ελάτης. Συχνά σε περιοχές με ισχυρούς ανέμους σε κορυφογραμμές.**Άνθη:** κίτρινα ανθίδια. **Άνθιση:** στα μέσα του καλοκαιριού, τέλη Ιουνίου - Ιουλίου.***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Κινδυνεύον» (EN).****Ετυμολογία:****Centaurea** < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού)**cithaeronea** < Κιθαιρώνας.

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Γεράνεια 06/04/2014

Centaurea ebenoides* Heldr. ex S. Moore, 1878 **

Κενταύρια η εβενοειδής

Ενδημική της Βόρειας Εύβοιας και των Γερανείων σε οφιολιθικά πετρώματα.

Φυτό πολυετές. Βλαστοί κατακείμενοι έως τοξοειδώς αφιστάμενοι, μήκους 10-15 εκ.. Φύλλα εριώδη, πτερυγόσχιστα έως περοειδή ή διακοπτόμενα περοειδή.

Βιότοπος: σχισμές οφιολιθικών βράχων, άγονα οφιολιθικά εδάφη με μέτρια έως μεγάλη κλίση και μικρή φυτοκάλυψη.

Άνθη ερυθρορόδινα, τα περιφερειακά μικρότερα από τα κεντρικά. Στα Γεράνεια υπάρχουν και φυτά με άνθη λευκά και πορφυρές νευρώσεις. **Άνθιση:** Μάιος - Ιούνιος.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

ebenoides < έβενος + είδος = εβενοειδής, επειδή το φύλλωμά της μοιάζει με του φυτού έβενος (Ebenus).

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea hymettia* Zografidis & al. 2014 **

Κενταύρια του Υμηττού

Εντοπίστηκε πρόσφατα από τον Άρη Ζωγραφίδη και περιγράφηκε (Aris Zografidis, Svetlana Banchева & Kit Tan) το 2014. Θεωρείται **στενοενδημικό** του Υμηττού.

Το πιο συγγενικό είδος είναι η Κενταύρια της Λαυρεωτικής (*Centaurea laureotica*). Το είδος ανακαλύφθηκε κατά μήκος του δασικού δρόμου που οδηγεί στην κορυφή «Στρώμα» (725 μ) στο νότιο τμήμα του βουνού. Η βλάστηση της περιοχής αποτελείται από φρύγανα, πουρνάρια, θαμνώνες και λίγα άτομα χαλέπιας πεύκης. Το φυτό έχει ξυλώδη βάση και βλαστούς κατακείμενους που του δίνουν μαξιλαρόμορφο σχήμα.

Παρουσιάζει πυκνή ανθοφορία. Τα άνθη είναι κίτρινα.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

hymettia < Υμηττός.

Λαυρεωτική 28/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea laureotica* Heldr. ex Halácsy 1898 **

Κενταύρια η λαυρεωτική

Ενδημική της Αττικής, της Εύβοιας και με αμφιβολία της Πελοποννήσου.

Ψηλό φυτό με όρθιους έντονα διακλαδισμένους βλαστούς τριχωτούς βλαστούς.

Βιότοπος: πετρώδεις και χαλικώδεις θέσεις, παρυφές δρόμων, διάκενα πευκοδασών.

Άνθη: κίτρινα-κρεμ, ρόδινα. **Άνθιση:** μέσα Μαΐου - Ιουνίου.

Εξάπλωση στην Αττική: στην Λαυρεωτική, απ' όπου και περιγράφηκε το 1898.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

laureotica < Λαυρεωτική.

Πάστρα 07/07/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea iberica* Trev. subsp. *holzmanniana* (Boiss.) Dostál 1976 **

Κενταύρια της Ιβηρίας υποείδος του Χόλτζμαν

Ενδημική της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας. Πολυετές φυτό με μορφή μικρού θάμνου και ύψος έως 30 εκατοστά. Φύλλα πράσινα με αραιές άκαμπτες τρίχες και οδοντωτή περιφέρεια. Ανώτερα φύλλα λογχοειδή.

Βιότοπος: λιβάδια, παλιά χωράφια, παρυφές δρόμων, ανοιχτές εκτάσεις. **Άνθη:** ανθίδια σε βαθύ μοβ, αδενώδη, τα εξωτερικά ελαφρώς λυγισμένα. **Άνθιση:** Ιούνιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πάστρα.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

iberica < Ιβηρία, αρχαία ελληνική ονομασία Ισπανίας και Πορτογαλίας.

holzmanniana > αφιερωμένο στον Γερμανό βοτανικό Timoleon Holzmann (1843-?) που ερεύνησε στην Ελλάδα.

Ωρωπός 23/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea orphanidea* Heldr. & Sart. ex Boiss. 1856 *****Κενταύρια του Ορφανίδη***

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας. Περιγράφηκε από την Αττική. Έχει ενδιαφέρον ότι έχει συλλεγεί από κατοικημένες σήμερα περιοχές, το Ηράκλειο (1886 Χελδράιχ), Μεταμόρφωση (Τούντας) και Παγκράτι (1932 Κ. Η. Rechinger).

Διετής πόα, με βλαστούς 20-30 εκατοστά, με έντονη διακλάδωση. Φύλλα γκρι, χνουδωτά, τα κατώτερα πτεροσχιδή. **Άνθη** πορφυρά. **Βιότοπος:** παρυφές δρόμων, πετρώδεις θέσεις, σε χαμηλά υψόμετρα. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας, Πάστρα, Μέρενα, Δήλεσι, Μεσόγεια.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

orphanidea < προς τιμήν του βοτανικού Θεόδωρου Ορφανίδη (Σμύρνη 1817 - Αθήνα 1886), καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Μεγαρίδα 25/05/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea pelia* DC. 1838 ***Κενταύρια του Πηλίου*

Ενδημική της Στερεάς Ελλάδας, της Θεσσαλίας (Πήλιο) και της Μακεδονίας (Βούρινος).

Φυτό με όρθιους τριχωτούς βλαστούς.

Βιότοπος: χλωώδεις θέσεις, ξηρά λιβάδια, άκρες δρόμων και φρυγανότοποι, από τα 200 περίπου μέτρα μέχρι την ορεινή ζώνη.

Άνθη: κίτρινα-λεμονί.

Άνθιση: Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Πατέρας.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

pelia < Πήλιο.

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea pseudocadmea* Wagenitz 1971 **

Κενταύρια η ψευδοκαδμέα

Ενδημικό, που περιγράφηκε από τον Κιθαιρώνα, όπου είχε βρεθεί το 1856. Το 2004 βρέθηκε και στη ΝΑ Πελοπόννησο στα όρη Χιονοβούνι και Γαϊδουροβούνι (Καλπουζάκης & Κωνσταντινίδης).

Πολυετές είδος με διακλαδιζόμενο, ημιξυλώδες ρίζωμα και ρόδακες φύλλων. Τα φύλλα είναι με πυκνό εριώδες τρίχωμα και στις δύο επιφάνειες. Φύεται σε πετρώδεις πλαγιές, συχνά κατά μήκος κορυφογραμμών. Άνθη ρόδινα-πορφυρά. Ανθίζει από τον Μάιο και στην Αττική μόνο στον Κιθαιρώνα.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

pseudocadmea < ψευδής + cadmea (όνομα κενταύριας που φύεται στο όρος Κάδμος της Μικράς Ασίας).

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Τουρκοβούνια - Φιλοθέη 20/03/2008

Centaurea raphanina* Sm. subsp. *mixta* Runemark 1967 ***Κενταύρια ραπανίσκος, υποείδος η μικτή*

Ενδημικό Νότιας Ελλάδας, Εύβοιας, Σποράδων, Κυκλάδων, Αιγαίου (Ψαρά, Ικαρία). Πολυετές φυτό, με ρίζωμα κονδυλώδες που θυμίζει ραπάνι. Τα φύλλα του είναι εδώδιμα. Δημώδη ονόματα: αλιβαρβάρα, ασκόλυμπρος.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, βράχοι, ελαιώνες, θαμνώνες, σε υψόμετρα από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 2.100 μέτρα.

Άνθη: ρόδινα - πορφυρά. **Άνθιση:** Μάρτιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση: κοινό στην Αττική.

Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

raphanina < ράφανος (ραπάνι), ραπανίσκη.

mixta < misceo αναμινύω = ανάμικτη, μικτή.

Πατέρας 08/06/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea subsericans* Halácsy 1912 **

Κενταύρια η σχεδόν μεταξωτή

Ενδημικό Αττικής, Βοιωτίας (Ελικώνας), Λακωνίας (Πάρνωνας). Φυτό με έρποντες βλαστούς. Φύλλα περοειδή, ασημοπράσινα, με ελαφρύ μετάξινο τρίχωμα.

Βιότοπος: ξηρά ορεινά λιβάδια και ασβεστολιθικές θέσεις, σε υψόμετρα 800 - 1.400 μέτρων

Άνθη: μοβ - ρόδινα.

Άνθιση: από τα μέσα Ιουνίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Πατέρας (απ' όπου περιγράφηκε το 1912), Κιθαιρώνας.
Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

subsericans < sub (υπό, σχεδόν) + sericum (μετάξι).

Δείγμα της Κενταύριας του
Τούντα από το ερμπάριο του
Πανεπιστημίου της Βιέννης

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Centaurea tuntasia*, Heldr. ex Halácsy, 1898 **

Κενταύρια του Τούντα

Παρά την θηριώδη αστική ανάπτυξη στην Αττική και την καταστροφή ή υποβάθμιση βιοτόπων και υγρότοπων (χωρίς λόγο, πολλές φορές), η χώρα του Κέκροπα και της πολιούχου Αθηνάς εξακολουθεί να διατηρεί πολλά ενδημικά και σπάνια φυτά.

Ένα από αυτά τα μοναδικά στον κόσμο αλλά και μυστηριώδη φυτά είναι η Κενταύρια του Τούντα. Και είναι μυστηριώδης, πραγματικό φάντασμα, γιατί, μετά την αρχική της ανεύρεση στα Λιόσια, δεν έχει ξαναβρεθεί.

Την συνέλεξαν το 1897 στα Λιόσια ο Θεόδωρος Χελδράιχ και ο Βασίλειος Τούντας, στον οποίο και αφιερώθηκε.

Περιγράφηκε το 1898 από τον Halácsy.

Όταν βρέθηκε αυτό το πολύ σπάνιο φυτό, τα Λιόσια ήταν μια αγροτική περιοχή στους πρόποδες της Πάρνηθας και στον δρόμο προς την Φυλή (Χασιά). Σήμερα, τα Λιόσια έχουν οικοδομηθεί και είναι πολύ πιθανό η μοναδική Κενταύρια του Τούντα να έχει εξαφανιστεί.

Όποιος την ξαναβρεί στα Λιόσια ή στον Μαραθώνα και την φωτογραφίσει θα γράψει ιστορία στα χρονικά της ελληνικής Βοτανικής.

Προς το παρόν, υπάρχει σε αποξηραμένη μορφή στα ερμπάρια (φυτολόγια) των πανεπιστημίων της Βιέννης και του Lund της Σουηδίας.

**Δείγμα της Κενταύριας του
Τούντα από το ερμπάριο του
Πανεπιστημίου Lund Σουηδία)**

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Chondrilla ramosissima* Sm. 1813 **

Χονδρίλα η πολύκλαδη

Ενδημικό είδος Ανατολικής Κεντρικής Ελλάδας, Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Κρήτης, Δυτικού Αιγαίου.

Διετές έως πολυετές φυτό με διακλαδιζόμενους βλαστούς

Βιότοπος: Θαμνώνες, πετρώδεις πλαγιές, ακαλλιέργητοι αγροί και όρια καλλιεργούμενων αγρών, φρύγανα, ελαιώνες, άκρες δρόμων.

Άνθη: κεφάλια με 9-12 κίτρινα ανθίδια. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Πατέρας, Πάστρα, Πεντέλη, Υμηττός...

Ετυμολογία:

Chondrilla < χόνδρος (επειδή η ρητίνη που έχει το φυτό θρομβώνει στην επαφή με τον αέρα).

ramosissima < ramus (κλάδο, κλαδί) = λίαν πολύκλαδος.

Πάρνηθα 22/07/2012

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Crepis incana* Sm. 1813 **

Κρηπής η λευκότριχη

Ενδημικό της Νότιας και της Νοτιοανατολικής Ελλάδας (Μαίναλο, Ερύμανθος, Χελμός, Δίρφυς, Παρνασσός).

Πολυετής πόα με κοντούς βλαστούς. Φύλλα πτεροσχιδή, με λογχοειδή οδοντωτά πλάγια τμήματα.

Βιότοπος: ορεινές βραχώδεις θέσεις.

Άνθη: λίγα κεφάλια με γλωσσίδια ροζ-μοβ.

Άνθιση: Μάιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Crepis < κρηπής - επειδή η ρίζα του φυτού εισχωρεί βαθιά και σχηματίζει βάση (κρηπίδα), όπως αναφέρει ο Θεόφραστος
incana < πολιά, λευκότριχη (στα φύλλα).

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

***Centaurea spruneri* Boiss. & Heldr. 1846**

Χονδρίλα η πολύκλαδη

Ενδημικό είδος της Ελλάδας και της Νότιας Αλβανία. Εξαπλώνεται σε Ήπειρο, Ιόνια Νησιά, Κεντρική Ελλάδα, Βόρεια Πελοπόννησο, Κυκλάδες, Κεντρική Κρήτη.

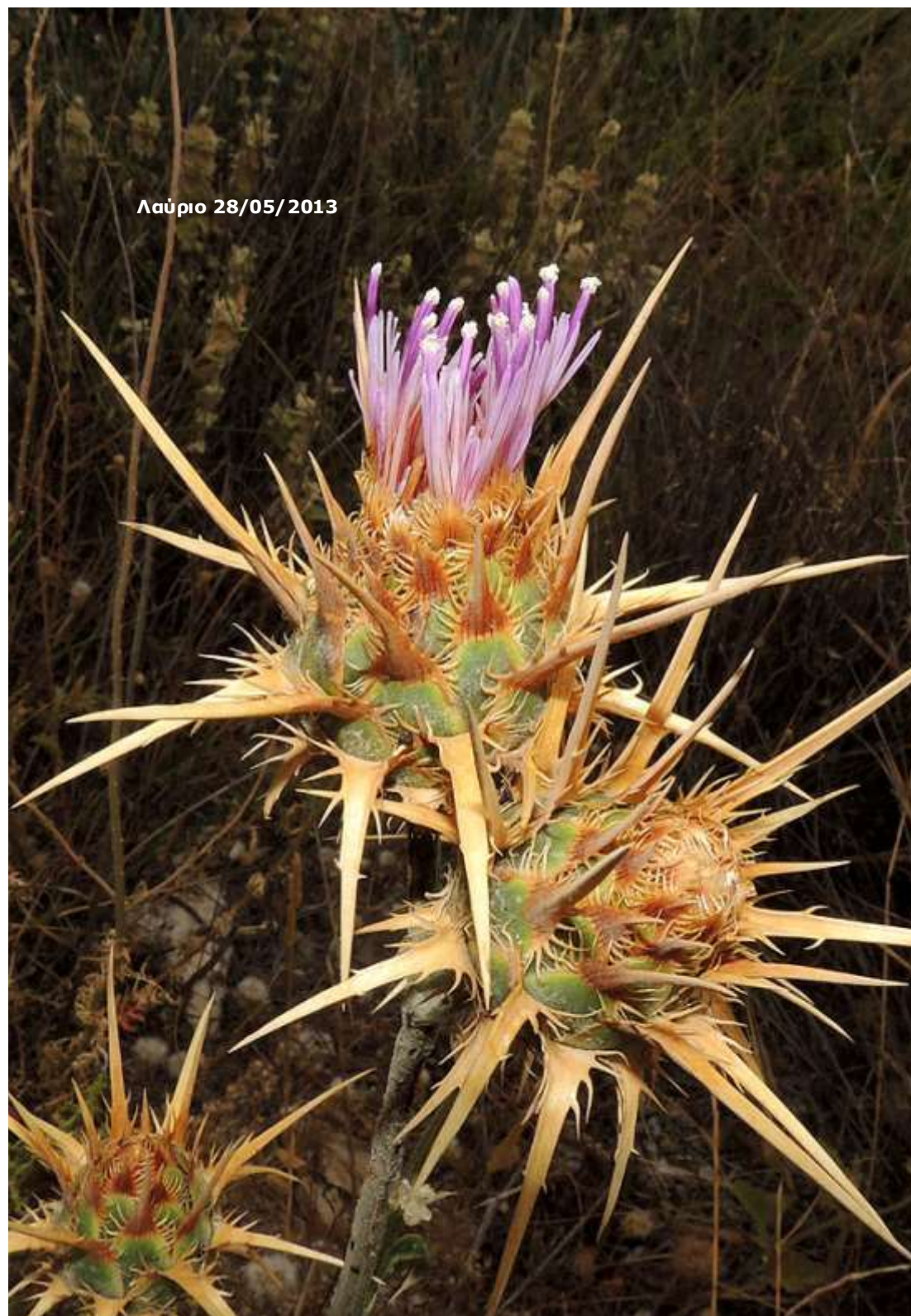
Βιότοπος: ανοιχτές ξηρές θέσεις, σε χαμηλά και μέσα υψόμετρα. **Άνθη:** μεγάλα ανθοφόρα κεφάλια με ανθίδια σε ανοιχτό ή σκούρο ροζ χρώμα. Ο κάλυκας φέρει μεγάλα αγκάθια. **Άνθιση:** από τα τέλη Μαΐου.

Στην Αττική έχει συλλεγεί πολύ πρώιμα από το Λεκανοπέδιο Αθηνών (1851), το Φάληρο (1854), την Ελευσίνα (Χελδράιχ 1888).

Εξάπλωση στην Αττική: Λαυρεωτική, Μεσόγεια, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας,..
Ετυμολογία:

Centaurea < Centaurus < Κένταυρος (ο Κένταυρος Χείρων ήταν γιατρός και δάσκαλος του Ασκληπιού).

spruneri < αφιερωμένη στον Βαυαρό βοτανικού Wilhelm von Spruner (1805-1874).

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Inula verbascifolia* subsp. *methanaea* (Hausskn) Tutin 1973 **

Ινουλα η βερμπασκόφυλλη υποείδος των Μεθάνων

Ενδημικό είδος Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας και Εύβοιας.

Πολυετές φυτό με εριώδες πυκνό τρίχωμα, συχνά με ξυλώδη βάση, με πλάγιους ή κρεμάμενους διακλαδισμένους βλαστούς, μήκους 10-40 εκ.

Φύλλα βάσης σε έναν ή περισσότερους ρόδακες, αντωοειδή-ελλειπτικά έως επιμήκη-σπατουλοειδή, γκριζοπράσινα έως λευκωπά, ιδιαίτερα στην κάτω επιφάνεια.

Βιότοπος: ρωγμές βράχων, γκρεμοί, πετρώδεις ή βραχώδεις σχηματισμοί με μέτωπο προς την θάλασσα, χαλικώδεις θέσεις, σάρες, σε υψόμετρα 0-1000 μ. Κεφάλια ημισφαιρικά-κυλινδρικά, διαμέτρου 7-9 χιλ. **Ανθίδια** σωληνοειδή, τα περιφερειακά με μικρά κίτρινα γλωσσίδια. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούλιος.

Ετυμολογία:

Inula < ινέω (αδειάζω, καθαρίζω) - αναφέρει το φυτό ο Πλίνιος για τις θεραπευτικές του ιδιότητες = Ίνουλα

verbascifolia < verbascum + folium = με φύλλα σαν του βερμπάσκου (Verbascum).

methanaea < Μέθανα = των Μεθάνων.

Πεντέλη 16/05/2010

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Onopordum argolicum Boiss. 1849 ****Ονόπορδο το αργολικό*

Ελληνικό ενδημικό, με εξάπλωση σε Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Εύβοια και Κυκλάδες.

Βιότοπος: πετρώδεις πλαγιές, ακαλλιέργητοι αγροί και όρια καλλιεργούμενων αγρών, φρύγανα.

Βλαστός έως 200 εκ.

Φύλλα περόλοβα, μεγάλα, βαθυπράσινα, τριχωτά.

Φυλλάρια ακανθώδη.

Ανθίδια ρόδινα-πορφυρά

Ανθίζει το καλοκαίρι.

Ετυμολογία:

Onopordum < όνος + πορδή - υποτίθεται ότι προκαλεί εντερικές διαταραχές στα γαϊδουριά που το τρώνε = Ονόπορδον.

argolicus a, um < Αργολίδα = αργολικό.

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΟΕΤΑ

Scorzonera crocifolia Sm. 1813 *****Σκορτζονέρα η κροκόφυλλη**

Πάρνηθα 26/04/2009

Ενδημικό της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

Πολυετής πόα με αραχνοειδές τρίχωμα. Στη βάση σχηματίζει θύσανο από λεπτά και μακρόστενα φύλλα σαν του κρόκου, εξ ου και η ονομασία «κροκόφυλλη».

Βιότοπος: ξηρές βραχώδεις τοποθεσίες, διάκενα πευκοδασών και φρυγανότοποι.

Άνθη: μεγάλα κίτρινα. Άνθιση: Μάρτιος - Μάιος.

Έχει ευρεία εξάπλωση στην Αττική.

Ετυμολογία:

Scorzonera < Το νεολατινικό Scorzonera θα μπορούσαμε να το αποδώσουμε ως «φιδόχορτο». Το εισήγαγε ο Πιτόν ντε Τουρνεφόρ (για το φυτό *Scorzonera hispanica*), από την καταλανική λέξη *escurzonera*, που αναφέρεται σε ένα φυτό η κονδυλώδης ρίζα του οποίου εθεωρείτο αντίδοτο για τα δαγκώματα των φιδιών.

crocifolia < *crocus* κρόκος + *folium* φύλλο = με φύλλα σαν του κρόκου, κροκόφυλλη.

Σχινιάς 25/03/2013

COMPOSITAE (ASTERACEAE) ΣΥΝΘΕΤΑ

Tragopogon longifolius (Heldr. & Sartori ex Boiss. 1856) ****Τραγοπώγων ο μακρόφυλλος*

Ελληνικό ενδημικό είδος.

Έχει σποραδική εμφάνιση σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Εύβοια, Νότια Πίνδο, Θεσσαλία, Ανατολική Μακεδονία και Θράκη.

Βιότοπος: ξέφωτα δασών, ακαλλιέργητοι αγροί, θέσεις με ανθρωπογενή επιβάρυνση, άκρες δρόμων.

Ανθίζει από τον Μάρτιο.

Ετυμολογία:

Tragopogon < τράγος + πώγων - από την μορφή του πάππου = Τραγοπώγων (αρχαίο όνομα από τον Διοσκουρίδη)**longifolius** (λατιν.) < longus μακρύς, μακρός + folium φύλλο = μακρόφυλλος.

φωτογραφία
Γιάννης Κοφινάς

CORIARIACEAE

***Coriaria myrtifolia* L. 1753**

Κοριαρία η μυρτόφυλλη

Παραμεσόγειο είδος, γνωστό από την Ισπανία, Γαλλία, Ιταλία, Μαρόκο, Αλγερία και Τυνησία. Στην Ελλάδα φύεται με σιγουριά στην Δεκέλεια (Τατόι) της Πάρνηθας, ενώ υπάρχουν αναφορές από την Μεγαλόπολη της Αρκαδίας και την Παλαιοκαστρίτσα της Κέρκυρας. Η Ελλάδα αποτελεί το ανατολικότερο γνωστό όριο εξάπλωσης του είδους.

Θάμνος λείος, με 1-3 κλάδους, συνήθως τοξοειδείς και βλαστούς σχεδόν όρθιους. Φύλλα 3-6 εκ., ωοειδώς λογχοειδή.

Βιότοπος: σκιερά και υγρά δάση πεύκων, εποχιακά ρέματα.

Άνθη σε ταξιανθίες, μήκους 2-5 εκ.

Ανθίζει Μάρτιος - Απρίλιος.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (2009) με τον χαρακτηρισμό Τρωτό (VU).**

Ετυμολογία:

Coriaria < cōrium ==> πιθανώς από τη χρήση του φυτού για την κατεργασία δερμάτων.

myrtifolia < μυρτιά (myrtus) + folium φύλλο.

Πατέρας 08/06/2013

CRASSULACEAE

Sedum laconicum* Boiss. & Heldr. 1846 **

Σέδον το λακωνικό

Ενδημικό με εξάπλωση σε Κεντρική Ελλάδα, Πελοπόννησο, Ιόνιο και Κυκλάδες. Φυτό λείο. Φύλλα σαρκώδη, κυλινδρικά, με θηλές υαλίνης στην κορυφή.

Βιότοπος: σχισμές ασβεστολιθικών βράχων, βραχώδεις θέσεις.

Άνθη: με 3-5 κίτρινα πέταλα.

Άνθιση: Μάιος- Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Πατέρας.

Ετυμολογία:

Sedum (λατιν.) < sédo (ανακουφίσω, καταπραΰνω, ηρεμώ) ==> επειδή τα φύλλα κάποιων ειδών υποστηρίζεται ότι αμβλύνουν τον πόνο των τραυμάτων = Σέδον
Laconicum < Λακωνία = λακωνικό.

Πεντέλη 08/05/2009

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Erysimum atticum* Heldr. & Sart. ex Boiss 1854 ***Ερύσιμο το αττικό*

Ενδημικό της Νοτιοανατολικής Ελλάδας.

Πολυετής πόα με διακλαδισμένο ξυλώδη βλαστό. Βλαστός τριχωτός 30-40 εκατοστών. Φύλλα βάσης αυλακωτά και οδοντωτά, τα υπόλοιπα σχεδόν ακέραια.

Βιότοπος: ορεινές θέσεις, περιοχές με έλατα και ψηλότερα..**Άνθη:** κίτρινα σταυροειδή. Ο καρπός σχηματίζει κέρασ.**Άνθιση:** Μάρτιος - Μάιος.**Εξάπλωση στην Αττική:** Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Erysimum < Ερύσιμον, φυτό που αναφέρει ο Θεόφραστος < ερύω (=προστατεύω)

==> ερυσίπολις (επίθετο της Αθηνάς ως προστάτισσας της πόλης των Αθηνών)

atticum < Αττική = αττικό.

Πεντέλη 12/04/2011

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Erysimum boryanum*, Boiss. & Spruner 1843 ***Ερύσιμο το μποριάνιο*

Ενδημικό της Στερεάς Ελλάδας.

Πολυετές φυτό με ξυλώδη βλαστό και σπανίως υπόγειους στόλους.

Φύεται σε βραχώδεις θέσεις δίπλα σε δρόμους, ελατοδάση σε υψόμετρα 650-1600 μέτρα.

Ανθίζει Απρίλιο - Μάιο.

Ετυμολογία:

Erysimum < Ερύσιμον, φυτό που αναφέρει ο Θεόφραστος < ερύω (=προστατεύω) ==> ερυσίπτολις (επίθετο της Αθηνάς ως προστάτισσας της πόλης των Αθηνών).**boryanum** < αφιερωμένο στον Γάλλο γεωγράφο, φυσιολόγο και εξερευνητή Jean Baptiste Bory de Saint Vincent (1778-1846) = μποριάνιο.

Ψάθα 24/01/2009

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Erysimum corinthium* (Boiss) Wettst. 1889 *****Ερύσιμο το κορινθιακό***

Ενδημικό Αττικής, Νότιας και Ανατολικής Πελοποννήσου, Κυθήρων. Συλλέχθηκε το 1842 από την Ακροκόρινθο.

Χαμηλός θάμνος με όρθιους διακλαδιζόμενους βλαστούς και μακρόστενα μυτερά φύλλα.

Βιότοπος: βράχοι, βραχώδεις τοποθεσίες, παρυφές βράχων με χώμα.

Άνθη: Κίτρινα, μεγάλα, εύσμα. **Άνθιση:** Φεβρουάριος - Μάρτιος

Εξάπλωση στην Αττική: βόρειες παραθαλάσσιες περιοχές του Πατέρα (Ψάθα), των Γερανείων (ακρωτήριο Μελαγκάβι), παραθαλάσσιες θέσεις στο Πόρτο Ράφτη...

Ετυμολογία:

Erysimum < Ερύσιμον, φυτό που αναφέρει ο Θεόφραστος < ερύω (=προστατεύω) ==> ερυσίπτολις (επίθετο της Αθηνάς ως προστάτισσας της πόλης των Αθηνών).

corinthium < Κόρινθος.

Ακρωτήριο Μελαγκάβι Ηραίου 24/01/2009

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Erysimum graecum* Boiss. & Heldr. 1854 **

Ερύσιμο το γραικό

Ενδημικό Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας και Εύβοιας.

Διετές φυτό. Τον πρώτο χρόνο σχηματίζει ένα χοντρό βλαστό και ρόδακα φύλλων. Το δεύτερο χρόνο παράγει 1-3 βλαστούς, υψηλούς κατά την άνθιση και ανθοφορεί.

Βιότοπος: άκρες δρόμων, χαλικότοποι, φρυγανότοποι, σε ποικιλία υποστρωμάτων και σε υψόμετρα 0 - 1400 μ.

Άνθη: Ταξιανθία με 20-30 κίτρινα άνθη

Άνθιση: Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση: Στα περισσότερα βουνά της Αττικής.

Ετυμολογία:

Erysimum < Ερύσιμον, φυτό που αναφέρει ο Θεόφραστος < ερύω (=προστατεύω) ==> ερυσίπτολις (επίθετο της Αθηνάς ως προστάτισσας της πόλης των Αθηνών).

graecum < Graecia (το όνομα της Ελλάδας στα λατινικά) = γραικό.

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Hesperis laciniata subsp. **secundiflora** (Boiss. & Spruner 1843) Breistr. 1952 *** Εσπερίς πλασιωμένη υποείδος δευτερανθής

Ενδημικό Βορειοανατολικής Πελοποννήσου, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδα και Εύβοιας. Διετές ή πολυετές φυτό με πολλούς βλαστούς.

Βιότοπος: ξέφωτα δασών, γκρεμοί, φρύδια βράχων, βραχώδεις πλαγιές και σάρες, σε υψόμετρα 200 - 2100 μ.

Άνθη: Μεγάλα, κίτρινα, κίτρινα-καφέ, πρασινωπά. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση: σε όλα τα βουνά της Αττικής.

Ετυμολογία:

Hesperis < εσπερίς < εσπέρα = Εσπερίς, επειδή ευωδιάζει το απόβραδο.

laciniata (λατιν.) < lacinia & lacinea, απόσπασμα, χώρισμα, λωρίδα = διαχωρισμένη, σχισμένη, κομματιασμένη από την διάταξη των πετάλων.

secundiflora < secundus (νεολατινική λέξη) δευτερεύων, κάτι που είναι τοποθετημένο στην μία πλευρά του άξονα + flos floris άνθος = δευτερανθής (επειδή τα άνθη είναι τοποθετημένα στη μία πλευρά του βλαστού).

CRUCIFERAE (BRASSICACEAE) ΣΤΑΥΡΑΝΘΗ

Πάρνηθα 22/03/2010

Raparia bulbosa* (Spruner) F. K. Mey., 1973 **

Ραπαρία η βολβώδης

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Θεσσαλίας.

Συνώνυμο: *Thlaspi bulbosum* Spruner ex Boiss. 1843

Πολυετής πόα, με ύψος 5-15 εκατοστά και αρκετές κονδυλώδεις μακριές ρίζες.

Φύλλα σε ροζέτα, πλατιά, γλαυκά και λεία.

Βιότοπος: Ορεινά λιβάδια, ελατοδάση.

Άνθη: μοβ, φωτεινό βιολετί

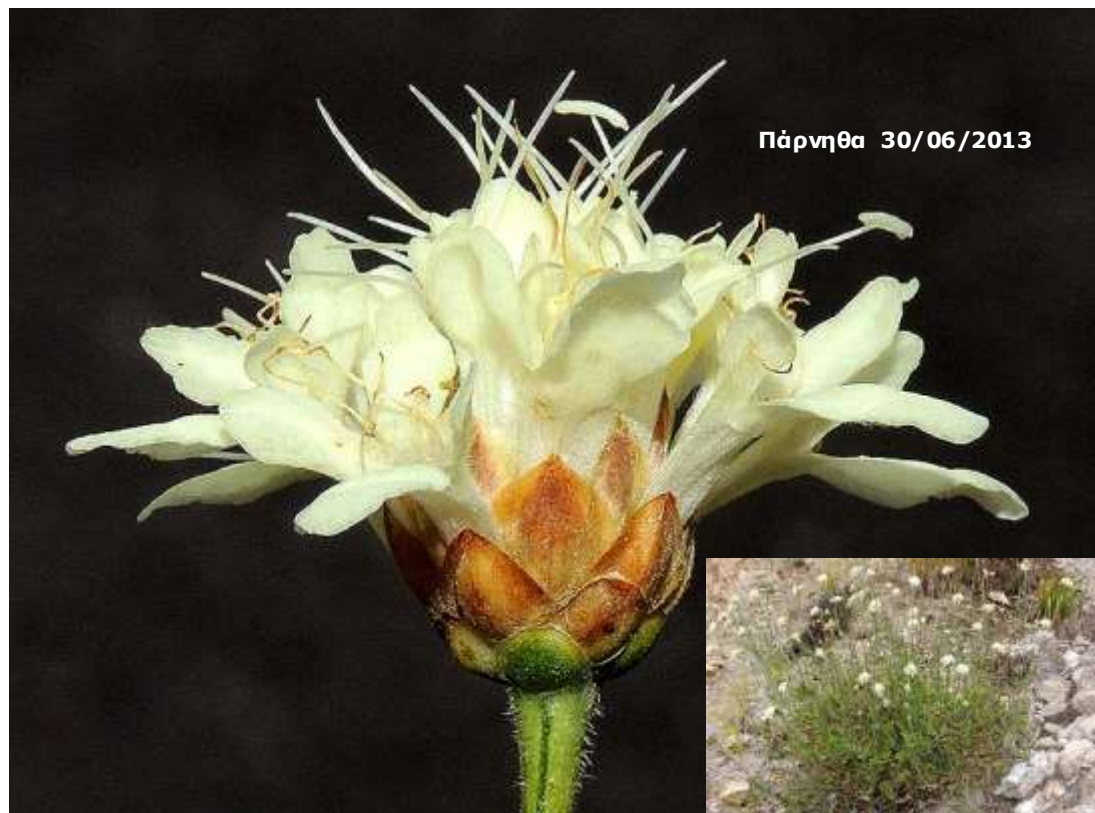
Άνθιση: τέλη Μαρτίου-Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Κιθαιρώνας, Πάστρα.

Ετυμολογία

Raparia < ράπυς (ραφανίς).

bulbosa < bulbos βολβός = βολβώδης.

DIPSACACEAE

Cephalaria flava (Boiss. & Heldr. 1875) subsp. **setulifera** Kokkini 1991

*** Κεφαλάρια η κίτρινη υποείδος η μικρότριχη

Ενδημική Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Εύβοιας.

Βιότοπος: ασβεστολιθικά βράχια, πετρώδη λιβάδια, στην ορεινή ζώνη.

Πολυετής πόα, ύψους έως 90 εκατοστά, με ρίζα πασσαλώδη και βλαστό ξυλώδη στην βάση, καλυμμένο με άγριες όρθιες τρίχες.

Φύλλα λυροειδή με μικρούς, γραμμοειδείς πλάγιους λοβούς.

Ανθοφόρα κεφάλια μικρά σφαιρικά, με βράκτια ωσειδή. **Άνθιση:** Μάιος-Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Cephalaria < κεφαλή (από την πυκνότητα της ανθοφορίας σε πυκνά κεφάλια λουλουδιών).

flava = κίτρινη.

setulifera < sétula, μικρή τρίχα + fero φέρω = μικρότριχη, επειδή φέρει μικρές τρίχες στον βλαστό και τα βράκτια.

DIPSACACEAE

Lomelosia hymettia* (Boiss. & Spruner) Greuter & Burdet 1985 **
Λομελόζια του Υμηττού

Ενδημικό Πελοποννήσου, Στερεάς Ελλάδας και Σποράδων (Γιούρα).

Πολυετής μικρός θάμνος φυτό με ξυλώδη βάση και τριχωτούς βλαστούς ύψους 30-80 εκατοστών.

Βιότοπος: πετρώδεις τοποθεσίες, πλαγιές, δίπλα σε δρόμους, σε υψόμετρα 50-1300 μέτρων.

Άνθη: Πορφυρά-ροζ με μοβ αποχρώσεις.

Άνθιση: Μάιος - Ιούνιος, ανάλογα το υψόμετρο και τη θέση.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Ποικίλο, Γεράνεια, Πατέρας.

Ετυμολογία:

Lomelosia < λώμα (περύγιο, στρίφωμα), αναφέρεται στο μεμβρανώδες χείλος της στεφάνης.

hymettia < Υμηττός.

Πάρνηθα 22/05/2010

DIPSACACEAE

Pteroccephalus perennis* DC 1830 ***Πτεροκέφαλος ο πολυετής*

Ενδημικό της Νότιας και Ανατολικής Ελλάδας.

Πολυετές, πολύκλαδο, έρπον φυτό με προσκεφαλοειδή μορφή. Φύλλα λυροειδή, επιμήκη, οδοντωτά με γκρι χνούδι,

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, σχισμές βράχων. Υψόμετρα: 900-2000 μ.**Άνθη :** ροζ ή απαλό μοβ, με τα εξωτερικά πέταλα μεγαλύτερα από τα εσωτερικά. Σε πλήρη άνθιση σκεπάζουν σχεδόν όλο το φυτό.**Άνθιση:** από τα τέλη Μαΐου μέχρι αργά το καλοκαίρι.**Εξάπλωση στην Αττική:** Πάρνηθα, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα.

Ετυμολογία:

Pteroccephalus < πτερόν + κεφαλή = Πτεροκέφαλος**perennis** < per (ενισχυτικό πρόθεμα) + āpnus (έτος) = πολυετής.

Πάρνηθα 06/07/2011

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Nepeta argolica* Bory & Chaub. 1832 **

Νεπέτα η αργολική

Ενδημικό αρωματικό φυτό της Βόρειας Πελοποννήσου, της Στερεάς Ελλάδας και της Νότιας Πίνδου.

Πολυετής πόα με ξυλώδη βάση και ύψος 20-80 εκατοστά. Βλαστός λεπτός, όρθιος, διακλαδισμένος με βελούδινο γκρι τρίχωμα.

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις, σάρες, ξηρές και πετρώδεις τοποθεσίες, σε υψόμετρα 700-1600 μέτρων

Άνθη: λευκά με ρόδινα στίγματα. **Άνθιση:** Ιούνιος - Αύγουστος.

Εξάπλωση: κοινό σε όλα τα βουνά της Αττικής.

Ετυμολογία:

Nepeta < nepeta, φυτό που αναφέρει ο Πλίνιος.

argolica < Άργος = αργολική.

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Satureja hellenica Halácsy 1899 ***

Σατουρέγια η ελληνική

Θεωρείται ελληνικό ενδημικό με αμφίβολη ταξινομική θέση. Περιγράφηκε με φυτά από το όρος Δίρφη της Εύβοιας και στη συνέχεια αναφέρθηκε από βουνά της Αττικής, ενώ τελευταία αναφέρθηκε και από την Πελοπόννησο.

Πολυετής μικρός θάμνος. Οι βλαστοί του σπάνια ξεπερνούν τα 12 εκ. κι έχουν σκληρές τρίχες. Φύλλα ελλειπτικά έως λογχοειδή, αιχμηρά, τριχωτά.

Βιότοπος: ασβεστολιθικά βράχια, σε υψόμετρα 0-1000 μ. Ταξιανθίες πυκνές. Στεφάνη τριχωτή, λευκή με μοβ ρίγες. Ανθήρες μοβ. **Άνθιση:** Ιούνιος - Οκτώβριος.

Ετυμολογία:

Satureja < αβέβαιης ετυμολογίας. Το πιθανότερο από *saturejum* σάλτσα με μείγμα διαφόρων συστατικών. Άλλες εκδοχές: [1] séro satum σπόρος. [2] σάτυρος [3] s'atar αραβική λέξη για διάφορα φυτά.

hellenica < Hellas Ελλάς.

Πάρνηθα 10/05/2010

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Scutellaria rupestris Boiss. & Heldr. 1846 subsp. **parnassica** Greuter & Burdet 1985 *** Σκουτελάρια του Παρνασσού, υποείδος των βράχων

Ενδημικό Πελοποννήσου, Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Δυτικής Μακεδονίας.

Χαμηλή, πολύκλαδη, τριχωτή πόα.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις και φρυγανότοπους, σε υψόμετρο έως 2200 μέτρα.

Άνθη: τρίλοβα σε μπλε-ρόδινα χρώματα. **Άνθιση:** Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Scutellaria < υποκοριστικό του scutum ασπίδα, θυρεός ==> αναφέρεται στο σχήμα των ανθέων.

rupestris (rupester) < rupes βράχος = του βράχου

parnassica < Παρνασσός.

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Sideritis raeseri* Boiss. & Heldr. 1859 subsp. *attica* Papanic. & Kokkini 1982 **

Σιδερίτης της Αττικής (τσάι του βουνού)

Ενδημικό αρωματικό φυτό της Αττικής, απ' όπου και περιγράφηκε (Πάρνηθα 1859).

Πολυετής πόα με λευκόφαιο με πυκνά εριώδες τρίχωμα.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, βράχοι σε υψόμετρα 1.000 - 1.400 μέτρα.

Άνθη: τρίλοβα, κίτρινα - υποκίτρινα.

Άνθιση: Ιούνιος - Αύγουστος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πατέρας, Κιθαιρώνας.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Sideritis < sideritis (Πλίνιος) < σιδηρίτις (Διοσκουρίδης) = η Σιδερίτις

raeseri < Raeser

attica < Αττική.

Πάρνηθα 31/05/2013

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Stachys graeca* Boiss. & Heldr. 1853 **

Στάχυς ο γαρικός

Ενδημικό της ηπειρωτικής Ελλάδας.

Πολυετής, φρυγανώδης πόα με βλαστό τριχωτό, όρθιο και πολύκλαδο. Ύψους 20-80 εκατοστών. Φύλλα ωοειδή, πριονωτά, πράσινα στην πάνω επιφάνεια και γκριζοπράσινα στην κάτω.

Βιότοπος: Πετρώδεις θέσεις, χέρσοι βοσκότοποι, ελαιώνες...

Άνθη: Στεφάνη ροζ με πυκνό λευκό τρίχωμα, το κατώ χείλος λευκό με ροζ κηλίδες. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Πατέρας Κιθαιφώνας, Πάστρα, Πεντέλη...

Ετυμολογία:

Stachys < στάχυς (από την διάταξη των ανθέων)

graeca < Graecia (το όνομα της Ελλάδας στα λατινικά) = γραική

Πάρνηθα 22/05/2010

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Stachys spruneri* Boiss. 1848 **

Στάχυς του Σπρούνερ

Ενδημικό της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας.

Πολυετής, φρυγανώδης, πολύκλαδη πόα με ξυλώδη βάση και ανερχόμενους βλαστούς.

Φύλλα μυτερά, οδοντωτά με αραιές τρίχες.

Βιότοπος: Πετρώδεις θέσεις και σχισμές βράχων, σε μεσαία υψόμετρα.

Άνθη: λευκά με πορφυρές γραμμώσεις.

Άνθιση: τέλη Μαΐου - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Γεράνεια, Πατέρας Κιθαιρώνας.

Ετυμολογία:

Stachys < στάχυς (από την διάταξη των ανθέων)

spruneri < προς τιμήν του Βαυαρού βοτανικού Wilhelm von Spruner (1805-1874).

Γεράνεια 03/05/2013

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Stachys swainsonii* Benth. subsp. *melangavica* D. Persson 1981 **
Στάχυς του Σουώνσον υποείδος «Μελαγκάβι

Στενότοπο ενδημικό των Γερανείων.

Φυτό πυκνά τριχωτό, έντονα διακλαδισμένο, με ξυλώδη βάση.

Βιότοπος: Σχισμές βράχων, συνήθως κοντά στην θάλασσα.

Άνθη: λευκά με πορφυρές γραμμές. **Άνθιση:** Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση: στο ακρωτήριο Μελαγκάβι και τις γύρω από αυτό περιοχές των Γερανείων.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Σχεδόν Κινδυνεύον» (NT).**

Ετυμολογία:

Stachys < στάχυς (από την διάταξη των ανθέων)

swainsonii < προς τιμήν του William Swainson (1789-1855), Βρετανού φυσιολόγου.

melangavica < από το ακρωτήριο Μελαγκάβι Πέρα Χώρας - Ηραίου, από όπου περιγράφηκε.

Κακιά Σκάλα 13/04/2013

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

***Stachys swainsonii* subsp. *scyronica* (Boiss.) Phitos & Damboldt 1969**
 *** Στάχυς του Σουώνσον υποείδος ο σκυρωνικός

Στενότοπο ενδημικό από τις Σκυρωνίδες Πέτρες (Κακιά Σκάλα) των Γερανείων, στην πλευρά του Σαρωνικού κόλπου.

Βιότοπος: σχισμές ασβεστολιθικών βράχων, σε χαμηλά υψόμετρα 100-300 μέτρων κοντά στην θάλασσα. **Άνθη:** τρίλοβα, λευκά με πορφυρές γραμμές (περισσότερες από το υποείδος *melanganica*). **Άνθιση:** Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση: Σε λίγες θέσεις στην Κακιά Σκάλα.

Ετυμολογία:

Stachys < στάχυς (από την διάταξη των ανθέων)

swainsonii < προς τιμήν του William Swainson (1789-1855), Βρετανού φυσιολόγου και εξερευνητή

scyronica < Σκυρωνίδες Πέτρες < Σκύρων.

Πάρνηθα 11/06/2011

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

***Thymus atticus* Celak. 1882**

Θύμος ο αττικός

Το Θυμάρι της Αττικής είναι βαλκανικό φυτό (Ελλάδα, Βουλγαρία, Τουρκία). Μικρός θάμνος με ξυλώδη βάση και πολλούς βλαστούς. Φύλλα γραμμοειδή, λεία.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, ορεινά λιβάδια, σε υψόμετρα μέχρι 1200 μέτρα.

Άνθη: λευκά, σε ταξιανθίες στην άκρη των βλαστών.

Άνθιση: Ιούνιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πάστρα.

Ετυμολογία

Thymus < θύμος και θύμος > θύω - από την έντονη μυρωδιά, εξ ου και θυμίαμα = θυμάρι

atticus < Αττική = αττικός

Φωτογραφία Γιάννης Κοφινάς από το www.greekflora.gr

LABIATAE (LAMIACEAE) ΧΕΙΛΑΝΘΗ

Thymus teucrioides subsp. candilicus (Beauverd) Hartvig 1987 ***
Θύμος ο τευκροειδής υποείδος «από το Καντήλι»

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Πίνδου, Δυτικής Μακεδονίας και Εύβοιας).

Μικρός θάμνος, ύψους 10-20(-30) εκατοστών. Φύεται σε οφιολιθικά εδάφη.

Βιότοπος: Βραχώδεις πλαγιές, πλατώματα βράχων σε υψόμετρα 200-900 (-1700 μ.)

Φύλλα ξεχωριστά έμμιστα, 3-6 χιλ., ρομβοειδή-ωοειδή.

Άνθη μοβ-ρόζ, στεφάνη 10-14 εκ.

Άνθιση: Μάιος - αρχές Ιουλίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια.

Ετυμολογία

Thymus < θύμος < θύω - από την έντονη μυρωδιά, εξ ου και θυμίαμα = θυμάρι.

teucrioides < (Teucrium) τεύκριον + είδος = τευκροειδής.

Teucrium < τεύκριον, φυτό που αναφέρεται από τον Διοσκουρίδη.

candilicus < Καντήλι (όρος της Κ. Εύβοιας), από όπου περιγράφηκε.

Πάρνηθα 29/05/2011

LEGUMINOSAE (FABACEAE) ΨΥΧΑΝΘΗ

***Astragalus hellenicus* Boiss. 1872**

Αστράγαλος ο ελληνικός

Ελληνικό ενδημικό μέχρι προ τίνος,, τελευταία θεωρείται φυτό της Ανατολικής Μεσογείου. Φύεται στην Πελοπόννησο και την Στερεά Ελλάδα.

Βιότοπος: ξέφωτα ελατοδάσους, σε μεσαία και ανώτερα υψόμετρα.

Φυτό χωρίς κορμό, με έρποντες διακλαδιζόμενους βλαστούς. Φύλλα 5-19 εκ., με 8-12 ζεύγη φυλλαρίων. Φυλλάρια ωσειδή έως ωσειδή-ελλειπτικά, με πυκνό λευκό τρίχωμα και στις δύο επιφάνειες. Παράφυλλα λογχοειδή.

Ταξιανθίες βότρες με 3-10 άνθη. Στεφάνη κίτρινη, πέτασος 20-27 χιλ. λείος.

Καρπός ωσειδής, συμπιεσμένος-τρίγωνος, με οπίσθια αύλακα, πυκνά τριχωτός.

Ανθίζει Μάιο - Ιούνιο.

Ετυμολογία:

Astragalus < αστράγαλος (φυτό που αναφέρει ο Διοσκουρίδης) < αστήρ + γάλα (από το χρώμα και το σχήμα των ανθέων). Οι αρχαίοι πίστευαν ότι η βρώση του φυτού αυξάνει το γάλα των κατσικών.

hellenicus < Hellas Ελλάς.

Πάρνηθα 02/06/2011

LEGUMINOSAE (FABACEAE) ΨΥΧΑΝΘΗ

Ebenus sibthorpii* DC. 1825 **

Έβενος του Σίμπθορπ

Ενδημικό φυτό της Κεντρικής Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ανατολικού Αιγαίου.

Ποώδες δασύτριχο φρύγανο με ξυλώδη βάση.

Φύλλα ελλειπτικά, επιμήκη.

Βιότοπος: φρυγανότοποι, γκρεμοί και πετρώδεις ευήλιες θέσεις.

Άνθη: κόκκινα - μοβ.

Άνθιση: Μάιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας...

Ετυμολογία

Ebenus < έβενος

sibthorpii < αφιερωμένο στον Άγγλο βοτανικό Sibthorp (Σίμπθορπ), δημιουργό της μνημειώδους έκδοσης Flora graeca.

LEGUMINOSAE (FABACEAE) ΨΥΧΑΝΘΗ

Γεράνεια 13/04/2011

***Hedysarum grandiflorum*, Pall. 1773 subsp. *bulgaricum* Kožuharov 1976**
 Ηδύσαρον το μεγανθές υποείδος το βουλγαρικό

Εξαπλώνεται σε Ουκρανία, Ρωσία, Καζακστάν, Ρουμανία και Βουλγαρία. Βρέθηκε το 2008 σε μια θέση στα Γεράνεια και αργότερα και στην Πελοπόννησο.

Είναι πολυετές ποώδες φυτό χωρίς βλαστό. **Βιότοπος:** διάκενα πυκνής μακίας βλάστησης. **Άνθη:** ωχροκίτρινα-ρόδινα. **Άνθιση:** Μάιος - Απρίλιος.

Στην Αττική μόνο στα Γεράνεια.

***** Λόγω της σπανιότητάς του για την Ελλάδα, περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Κινδυνεύον» (EN).**

Ετυμολογία

Hedysarum < ηδύς (γλυκός) + άρον (αρχαίο όνομα φυτού που αναφέρει ο Διοσκουρίδης) = Ηδύσαρον.

grandiflorum < *grandis* (μέγας) + *flos floris* (άνθος) = μεγανθές.

bulgaricum < Bulgaria.

Πεντέλη 12/05/2011

LEGUMINOSAE (FABACEAE) ΨΥΧΑΝΘΗ

Onobrychis ebenoides* Boiss. & Spruner ***Ονοβρυχίς η εβενοειδής*

Ενδημικό της Κεντρικής Ελλάδας, Εύβοιας και Πελοποννήσου.

Γκριζοπράσινο τριχωτό πολυετές φυτό, με ύψος 10-50 εκατοστά. Φύλλα με 4-7 ζευγάρια στενών γραμμοειδών φυλλαρίων.

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις. Αναπτύσσεται ιδιαίτερα σε καμένες εκτάσεις.**Άνθη:** ρόδινα, που σχηματίζουν πυκνούς ωσειδείς σταχυόμορφους βότρες.**Άνθιση:** Μάρτιος - Μάιος.**Εξάπλωση στην Αττική:** Πάρνηθα, Πεντέλη, Κιθαγιώνας, Πάστρα...

Ετυμολογία

Onobrychis < όνος + βρύκω (δαγκώνω) - επειδή το φυτό τρώγεται από τους όνους = Ονοβρυχίς.**ebenoides** < έβενος + είδος = εβενοειδής, επειδή το φύλλωμά της μοιάζει με του φυτού έβενος (Ebenus).

Πάρνηθα 17/04/2009

LEGUMINOSAE (FABACEAE) ΨΥΧΑΝΘΗ

Vicia pinetorum* Boiss. & Spruner 1843 **

Βίκος ο πευκοφυής

Ενδημικό στην περιοχή του Νότιου Αιγαίου.

Πολυετής πόα, με αραιό χνούδι και ύψος 30-60 εκατοστά. Φύλλα ελλειψοειδή - λογχοειδή, σε 10-16 ζεύγη.

Βιότοπος: δενδρώδεις ορεινές περιοχές.

Άνθη: 8 - 20 κιτρινωπά, που σχηματίζουν ευθείς βότρες.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα.

Ετυμολογία

Vicia < vicia (λατιν. Πλίνιος, Βιργίλιος) κύαμος, κουκί = βίκος.

pinetorum < pinetum πευκοδάσος - Αναφέρεται στο βιότοπο του φυτού = πευκοφυής.

LENTIBULARIACEAE

***Pinguicula crystallina* (Sm.) subsp. *hirtiflora* (Ten.) Strid 1991**

Πινγκουϊκούλα κρυστάλλινη υποείδος η αδρότριχη

Μικρό «εντομοφάγο» φυτό, που εξαπλώνεται στην Νότια Ιταλία και την Νότια Βαλκανική. Τα φύλλα του είναι φωτεινά πράσινα και σχηματίζουν ρόδακα στη βάση. Είναι λιπαρά και κολλώδη και εκκρίνουν ένα πεπτικό υγρό που αιχμαλωτίζει μικρά έντομα, από τα οποία σταδιακά το φυτό παίρνει θρεπτικές ουσίες.

Φυτρώνει σε πολύ υγρές περιοχές και ανθίζει Απρίλιο - Σεπτέμβριο από την βόρεια Πελοπόννησο έως την βορειοδυτική Ελλάδα. Στην Αττική έχει βρεθεί μόνο στα Γεράνεια (Constantinidis & Yannitsaros 1996) σε χαράδρα με ρυάκι, σε θέσεις υγρές σε όλη την διάρκεια του έτους.

Ετυμολογία

Pinguicula < pinguis λίπος ==> από περιγραφή του Carolus Clusius (1526-1609) για τα λιπαρά φύλλα του φυτού.

crystallina < κρύσταλλος ==> αναφορά στις φυσαλίδες της δροσιάς που λάμπουν από το ηλιακό φως στην επιφάνεια των φύλλων.

hirtiflora < hirtus αδρότριχος, δασύτριχος + flos floris άνθος ==> αναφορά στις σκληρές τρίχες στο κέντρο του άνθους.

Υμηττός 26/03/2010

LINACEAE ΛΙΝΙΔΕΣ

Linum leucanthum* Boiss. & Heldr. 1843 **

Λίνον το λευκανθές, λινάρι

Ενδημικό της Ανατολικής Ελλάδας: Άθωνος, Σποράδων, Λακωνίας.

Πολυετής νανώδης πόα με ξυλώδη διακλαδισμένο βλαστό και ύψος έως 15 εκατοστά. Φύλλα με πολύ μικρές άκαμπτες τρίχες.

Βιότοπος: Πετρώδεις θέσεις και ανοίγματα δασών, σε μεσαία υψόμετρα.

Άνθη: λευκά με σκούρες νευρώσεις, που σχηματίζουν αραιό βότρυ.

Άνθιση: Μάρτιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας, Βουλιαγμένη...

Ετυμολογία

Linum < λίνον (λινάρι).

leucanthum < λευκός + άνθος.

Πάρνηθα 12/09/2013

OROBANCHACEAE

Odontites linkii *Heldr. & Sart. ex Boiss., 1856 ****

Οδοντίτις του Λινκ

Ενδημικό φυτό με ευρεία εξάπλωση από τον Όλυμπο μέχρι την Κρήτη. Πολυετές φυτό με ημιξυλώδη βάση ή μικρός θάμνος, λείος ή καλυμμένος με αραιό τρίχωμα.

Βλαστοί διακλαδισμένοι στην βάση τους 20-80 εκ. όρθιοι έως πλάγιοι.

Φύλλα απλά, αντίθετα, επιμήκη-γραμμοειδή ή λογχοειδή

Βιότοπος: βραχώδεις θέσεις, κρημνοί, σάρες, χαλκώδεις περιοχές, κράσπεδα δρόμων, σε υψόμετρα μέχρι 1600 μ.

Ανθίζει από τα μέσα Αυγούστου μέχρι τον Νοέμβριο.

Ετυμολογία

Odontites < odontitis, φυτό που αναφέρει ο Πλίνιος

linkii < αφιερωμένο στον Γερμανό βοτανικό Johann Heinrich Friedrich Link (1767-1851), καθηγητή Βοτανικής στα Πανεπιστήμια του Rostock και του Breslau.

Φωτογραφία Γιάννης Κοφινάς από το www.greekflora.gr

OROBANCHACEAE

Orobanche baumanniorum* Creuter 1987 **

Οροβάγχη των Μπάουμαν

Ελληνικό ενδημικό είδος με εξάπλωση σε Πελοπόννησο, Στερεά Ελλάδα, Ιόνιο, Θεσσαλία, Μακεδονία και Θράκη.

Παρασιτεί σε φυτά της οικογένειας Dipsacaceae και μέχρι σήμερα έχει βρεθεί πάνω σε: *Pterocephalus perennis*, *Lomelosia crenata*, *Cephalaria tenuiloba*, *Cephalaria ambrosioides*.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια

Ετυμολογία:

Orobanche < Οροβάγχη < οροβός (βίκος) + άγχω (πνίγω)

baumanniorum < προς τιμήν των ερευνητών για ορχιδέες και συζύγων Helmut Baumann (1937-2014) και Dorothee Brigitte (1938-).

Χαμολιά (Βραυρώνα) 13/05/2012

PLUMBAGINACEAE

Goniolimon sartorii* Boiss. 1859 **

Γωνιολίμον του Σαρτόρι

Ενδημικό της Ελλάδας (Αττική, Νότια Εύβοια, Κυκλάδες, Λήμνος)

Φυτό των παραλιακών τοποθεσιών με βλαστούς που καλύπτονται με υπόλευκες τρίχες. Φύλλα τριχωτά οξύληκτα.

Βιότοπος: πετρώδεις παραθαλάσσιες θέσεις.**Άνθη:** απαλό ροζ.**Άνθιση:** Μάρτιος - Απρίλιος.**Εξάπλωση στην Αττική:** Βραυρώνα, Λαυρεωτική.

Ετυμολογία

Goniolimon > γωνία + limon (λεμόνι) = Γωνιολίμον**sartorii** > αφιερωμένο στο Γερμανό βοτανικό και φαρμακοποιό του Όθωνα Σαρτόρι (Joseph Sartori 1809-1885) ερευνητή της ελληνικής χλωρίδας.

ΡΑΕΟΝΙΑΣΕΑΕ ΠΑΙΩΝΙΙΔΕΣ

Paeonia mascula (L.) Miller 1768 subsp. **hellenica** Tzanoydakakis 1977
 *** Παιώνια η αρρενωπή, υποείδος η ελληνική

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ανατολικού Αιγαίου.

Οι παιώνιες είναι από τα ωραιότερα φυτά της ελληνικής φύσης. Ήταν γνωστές από την αρχαιότητα για την ομορφιά των ανθέων τους και για τις φαρμακευτικές τους ιδιότητες.

Βιότοπος: δολίνες, διάκενα δασών ελάτης ή καστανιάς, θαμνότοποι σε μεσαία και μεγάλα υψόμετρα

Άνθη: μεγάλα και πάλλευκα. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Μόνο στην Πάρνηθα και μόλις σε τρεις θέσεις..

Ετυμολογία

Paeonia < παιωνία < Παίων = το όνομα παιωνία το έδωσε ο Θεόφραστος προς τιμήν του Παίωνος, μυθικού ιατρού των Ελλήνων θεών που μετατράπηκε σε λουλούδι από τον Πλούτωνα.

masculus, a, um = αρρενωπός, αρσενικός = αρρενωπή, λόγω της ευρωστίας του φυτού.

hellenica < Hellas.

PAPAVERACEAE

Μεγαρίδα 20/03/2014

***Roemeria hybrida* (L) DC. 1821 subsp. hybrida**

Ροεμέρια η υβριδική

Μονοετής πόα με ανερχόμενους έως όρθιους, απλούς ή διακλαδισμένους βλαστούς και ύψος μέχρι 35 εκατοστά. Ανήκει στην οικογένεια της παπαρούνας.

Εξαπλώνεται στην μεσογειακή περιοχή και την ΝΔ Ασία. Στην στεριανή Ελλάδα φύεται διάσπαρτα. **Βιότοπος:** άκρες ή αυλάκια σιταροχώρων, παλιοί αγροί.

Λόγω της αλλαγής των καλλιεργειών γίνεται όλο και περισσότερο σπάνια.

Φύλλα περοσχιδή. **Άνθη** μονήρη ή ολιγάριθμα σε ταξιανθία. **Ανθίζει** Απρίλιο - Μάιο.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (2009) με τον χαρακτηρισμό Τρωτό (VU)..**

Ετυμολογία:

Roemeria < γένος αφιερωμένο στον Ελβετό γιατρό, και βοτανικό Johann Jacob Roemer (1763-1819), διευθυντή του Alter Botanischer Garten της Ζυρίχης.
hybrida > hibrita & ibrida (λατιν.) υβρίδιο.

Πάρνηθα 31/05/2011

POLYGALACEAE

Polygala nicaeensis* Koch 1835 subsp. *tomentella* (Boiss.) Chodat 1889 **

Πολύγαλα της Νίκαιας υποείδος η τριχωτή

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Δυτικής Μακεδονίας..

Πολυετής πόα με ξυλώδη βάση και πυκνά τριχωτό βλαστό, ύψους 10-40 εκατοστά. Φύλλα γραμμοειδή με πυκνό τρίχωμα.

Βιότοπος: ξηρά, ποώδη και πετρώδη εδάφη. **Άνθη:** ρόδινα-γαλαζωπά που σχηματίζουν χαλαρό βότρυ. **Άνθιση:** Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Κιθαιρώνα, Πάστρα.

Ετυμολογία

Polygala < πολύ + γάλα ==> επειδή πιστεύεται ότι ως ζωοτροφή ευνοεί την παραγωγή γάλακτος = Πολύγαλα.

nicaeensis < Nice (Νις), Νίκαια, αποικία της Μασσαλίας στην Νότια Γαλλία.

tomentella < υποκοριστικό του tomentus (λατιν.) χνούδι = χνουδωτή, τριχωτή.

Κακιά Σκάλα 13/04/2013

POLYGONACEAE

***Rumex vesicarius* L. 1753**

Λάπαθο «της κύστης»

Φυτό το οποίο στην Ευρώπη υπάρχει αυτοφυές μόνο στην Ελλάδα. Η βασική εξάπλωση του είδους περιλαμβάνει την Βόρεια Αφρική και την Συροπαλαιστίνη.

Στην Ελλάδα φύεται σε Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Κρήτη και Ανατολικό Αιγαίο. Στην σερριανή Ελλάδα φύεται σε πολύ λίγες θέσεις: τρεις στην Δυτική Αττική και τρεις στην απέναντι σερριά της Τροιζηνίας και στην Αργολίδα. Στην Αττική το βρίσκουμε μόνο στα Γεράνεια, κοντά στο Λουτράκι και στην Κακιά Σκάλα.

Η κόκκινη εμφάνιση του φυτού σε πλήρη ανάπτυξη οφείλεται στους καρπούς του.

Ετυμολογία

Rumex = λάπαθο.

Vesicarius < vesica κύστη ==> επειδή υποτίθεται ότι βοηθάει στην καλή λειτουργία της ουροδόχου κύστης

Γεράνεια 03/05/2013

PRIMULACEAE

Coris monspeliensis L. 1753

Κορίς του Μονπελιέ

Φυτό της Δυτικής και Κεντρικής Μεσογείου. Σπάνιο για την Ελλάδα, η οποία αποτελεί το ανατολικότερο σημείο εξάπλωσης του. Έχει βρεθεί σε ελάχιστες θέσεις σε Αττική, Πελοπόννησο, Ιόνιο. Τα φυτά στην Ελλάδα είναι ελαφρώς τριχωτά με ρόδινα άνθη και πιθανώς ανήκουν στο υποείδος *Coris monspeliensis* ssp. *syrtica* (Murb.) Mascl. (Browicz & Zielinsky 1989).

Βιότοπος: ξηρές, πετρώδεις θέσεις με αραιά, χαμηλά φρύγανα, χαλικώδεις πλευρές μονοπατιών ή χωματόδρομων.

Άνθη: ρόδινα, γαλαζωπά με λευκό λαιμό **Άνθιση:** Ανθίζει από τις αρχές Μαΐου.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια (ανατολικότερο σημείο εξάπλωσης).

Ετυμολογία

Coris < Κόρις (κοριός).

monspeliensis < Montpellier Μονπελιέ, πόλη της Νότιας Γαλλίας.

Ποικίλο 01/05/2013

RANUNCULACEAE

***Consolida tenuissima* (Sibth. & Sm.) Soó 1922**

Κονσολίντα η λεπτότατη

Ενδημικό Αττικής, Εύβοιας και Σκύρου. Πόα με λεπτό, διακλαδιζόμενο και τριχωτό βλαστό, με ύψος μέχρι 50 εκατοστά. **Βιότοπος:** Βραχώδεις θέσεις, φρυγανότοποι. Σε υψόμετρο 250-900 μ. **Άνθη:** Ζυγόμορφα, σε χαλαρή ταξιανθία, χρώματος μπλε-μοβ. **Άνθιση:** Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Ποικίλο, Πάρνηθα, Πεντέλη, Πατέρας.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Consolida < consolido σταθεροποιώ < consolida λατινικό όνομα φυτού, του οποίου οι φαρμακευτικές ιδιότητες υποτίθεται ότι θεράπευαν τις πληγές.

tenuissima < tenuis λεπτός < tenuissima = λεπτότατη, λόγω των πολύ λεπτών βλαστών.

RANUNCULACEAE

Consolida tuntasiana (Halácsy) Soó 1922 ****Κονσολίντα του Τούντα.*

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Περιγράφηκε από τα Γεράνεια. Μονοετής πόα, με ύψος 5-25 εκατοστά.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις και διάκενα δασών ελάτης.

Άνθη: Πορφυρά - ιώδη. **Άνθιση:** Μάιος - αρχές Ιουνίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Κιθαιρώνας, Πατέρας.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Κινδυνεύον» (EN).**

Ετυμολογία:

Consolida < consolido σταθεροποιώ, ενοποιώ > consolida λατινικό όνομα φυτού, του οποίου οι φαρμακευτικές ιδιότητες θέραπευαν τις πληγές.

tuntasiana < αφιερωμένη στο Έλληνα βοτανικό Βασίλειο Τούντα.

Λαύριο 28/05/2013

RANUNCULACEAE

Nigella arvensis* L. subsp. *aristata* (Sibth. & Sm.) Nyman 1878 **
Νιγκέλα των αγρών (αρουραία)

Ενδημικό φυτό της Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας.

Πόα με ύψος 10-40 εκατοστά. Φύλλα γλαυκά με γραμμοειδή τμήματα, τα ανώτερα σχηματίζουν περίβλημα κάτω από το άνθος.

Βιότοπος: αγροί, φρυγανότοποι, ανοιχτά εδάφη, δίπλα σε δρόμους.

Άνθη: λευκά έως ελαφρώς γαλάζια. **Άνθιση:** Μάιος - Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Υμηττός, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα, Σαλαμίνα, Αίγινα, Λαυρεωτική...

Ετυμολογία:

Nigella < υποκοριστικό του niger (μαύρος) = μαυριδερή, αναφέρεται στο χρώμα των σπερμάτων.

arvensis < arnum, αγρός = αρουραία, των αγρών

aristata > arista ο αθήρ, το άγανο των αγρωστωδών ==> με αιχμηρές άκρες στα πέταλα.

Δερβενοχώρια 05/04/2018

RANUNCULACEAE

Ranunculus lateriflorus DC. 1817

Βατράχιο το πλαγιανθές (νεραγκούλα)

Το φυτό αυτό έχει ευρασιατική εξάπλωση αλλά έχει την ιδιαιτερότητα να ευδοκίμει σε εποχιακά λιμνία. Στην Ελλάδα αναφέρεται από λίγες θέσεις από Βόρεια Πίνδο, Δυτική Μακεδονία, Θεσσαλία, Στερεά Ελλάδα, Πελοπόννησο, Κρήτη (οροπέδιο Ομαλού), νησιά ανατολικού Αιγαίου (Ρόδος, Λέσβος).

Στην Αττική είναι πολύ σπάνιο. Εντοπίστηκε για πρώτη φορά από τον **Κώστα Πολυμενάκο** στα Δερβενοχώρια της Αττικοβοιωτίας.

Ετυμολογία:

Ranunculus < rana βάτραχος. Ο Πλίνιος γράφει ότι «ονομάζουμε ranunculus το βότανο που οι Έλληνες ονομάζουν βατράχιο» = βατράχιο, επειδή ορισμένα είδη αυτού του γένους ευδοκιμούν σε υδάτινο περιβάλλον.

lateriflorus < latus lateris πλευρά, (το) πλάγιον + flos floris άνθος ==> επειδή τα λουλούδια ανθίζουν πλαγίως.

Φωτογραφία Γιάννης Κοφινάς από το www.greekflora.gr

ROSACEAE

Amelanchier parviflora* ssp. *chelmea* (Halácsy) Zielinski **

Αμελάγχιο το μικρανθές υποείδος του Χελμού

Ενδημικός μικρός θάμνος που έχει βλαστούς με άσπρο μαλακό τρίχωμα. Εξαπλώνεται σε Πελοπόννησο (Χελμό, Ζήρεια, Ταΰγετο), Στερεά Ελλάδα (Πάρνηθα), Εύβοια και στο ακατοίκητο νησί Γιούρα των Βορείων Σποράδων.

Φύλλα ωοειδή έως σφαιρικά, με άσπρο μαλακό τρίχωμα και εμφανείς φλέβες στην κάτω επιφάνεια.

Βιότοπος: ασβεστολιθικοί βράχοι και γκρεμοί σε ανοιχτά δάση.

Άνθη: λευκά σε συμπαγείς ταξιανθίες, 2-3 φορές το μήκος των σεπάλων.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα.

Ετυμολογία

Amelanchier < από τη γαλλική ονομασία (Σαβοΐας και ΝΑ Προβηγκίας) για το μούσμουλο < a mélanche με την προσθήκη της κατάληξης -ier.

parviflora < rānus μικρός + flos floris άνθος = μικρανθής.

chelmea < Χελμός (Chelmos)

Πάρνηθα 22/06/2011

RUBIACEAE

Galium melanantherum* Boiss. 1846 **

Γάλιος το μελάνθηρο

Ενδημικό φυτό Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου, Κρήτης, Κυκλάδων, Αιγαίου. Βλαστοί έως 50 εκ., δύσκαμπτοι, με εμφανείς γωνίες, με κοφτές τρίχες στην βάση. Φύλλα στενά γραμμοειδή, δερματώδη, γυαλιστερά.

Βιότοπος: ξηροί, βραχώδεις τόποι.

Άνθη: πράσινα-μοβ. Ανθήρες μαύροι. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Κιθαιρών, Πάρνηθα, Πάστρα, Πατέρας, Πεντέλη, Υμηττός.

Ετυμολογία:

Galium < γάλα ==> επειδή ορισμένα είδη αυτού του γένους χρησιμοποιήθηκαν για την πήξη του γάλακτος = Γάλιον.

melanantherum < μέλας + ανθήρας.

Πατέρας 08/06/2013

RUBIACEAE

Asperula baenitzii* Heldr. ex Boiss. 1888 ***Ασπερούλα του Baenitz*

Τοπικό ενδημικό της Αττικής. Συλλέχτηκε το 1876 από το όρος «Πατέρας» και περιγράφηκε επιστημονικά το 1888.

Πολυετές φυτό με υπόγειο ρίζωμα, που σχηματίζει μικρές συστάδες.

Βιότοπος: πετρώδη εδάφη και σχισμές ασβεστολιθικών βράχων, στην ζώνη που αναπτύσσονται τα έλατα.

Άνθη: λευκά με κίτρινους ανθήρες.

Άνθιση: από τον Μάιο έως τις αρχές Αυγούστου

Εξάπλωση στην Αττική: Πατέρας (700 -1.100 μ.), Πάρνηθα (1.050 -1.300 μ.).

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Κινδυνεύον» (ΕΝ). Τα ώριμα άτομα, με δυνατότητα αναπαραγωγής, υπολογίζονται, μόλις σε 250.**

Ετυμολογία:

Asperula < asper, τραχύς, ακατέργαστος ==> αναφορά στα φύλλα.

baenitzii < αφιερωμένο στον Πρώσο βοτανικό Carl Gabriel Baenitz (1837—1913)

Πάρνηθα 22/06/2011

RUBIACEAE

Asperula pulvinaris* (Boiss.) Heldr. 1888 ***Ασπερούλα η προσκεφαλοειδής (μαξιλαρόμορφη)*

Ενδημικό της Αττικής.

Πολυετές, νανώδες φρύγανο με βλαστούς 2-10 εκατοστά και μαξιλαρόμορφη εμφάνιση.

Βιότοπος: βράχια και πετρώδεις θέσεις στην ορεινή ζώνη**Άνθη:** συνήθως ρόδινα και λιγότερο λευκά, τα οποία σε πλήρη άνθιση καλύπτουν όλο το φυτό.**Άνθιση:** από τα τέλη Μαΐου μέχρι τον Ιούνιο, ανάλογα με το υψόμετρο.**Εξάπλωση στην Αττική:** Πάρνηθα, Πεντέλη, Υμηττός, Πατέρας, Γεράνεια.

Ετυμολογία:

Asperula < asper, τραχύς, ακατέργαστος ==> αναφορά στα φύλλα.**pulvinaris** < pulvinus μαξιλάρι, προσκεφάλι < μαξιλαρόμορφη, προσκεφαλοειδής.

Πάρνηθα 29/04/2011

SCROPHULARIACEAE

Verbascum boissieri (Boiss.) Kuntze 1891 ***

Βερμπάσκο του Μπουασιέ

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Εύβοιας και Πελοποννήσου.

Πολυετές φυτό, με αρκετούς βλαστούς, 40-60 εκ., που έχουν διακλαδώσεις ασχιδείς πάνω, αραιά αδενώδεις.

Φύλλα λεία, εκτός από τους μίσχους που είναι χνουδωτοί. Τα φύλλα της βάσης είναι λογχοειδή-επιμήκη, έλλοβα ή περοσχιδή. Οι λοβοί οδοντωτοί, με τριγωνικά, αιχμηρά δόντια. Φύλλα του βλαστού ασχιδή, οδοντωτά.

Βιότοπος: πετρώδεις άγονοι τόποι, ορεινές περιοχές, σε υψόμετρα 0-200 (-800) μ.

Άνθη κίτρινα, σε ταξιανθίες αρκετά αδενώδεις, συνήθως απλές.

Άνθιση: Μάιος - Ιούνιος.

Ετυμολογία:

Verbascum < verbasum (latin.) φλόμος < ίσως από barba < barbasum γενειάδα, από τις τρίχες στα φύλλα και τα άνθη.

boissieri < αφιερωμένο στο Ελβετό βοτανικό Μπουασιέ (Pierre Edmond Boissier 1810-1885).

Πεντέλη 28/05/2013

SCROPHULARIACEAE

Verbascum pentelicum Murb. 1933 ****Βερμπάσκο το πεντελικό*

Ενδημικό της Πεντέλης, το μοναδικό του βουνού.

Η παρουσία του ήταν γνωστή από το 1902 και αναφερόταν ως *Verbascum sartotii*, μέχρις ότου το περιέγραψε ο Murbeck το 1993, με βάση την μορφολογία των ανθών.

Έχει στενόμακρα γλαυκά χνουδωτά φύλλα και βλαστό που ξεπερνάει το 1 μέτρο.

Βιότοπος: πετρώδεις πυρολιθικές θέσεις. **Άνθιση:** από τον Μάιο.

Εξάπλωση: Αριθμεί λίγες θέσεις και χρειάζονται άμεσα μέτρα για την προστασία του.

Ετυμολογία:

Verbascum < verbascum (latin.) φλόμος < ίσως από barba < barbasium γενειάδα, από τις τρίχες στα φύλλα και τα άνθη.

pentelicum < Πεντέλη = πεντελικό.

THYMELEACEAE

Daphne jasminea* Sm. 1809 subsp. *jasminea

«Δάφνη» η ιασμονοειδής

Σπάνιο φυτό, γνωστό μόνο από την Ελλάδα και την Κυρηναϊκή (Λιβύη). Στην Ελλάδα φύεται σε λίγες θέσεις της Αττικής και της Εύβοιας (Δίρφυς).

Το τυπικό υποείδος *Daphne jasminea* subsp. *jasminea* φύεται μόνο στην Στερεά Ελλάδα. Στην Ανατολική Πελοπόννησο και την Κρήτη (νότια νομού Χανίων) φύεται το υποείδος ***Daphne jasminea* subsp. *jarmilae*, Halda 2001**. Οι διαφορές είναι μικρές κι έχουν σχέση με την ισχύ των βλαστών και το χρώμα των ανθέων.

Βιότοπος: Κρημνοί και ορθοπλαγιές, ρωγμές βράχων, συμπαγείς βραχώδεις σχηματισμοί με μέτωπο προς την θάλασσα, σε υψόμετρα (5-) 10-1000 μ. Το φυτό έχει συμπεριφορά χασμόφυτου που φύεται σε σκληρό ασβεστόλιθο.

Ξυλώδης, αιθαλής, μικρός θάμνος, ύψους έως 80 εκ.

Βλαστοί αρχικά πράσινοι, αραιά τριχωτοί, στη συνέχεια γκριζοί-καστανοί, λείοι.

Κακιά Σκάλα 13/04/2013

Φύλλα αντιλογχοειδή έως ελλειπτικά-σπατουλοειδή, δερματώδη, λεία, συχνά γλαυκοπράσινα, με μικρή ακίδα στην απόληξη.

Ταξιανθία με 1-7 άνθη σε πολύ μικρούς ποδίσκους. Άνθη λευκά ή κρεμώδη, υποκίτρινα σε μεγαλύτερη ηλικία, σε τριχωτούς ποδίσκους. Σωλήνας κυλινδρικός, τριχωτός έως λείο.

Άνθιση: από τον Απρίλιο μέχρι τον Αύγουστο, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας

Ετυμολογία:

Daphne < δάφνη. Όνομα που έδωσε αυθαίρετα ο Λινναίος σε φυτά που δεν έχουν σχέση με την δάφνη, επειδή τα φύλλα τους μοιάζουν με της δάφνης (στην οποία έδωσε το λατινικό όνομα Laurus).

jasminea < jsmīn, αραβική λέξη για τον ίασμο (γιασεμί) = ιασμονοειδής.

jarmilae < προς τιμήν την Καναδής παλαιοεντομολόγου Jarmila Kukalová-Peck.

Πεντέλη 13/05/2010

VERONICACEAE

Veronica glauca subsp. **glauca** Sm. 1806 ***

Βερόνικα η γλαυκή

Ενδημικό της Στερεάς Ελλάδας (κυρίως Αττικής) και Κρήτης.

Μονοετής όρθια πόα, χνουδωτή, με πολλές διακλαδώσεις. Βλαστός τριχωτός με λεπτές κοντές τρίχες.

Βιότοπος: ελαιώνες, χέρσα χωράφια, φρύγανα, ασβεστολιθικά εδάφη.

Άνθη: γαλάζια, φωτεινό μπλε. **Άνθιση:** Μάρτιος - Μάιος.

Το υποείδος *Veronica glauca* subsp. *peloponnesiaca* προτιμά βραχώδεις τοποθεσίες, φρύγανα και ανοιχτά δάση με έλατα

Εξάπλωση: Και τα δύο υποείδη είναι συχνά στα βουνά της Αττικής.

Ετυμολογία:

Veronica < Santa Veronica, καθολική άγια.

Glauc < γλαυκή ==> από τα γκριζοπράσινα φύλλα της.

Κιθαιρώνας 12/05/2013

VIOLACEAE ΒΙΟΛΙΔΕΣ

Viola phitosiana* Erben 1985 **

Βιόλα του Φοίτου

Ενδημικό της ηπειρωτικής Ελλάδας: Πάρνωνας, Ταΰγετος, Μαίναλο, Παναχαΐκό, Ερύμανθος, Παρνασσός, Τυμφρηστός, Πίνδος.

Μικρό φυτό με όρθιους βλαστούς.

Βιότοπος: Πετρώδεις θέσεις, ανοίγματα δασών, σε υψόμετρα 500-2.000 μέτρων.

Άνθη: Μικρά, διαμέτρου μόλις 0,6 έως 1,2 εκατοστών. Λευκά με κίτρινο λαιμό.

Άνθιση: Μάιος -Ιούλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Κιθαιρώνας, Πατέρας.

Ετυμολογία

Viola < viola δάνειο από κάποια μεσογειακή γλώσσα. Ελληνικά: ίον (< ιώδες χρώμα, κλπ)

phitosiana < αφιερωμένη στον βοτανικό καθηγητή Δημήτριο Φοίτο.

Μονοκοτυλήδονα

Πάρνηθα 10/09/2011

ALLIACEAE

Allium brussalisii *Tzanoudakis & Kypriotakis 2008 ****

Αλλιο του Μπρούσαλη

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου. Περιγράφηκε από την Πάρνηθα. Φύεται σε πετρώδεις θαμνότοπους και δάση.

Ανθίζει Αύγουστο - Σεπτέμβριο.

Ετυμολογία:

Allium < allium (λατιν. Πλίνιος) < άγλις, -ίθος, η κεφαλή ή σκελίδα σκόρδου (σύμφωνα με τον Ottorino Pianigiani, 1845-1926, Ιταλό δικαστή, πολιτικό και γλωσσολόγο.

brussalisii <προς τιμήν του Πέτρου Μπρούσαλη, φωτογράφου, ορειβάτη και ερασιτέχνη βοτανικού.

ALLIACEAE

Allium hymettium Boiss. & Heldr. 1859 ***

Αλλιο του Υμηττού

Βολβόφυτο ενδημικό είδος της Στερεάς Ελλάδας και της Πελοποννήσου. Όπως δηλώνει και το όνομά του, περιγράφηκε από τον Υμηττό.

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο Θεόδωρος Χελδράιχ το αναφέρει το 1882 από τον Λυκαβηττό και το 1892 από τον Αρδηττό πάνω από το Παναθηναϊκό Στάδιο

Το ύψος του φτάνει τα 30 εκατοστά.

Φύεται σε πετρώδεις πλαγιές και ξέφωτα δασών.

Άνθη 8-30, κιτρινοπράσινα. Ανθίζει από τον Ιούνιο.

Ετυμολογία:

Allium < allium (λατιν. Πλίνιος) < άγγλις, -ίθος, η κεφαλή ή σκελίδα σκόρδου (σύμφωνα με τον Ottorino Pianigiani, 1845-1926, Ιταλό δικαστή, πολιτικό και γλωσσολόγο.

hymettium > Υμηττός

Κιθαιρώνας 07/07/2013

ALLIACEAE

Allium cithaeronis*, Bogdanovic & al. 2011 ****Αλλιο του Κιθαιρώνα**

Ενδημικό της Στερεάς Ελλάδας. Περιγράφηκε από τον Κιθαιρώνα. Από τότε βρέθηκε στα Γεράνεια και την Πάρνηθα.

Φαίνεται ότι αποτελεί μια απομονωμένη ορεινή μορφή του καλλιεργήσιμου σκόρδου. Εντοπίστηκε σε πυκνές τούφες, ανάμεσα στη νανώδη θαμνώδη βλάστηση που αποικίζει την κορφή του Κιθαιρώνα, περίπου στα 1400 μ.

Μικρό γεώφυτο, με επιφανειακό σύμπλεγμα βολβών, που χαρακτηρίζεται από μικρές σπάθες και λίγα άνθη. **Βιότοπος:** αβεστολιθικές βραχώδεις και πετρώδεις θέσεις και σε βουνοκορφές. **Ανθίζει** Ιούνιο, και Ιούλιο., με αιχμή τον Ιούνιο.

Ετυμολογία:

Allium < allium (λατιν. Πλίνιος) < άγγλις, -ίθος, η κεφαλή ή σκελίδα σκόρδου (σύμφωνα με τον Ottorino Pianigiani, 1845-1926, Ιταλό δικαστή, πολιτικό και γλωσσολόγο.

cithaeronis < Κιθαιρών.

ALLIACEAE

Πάρνηθα 18/05/2013

Allium cyrilli, Tenore 1827

Αλλιο του Κύριλλου

Ο άγριος πρόγονος του σκόρδου είναι φυτό Ιταλίας, Ελλάδας και Τουρκίας. Περιγράφηκε από την Απουλία της Ιταλίας. Στην Ελλάδα είναι διάσπαρτο κυρίως στα ανατολικά τμήματα της ενδοχώρας και στα μεγάλα νησιά.

Πολυετές είδος με υπόγειο ωσειδή βολβό. Φύλλα 2-6, κοντά στην βάση του φυτού, ευρέως γραμμοειδή, γλαυκοπράσινα. Βλαστός ευθυτενής, κυλινδρικός, ύψους 20-100 εκ., εν μέρει υπόγειος. Ταξιανθία πυκνή.

Βιότοπος: Καλλιεργημένοι αγροί με σιτηρά, αμπελώνες, ελαιώνες, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1300 μ. **Άνθιση:** Απρίλιος - Ιούνιος.

*** Είναι ενδιαφέρον ότι ο Χελδράχ το αναφέρει από το Φάληρο (28 Απριλίου 1893) και από το αττικό Ηράκλειο (22 Απριλίου 1848)

Ετυμολογία:

Allium < allium (λατιν. Πλίνιος) < άγγλις, -ίθος, η κεφαλή ή σκελίδα σκόρδου (σύμφωνα με τον Ottorino Pianigiani, 1845-1926, Ιταλό πολιτικό και γλωσσολόγο. **cyrilli** > αφιερωμένο στον Cyrillo Domenico Maria Leone Cirillo (1739–1799), Ιταλό γιατρό, εντομολόγο και βοτανικό.

AMARYLLIDACEAE - ΑΜΑΡΥΛΛΙΔΕΣ

Galanthus reginae-olgae* Orph 1876 subsp. *reginae-olgae

Γάλανθος της Βασίλισσας Όλγας

Βολβώδες φυτό με περιορισμένη εξάπλωση σε Δυτική Ελλάδα, Ανατολική Αδριατική και Σικελία. Στην Αττική υπήρχε μία αναφορά του 1884 (Mahaffy) από τον Υμηττό αλλά από τότε το φυτό δεν είχε βρεθεί. Ξαναβρέθηκε στον Υμηττό το 2009 (Πηνελόπη Δεληπέτρου και Ερωτόκριτος Καλογερόπουλος).

Το φυτό περιέγραψε το 1876 από τον Ταϋγέτο ο Θεόδωρος Ορφανίδης. Ανθίζει το φθινόπωρο (Σεπτέμβριος - Νοέμβριος) σε υψόμετρα 50-1300 μ., συνήθως σε υγρές θέσεις με πλατάνια και σε μεγάλα υψόμετρα σε δάση ελάτης.

Φύλλα γλαυκοπράσινα με πλάτος 5-12 χιλιοστά, που εμφανίζονται αμέσως μετά την άνθιση. Εξωτερικά πέταλα λογχοειδή. Εσωτερικά πέταλα με στενή ανοιχτοπράσινη κηλίδα στο άκρος τους.

***** Ο «Γάλανθος της βασίλισσας Όλγας» περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (εκδ. 1995).**

Ετυμολογία:

Galanthus < γάλα + άνθος - επειδή τα άνθη είναι λευκά σαν το γάλα. Γάλανθος.

reginae-olgae < αφιερωμένο στην Βασίλισσα Όλγα.

Υμηττός 23/11/2013

AMARYLLIDACEAE - ΑΜΑΡΥΛΛΙΔΕΣ

***Pancratium maritimum* L. 1753**

Πανγκράτιο το παραθαλάσσιο (κρίνος της θάλασσας)

Ο κρίνος της θάλασσας άνθιζε σε μεγάλους αριθμούς στην μεγάλη αμμουδιά του Φαλήρου κι οι παλιοί Αθηναίοι τον ονόμαζαν «**κρίνος του Φαλήρου**». Από το Φάληρο μάλιστα υπάρχουν φυτά στο ερμπάριο (φυτολόγιο) του Πανεπιστημίου Lund (Σουηδία) από συλλογές του Θεόδωρου Ορφανίδη πριν το 1900. Σήμερα, επιζεί στην Αττική σε ελάχιστες θέσεις. Είναι μεσογειακό φυτό. Στην Ελλάδα με την τουριστική αξιοποίηση των παραλιών, οι πληθυσμοί του έχουν εξασθενήσει πολύ. Πολυετής βολβόρριζη πόα με φύλλα μεγάλα, ταινιοειδή, μακρύτερα από το βλαστό, ξερά κατά την άνθηση με τα νέα να εμφανίζονται στις αρχές του χειμώνα.

Άνθη μεγάλα, χροανοειδή, 3-15 σε κάθε σκιάδιο, εύοσμα, λευκά. Ανθήρες κίτρινοι σε 6 μακρείς, λευκούς στήμονες. Ανθίζει το καλοκαίρι. Οι χαρακτηριστικοί ανάλαφροι καρποί μοιάζουν με κομμάτια κάρβουνο και επιπλέουν στη θάλασσα που τους διασπείρει στις ακτές.

Ετυμολογία:

Pancratium < παν (πας, πάσα) + κρατέω ==> επειδή υπερνικά τις ακραίες συνθήκες του οικοτόπου του, (ξηρές και υφάλμυρες αμμουδιές) και παραμένει πάντα κραταιό.

maritimum < mare (λατιν.) θάλασσα = παραθαλάσσιο.

COLCHICACEAE ΚΟΛΧΙΚΙΔΕΣ

Colchicum atticum Spruner ex Tommas 1840

Κολχικό το αττικό

Το Κολχικό της Αττικής θεωρήθηκε για πολλές δεκαετίες ενδημικό της Αττικής αλλά τελικά βρέθηκε και σε άλλες θέσεις της Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας όπως και στη Νότια Βουλγαρία.

Συνώνυμο: *Merendera attica*.

Βολβώδες φυτό. Ξεχωρίζει από τα άλλα κολχικά από το γεγονός ότι τα τέπαλά του είναι χωρισμένα σε όλο το μήκος τους.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις, δασικές τοποθεσίες σε χαμηλά και μέσα υψόμετρα.

Άνθη: λευκά με μοβ απολήξεις.

Άνθιση: φθινοπωρινή.

Εξάπλωση στην Αττική: Τουρκοβούνια, Πάρνηθα, Πεντέλη, Υμηττός, Λαυρεωτική, Γεράνεια, Πατέρας.

Ετυμολογία:

Colchicum < Κολχίς (αρχαία όνομα της σημερινής Γεωργίας). Κατά τον Διοσκουρίδη, το κολχικό φύτευε άφθονο στην Κολχίδα και την Μεσσηνία.

atticum < Αττική, αττικό..

Λιμνοθάλασσα Ωρωπού 09/01/2014

COLCHICACEAE ΚΟΛΧΙΚΙΔΕΣ

***Colchicum soboliferum* (C.A.Mey.) Stef. 1926**

Κολχικό ξμε παραφυάδες»

Φυτό της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου. Στην Ελλάδα είναι ένα σπάνιο κολχικό που φύεται σε λίγες θέσεις στην λιμνοθάλασσα του Ωρωπού στην Αττική, την Χαλκιδική, τις λίμνες Πετρών και Βεγορίτιδα στην Μακεδονία, τη Νέα Ραιδεστό Θεσσαλονίκης, στο Πλωμάρι της Λέσβου.

Φύεται σε υγρές τοποθεσίες και αμμώδεις θέσεις.

Άνθη λευκά με μοβ απολήξεις.

Έχει χειμωνιάτικη άνθιση.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Τρωτό» (VU).**

Ετυμολογία:

Colchicum > Κολχίς (αρχαία όνομα της σημερινής Γεωργίας). Κατά τον Διοσκουρίδη, το κολχικό φύτευε άφθονο στην Κολχίδα και την Μεσσηνία.

soboliferum > sóboles & suboles υπόφυση, παραφυάδα + fero φέρω.

COLCHICACEAE ΚΟΛΧΙΚΙΔΕΣ

Colchicum lingulatum* Boiss. & Spuner 1844 ***Κολχικό το γλωσσοειδές*

Ενδημικό Αττικής, Εύβοιας και Βοιωτίας. Περιγράφηκε το 1884 από την Πάρνηθα. Πολυετές, βολβώδες φυτό. Δηλητηριώδες, όπως όλα τα κολχικά. Φύλλα λογχοειδή έως γλωσσοειδή, κυματιστά, λεία που αναπτύσσονται μετά την άνθιση. Τα ξερά φύλλα παραμένουν πάνω στο φυτό μέχρι την επόμενη ανθοφορία.

Βιότοπος: σε ανοιχτές θέσεις με φρύγανα και σε λεπτό και πετρώδες στρώμα εδάφους. Υψόμετρο: 200 - 1200 μέτρα.

Άνθη: ροζ-λιλά που μερικές φορές έχουν τετράγωνες διαγραμμίσεις.

Άνθιση: από αργά τον Αύγουστο μέχρι τις αρχές Οκτωβρίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πατέρας, Κιθαιρώνας.

***** Περιλαμβάνεται στο Κόκκινο Βιβλίο των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (2009) με τον χαρακτηρισμό Σχεδόν Απειλούμενο (NT).**

Ετυμολογία:

Colchicum < Κολχίς (αρχαία όνομα της σημερινής Γεωργίας). Κατά τον Διοσκουρίδη, το κολχικό φύτευε άφθονο στην Κολχίδα και την Μεσσηνία.

lingulatum < língula & lígula γλωσσοειδής άκρη, γλωσσίδιο = με γλωσσοειδή άκρα, γλωσσοειδές.

Δερβενοχώρια 13/09/2009

Πάρνηθα 03/09/2009

Υμηττός 01/09/2009

COLCHICACEAE ΚΟΛΧΙΚΙΔΕΣ

Colchicum sfikasianum KitTan & Iatrou 1995 ***

Κολχικό του Σφήκα

Ενδημικό με ανώμαλη εξάπλωση σε Ιόνιο (Ζάκυνθος, Κεφαλλονιά, Ιθάκης) Μάνη, Μαλέα, και Υμηττό. Βολβώδες φυτό, δηλητηριώδες σε όλα του τα μέρη. Τα φύλλα εμφανίζονται μετά την άνθιση.

Βιότοπος: φρυγανότοποι και ανοίγματα πευκοδασών, σε χαμηλά και μεσαία υψόμετρα.

Άνθη: μεγάλα, ρόδινα, με ελαφρά ψηδοποίηση. Ανθήρες κίτρινοι.

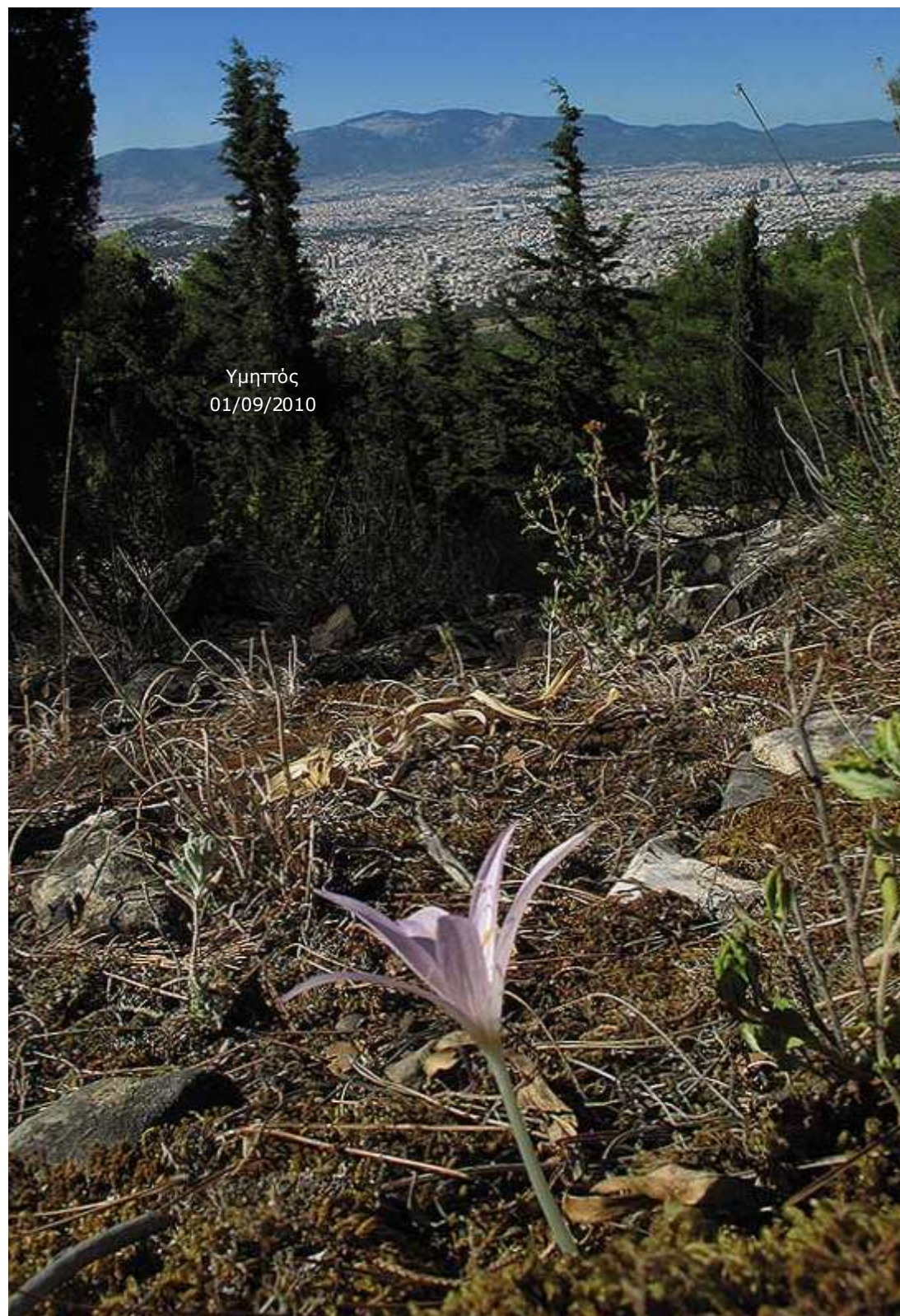
Άνθιση: από αργά τον Αύγουστο.

Εξάπλωση στην Αττική: μόνο στον Υμηττό.

Ετυμολογία:

Colchicum > Κολχίς (αρχαία όνομα της σημερινής Γεωργίας). Κατά τον Διοσκουρίδη, το κολχικό φύτευε άφθονο στην Κολχίδα και την Μεσσηνία.

sfikasianum > αφιερωμένο στον ερασιτέχνη φυσιολόγο και ζωγράφο της φύσης Γιώργο Σφήκα.

Γεράνεια - ακρωτήριο Μελαγκάβι

09/01/2010

HYACINTHACEAE ΥΑΚΙΝΘΙΔΕΣ

Bellevalia hyacinthoides* (Bertol.) K. Persson & Wendelbo 1979 **
Μπελεβάλια η υακινθοειδής

Βολβώδες φυτό, ενδημικό της Ελλάδας. Εξαπλώνεται σε Αττική, Ιόνια Νησιά, Νότια Ελλάδα και λίγα νησιά των Κυκλάδων.

Φύλλα λογχοειδή, μεγαλύτερα του βλαστού. Φυτό σχετικά κοντό, με 1-4 βλαστούς μήκους 5-18 εκατοστών.

Βιότοπος: ξηρές πετρώδεις θέσεις με φρύγανα ή αραιή θαμνώδη βλάστηση, παρυφές καλλιεργημένων περιοχών, ελαιώνες σε υψόμετρα 0 — 1000 μέτρα.

Άνθη: κωδωνοειδή, γαλάζια, εύοσμα σε πυκνή ταξιανθία.

Άνθιση: Φεβρουάριος - Μάρτιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Γεράνεια, Πατέρας, Αγία Μαρίνα Γραμματικού.

Ετυμολογία:

Bellevalia < γένος αφιερωμένο στον Richer de Belleval (1564-1602), ιδρυτή του Βοτανικού Κήπου του Μονπελιέ.

hyacinthoides < υάκινθος + είδος = υακινθοειδής.

HYACINTHACEAE ΥΑΚΙΝΘΙΔΕΣ

Muscari pulchellum ,Heldr. & Sartori ex Boiss. 1859 ***

Μούσκαρι το ωραίο

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας και Νοτιοανατολικής Πελοποννήσου. Στις Κυκλάδες (Κέα, Κύθνος, Νάξος) ευδοκιμεί το *Muscari pulchellum* subsp. *clepsydroides* .

Βολβώδες πολυετές φυτό.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις και φρυγανότοποι από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι την ορεινή ζώνη.

Άνθη: γαλαζορόδινα. **Άνθιση:** Ιανουάριο μέχρι Απρίλιο, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Υμηττός, Γεράνεια, παράλια...

Ετυμολογία:

Muscari < μόσχος (σχετίζεται με το περσικό *mushka* = γεννητικός αδένας), ελαιώδες, έντονα αρωματικό υγρό που βγαίνει από τον γενετικό αδένά του ασιατικού ελαφιού «μόσχος ο μοσχοφόρος» (πρβ: μοσκοβολώ, μοσχοκάρυδο, κ.ά.). Ίσως επειδή φυτά του γένους *Muscari* είναι πολύ αρωματικά.

pulchellum < *pulcher*, όμορφο, ωραίο.

Τουρκοβούνια 16/03/2009

HYACINTHACEAE YAKINΘΙΔΕΣ

Ornithogalum atticum Boiss. & Heldr. 1854 ***

Ορνιθόγαλο της Αττικής

Ενδημικό Αττικής, Εύβοιας και Άνδρου.

Πολυετές βολβώδες φυτό.

Βιότοπος: ξηρά λιβάδια, πετρώδεις και βραχώδεις πλαγιές, σε υψόμετρο 0 - 1.200 μέτρων.

Άνθη: λευκά με τριγωνικά τέπαλα και σε ταξιανθία 5-17 .

Άνθιση: τέλη Φεβρουαρίου - αρχές Ιουνίου, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Κιθαирώνας, Λαυρεωτική...

Ετυμολογία:

Ornithogalum < όρνις (πτηνό, όρνιθα, κότα) + γάλα. Αναφέρεται στην φράση «και του πουλιού το γάλα», λόγω του λευκού χρώματος των τεπάλων του.

atticum < Αττική.

Κιθαιρώνας 03/04/2014

HYACINTHACEAE ΥΑΚΙΝΘΙΔΕΣ

***Ornithogalum fimbriatum subsp. gracilipes* (Zahar.) Landström, 1991**
 *** Ορνιθόγαλο το κροσσωτό υποείδος λεπτόπους

Ενδημικό Στερεάς Ελλάδας, Πελοποννήσου και Ανατολικού Αιγαίου.

Ξεχωρίζει από τα τριχωτά φύλλα του.

Φύεται σε λιβάδια, φρύγανα, ξέφωτα δασών.

Ανθίζει από τον Μάρτιο.

Ετυμολογία:

Ornithogalum < Όρνις (πτηνό, όρνιθα, κότα) + γάλα. Αναφέρεται στην φράση «και του πουλιού το γάλα», λόγω του λευκού χρώματος των τεπάλων του.

fimbriatum (λατιν.) = κροσσωτό (τριχωτό, ινώδες)

gracilipes (λατιν.) < gracilis (λεπτός) + pes (πους, πόδι), λεπτόπους, από τον λεπτό μίσχο του.

Κιθαιρώνας 03/04/2014

HYACINTHACEAE ΥΑΚΙΝΘΙΔΕΣ

Scilla subnivalis* (Halácsy) Speta 1980 ****Σκίλλα κοντά στο χιόνι**

Ενδημικό φυτό, με ευρεία εξάπλωση στην στεριανή Ελλάδα.

Βιότοπος: διάκενα δασών, λιβάδια, σε υψόμετρα 400-1900 (-2400) μ.

Πολυετές βολβορρίζο φυτό με βλαστό κοκκινωπό, όρθιο.

Τα φύλλα είναι γραμμοειδή, μέχρι 1 εκ. πλάτος, παράρριζα, μακρύτερα από τον βλαστό και σχεδόν πάντα δύο.

Άνθη μέχρι 1,5 εκ., γαλάζια με μακριούς ποδίσκους σε αραιό βότρυ.

Ανθίζει Μάρτιο - Ιούλιο.

Ετυμολογία:

Scilla < σκίλλα (φυτό που αναφέρουν ο Θεόφραστος και ο Διοσκουρίδης).

subnivalis < sub (υπό, σχεδόν) + nivalis (του χιονιού), επειδή αναπτύσσεται σε μεγάλα υψόμετρα).

Πεντέλη 19/01/2008

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

Crocus atticus*, Boiss. & Orph.s 1850*Κρόκος ο αττικός**

Το 1850 περιγράφηκε ο *Crocus atticus* ως ενδημικός της Αττικής, Ν. Εύβοιας και Άνδρου. Το 1982 υποβιβάστηκε σε υποείδος του Κρόκου του Ζήμπερ (*Crocus sieberi* subsp. *atticus*, B. Mathew 1982). **Η τελευταία ταξινόμηση (Vascular plants of Greece, an annotated checklist, 2013) τον θεωρεί συνώνυμο του *Crocus nivalis***, που έχει ευρεία εξάπλωση, από την Πελοπόννησο μέχρι την πρώην Γιουγκοσλαβία και την Βουλγαρία. Ο Κρόκος του χιονιού (*Crocus nivalis*, Bory & Chaub. 1832) περιγράφηκε από τον Ταϋγκετο το 1832 πρώτος κι έτσι επικρατεί η ονομασία του.

Φύλλα 3-5, με ανοιχτόχρωμη ρίγα στο μέσον.

Βιότοπος: βραχώδεις πλαγιές, ορεινά λιβάδια, ανοιχτά δάση κωνοφόρων.

Άνθη: ρόδινα, λιλά, μοβ με σκούρες νευρώσεις στα τρία εξωτερικά τέπαλα. Φάρυγγας κίτρινος. Στύλος με 3 διακλαδώσεις ακέραιες, πορτοκαλί, με πλατειά κορυφή. Ανθήρες κίτρινοι. **Άνθιση:** Δεκέμβριος - Απρίλιος σε υψόμετρα 400-1300 μ. Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη, Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα, Γραμματικό.

Ετυμολογία:

Crocus < κρόκος (πιθανώς από την κρόκη, υφάδι) - **atticus** < Αττική - **nivalis** > nix (nivis) χιόνι = του χιονιού, επειδή αναπτύσσεται σε μεγάλα υψόμετρα.

Πάρνηθα 03/03/2012

Πατέρας 05/12/2013

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

Crocus biflorus* subsp. *melantherus*, Mathew 1982 **

Κρόκος διανθής ο μελάνθηρος

Ενδημικός της Πελοποννήσου και από το 2013 και της Αττικής, σε Πατέρα και Κιθαιρώνα όπου τον βρήκαν οι **Κώστας Πολυμενάκος** και **Γιάννης Κοφινάς**.

Τα άνθη του έχουν χρώμα κρεμ-λευκό. Εξωτερικά έχουν μοβ-γκρι ραβδώσεις ή πιτσιλιές και μερικές φορές κίτρινη απόχρωση. Λαιμός κίτρινος και λείος. Στίγματα σύλου κίτρινα-πορτοκαλί σε τρεις διακλαδώσεις, περίπου ίσα με τους ανθήρες που είναι μαυριδεροί. Από τους μαυριδερούς ανθήρες πήρε και το όνομά του (μελάνθηρος). Φύλλα 3-5.

Βιότοπος: Αραιοί θαμνώνες και φρυγανικά οικοσυστήματα σε ασβεστολιθικά εδάφη.

Άνθιση: Οκτώβριος - Νοέμβριος, σε υψόμετρα 700-1200 μ.

Εξάπλωση στην Αττική: Πατέρας, Κιθαιρώνας, Υμηττός (;).

Ετυμολογία:

Crocus < κρόκος (πιθανώς από την κρόκη, υφάδι).

biflorus < bis δις + flos, floris άνθος = διανθής

melantherus < μέλας + ανθήρας = μελάνθηρος.

Πατέρας 05/12/2013

Λαυρεωτική 05/12/2008

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

Crocus cartwrightianus Herbert 1843 ***

Κρόκος του Καρτράϊτ

Ενδημικό Αττικής, Κυκλάδων, Δυτικής Κρήτης. Θεωρείται ο άγριος πρόγονος του καλλιεργήσιμου κρόκου. Βολβώδες φυτό. Φύλλα 7-12. Στύλος με μεγάλες κόκκινες διακλαδώσεις, που κρέμονται έξω από το περιάνθιο. Ανθήρες κίτρινοι. **Βιότοπος:** πετρώδεις θέσεις, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι μέσα υψόμετρα. **Άνθη:** συνήθως μοβ με σκούρες νευρώσεις αλλά και λευκά με μοβ νευρώσεις. Είναι αρωματικά και δεν κλείνουν τη νύχτα.

Άνθιση: Οκτώβριος - Δεκέμβριος

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Λαυρεωτική, Πάνειον όρος, λόφοι Μεσογείων, Αίγινα, Σαλαμίνα, Πάστρα, Τουρκοβούνια, Βουλιαγμένη, Βουρκάρι Μεγάρων...

Ετυμολογία:

Crocus < κρόκος (πιθανώς από την κρόκη, υφάδι).

cartwrightianus < αφιερωμένο στον Άγγλο πρόξενο στην Κωνσταντινούπολη Cartwriht (Καρτράιτ) που συνέλεξε το φυτό από την Τήνο.

Πάρνηθα 04/02/2008

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

***Crocus flavus subsp. atticus*, Kit Tan, Zografidis & Mermygkas 2014**

*** Κρόκος ο κίτρινος υποείδος ο αττικός

Ο *Crocus flavus* (Weston 1771) είναι βαλκανικό είδος που φτάνει μέχρι τη βορειοδυτική Τουρκία. Στην Ελλάδα φύεται κυρίως στα βουνά της Κεντρικής και Β. Ελλάδας. Για την ύπαρξη του *Crocus flavus* στην Πάρνηθα υπήρχαν παλαιές αναφορές. Τελικά αποδείχτηκε ότι παρουσιάζει διαφορές και περιγράφηκε το 2014 ως υποείδος (*Crocus flavus subsp. atticus*).

Άνθη χρυσοκίτρινα, με σωλήνα συχνά καφεγκρίζο. Στίγματα σύλου ακέραια, πορτοκαλί ή χρυσοκίτρινα. Στήμονες και στίγματα σχεδόν ισομήκη, κοντύτερα από το περιάνθιο. Ανθήρες κίτρινοι. Φύλλα 6 -8 που δεν έχουν αναπτυχθεί πλήρως κατά την άνθιση. **Βιότοπος**: λιβάδια, ξέφωτα και θαμνότοποι.

Άνθιση: Φεβρουάριος — Μάρτιος.

Ετυμολογία:

Crocus < κρόκος (πιθανώς από την κρόκη, υφάδι).

flavus = κίτρινος, ξανθός.

atticus < Αττική.

Πάρνηθα 15/11/2007

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

Crocus laevigatus*, Bory & Chaub. 1832 **

Κρόκος ο λείος

Ενδημικό της Νότιας Ελλάδας, με πλατιά εξάπλωση στην Αττική. Βολβώδες φυτό. Φύλλα 3-4. Πήρε το όνομά του από τους χιτώνες του βολβού του που είναι λείοι. Εδώδιμος με γεύση κάστανου. **Βιότοπος:** πετρώδεις θέσεις, θαμνώνες, φρυγανότοποι, διάκενα πευκοδασών σε υψόμετρα από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι 1.500 μέτρα. **Άνθη:** με χρωματική ποικιλομορφία, λευκά, μοβ-ρόδινα, λιλιά, δίχρωμα, με μία έως τρεις ραβδώσεις στα τρία εξωτερικά τέπαλα. Λαιμός κίτρινος. Στύλος με «στίγματα» κίτρινα ή πορτοκαλί που διαχωρίζονται δενδροειδώς σε πολλά νημάτια. Ανθήρες λευκοί. **Άνθιση:** από τον Οκτώβριο.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Πεντέλη, Σχινιάς, Λαυρεωτική, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα.

Ετυμολογία:

Crocus < κρόκος (πιθανώς από την κρόκη, υφάδι).

laevigatus < levigo λειαίνω, γυαλίζω = λείος.

Λαύριο 15/02/2012

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

***Iris attica*, Boiss. & Heldr. 1859**

Ιρις η αττική

Η Ιριδα της Αττικής είναι ενδημική της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας. Έχει ευρεία εξάπλωση στην στεριανή Ελλάδα. Στην Βόρεια Βαλκανική και την Ευρώπη αντικαθίσταται από την παρόμοια *Iris rumila*.

Πολυετές φυτό με φύλλα γλαυκά, λογχοειδή με έντονη καμπυλότητα.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι την ορεινή ζώνη.

Άνθη: κίτρινα, ώδη ή μπλε. Σε μερικές περιοχές, όπως στο Λαύριο, συνυπάρχουν και τα τρία χρώματα.

Άνθιση: από τον Φεβρουάριο.

Έχει ευρεία εξάπλωση στην Αττική.

Ετυμολογία:

Iris < Ίρις, η αγγελιαφόρος των θεών.

attica < Αττική.

Πάρνηθα 31/05/2013

IRIDIACEAE ΙΡΙΔΙΔΕΣ

***Iris sintenisii*, Janka 1877**

Ιρις του Σίντενις

Η ίριδα αυτή εξαπλώνεται στην Ελλάδα, την Βαλκανική, την Τουρκία και την Ιταλία. Στην Αττική είναι πολύ σπάνια και φύεται μόνο στην Πάρνηθα, με 2-3 πολύ μικρούς πληθυσμούς.

Φυτό με ρίζωμα και ύψος 20-40 εκατοστά. Φύλλα 1-3.

Βιότοπος: ξηρά λιβάδια και ανοιχτοί θαμνότοποι, σε υψόμετρα 400 - 1000 μ.

Άνθη 1-2, μακρόστενα, άοσμα και χρώματος μπλε-μοβ.

Άνθιση: Απρίλιος - Ιούνιος.

Ετυμολογία:

Iris < Ίρις, η αγγελιαφόρος των θεών

sintenisii < αφιερωμένη στον Γερμανό βοτανικό Paul Ernst Emil Sintenis (1847-1907).

Σχινιάς 14/02/2009

LILIACEAE ΛΙΛΙΔΕΣ

Fritillaria obliqua* Ker-Gawler 1805 subsp. *obliqua* **

Φριτιλάρια η πλαγία

Ενδημικό Αττικής και Εύβοιας. Περιγράφηκε από τα Τουρκοβούνια της Αθήνας. Παλαιογεωγραφικό πολυετές βολβώδες φυτό. Φύλλα 8-13, γλαυκά, λογχοειδή. Άνθη 1-3, εύοσμα. **Βιότοπος:** βραχώδεις ασβεστολιθικές θέσεις με φρύγανα και αραιή θαμνώδη βλάστηση, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1.000 μέτρα. **Άνθη:** κωνικά καμπανοειδή, με τμήματα μαύρα, γλαυκά στο εξωτερικό. **Άνθιση:** αρχές Φεβρουαρίου έως αρχές Απριλίου.

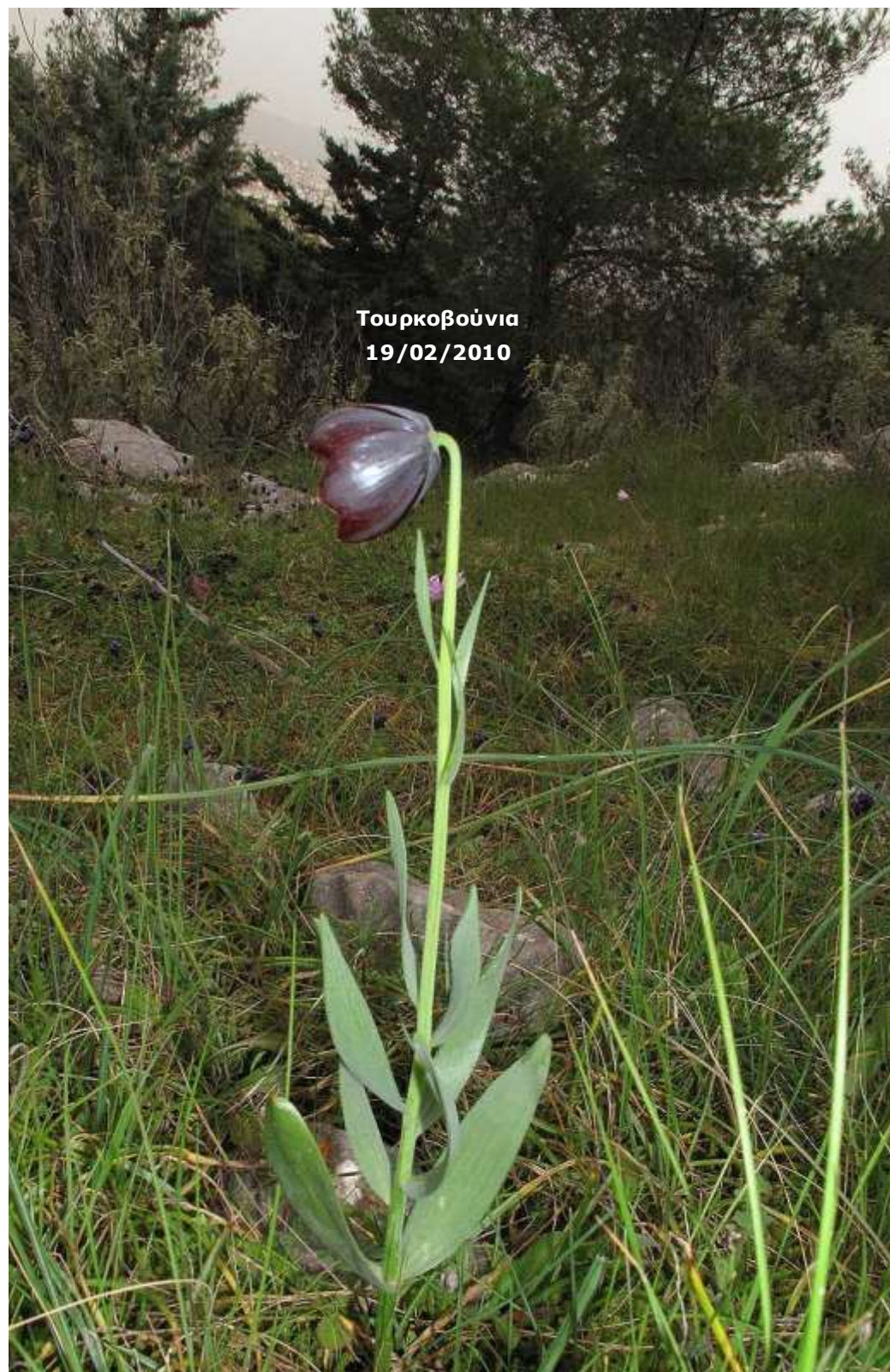
Εξάπλωση στην Αττική: Τουρκοβούνια, Πάρνηθα, Καπανδρίτι, Πεντέλη, Λίμνη Μαραθώνα, Μαραθώνας, Σχινιάς.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Σχεδόν Απειλούμενο» (NT).**

Ετυμολογία:

Fritillaria < fritillus κύπελλο με το οποίο έριχναν τα ζάρια οι Ρωμαίοι - για το σχήμα του άνθους.

obliqua = πλάγια, λοξή ==> για την πλάγια θέση των ανθέων στον βλαστό.

LILIACEAE ΛΙΛΙΔΕΣ

Lilium chalcedonicum, L. 1753**Λείριο το χαλκηδονικό**

Εξαπλώνεται από την Νότια και Δυτική Ελλάδα μέχρι την Νότια Αλβανία. Περιγράφηκε από το όρος Χαλκηδόνιο της Θεσσαλίας.

Βιότοπος: ορεινά δάση με μεσογειακή βλάστηση και έλατα.

Άνθη: μέχρι 7 μεγάλα άνθη με βαριά μυρωδιά και κόκκινο χρώμα, γι' αυτό και λέγεται «κόκκινος κρίνος». Μια παλιά λαϊκή του ονομασία είναι «τουρκοπούλα», γιατί έμοιαζε με το τουρμπάνι που φορούσαν στο κεφάλι οι Τούρκοι.

Άνθιση από αργά την άνοιξη, ανάλογα με το υψόμετρο

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Πεντέλη (:), Γεράνεια, Πατέρας, Κιθαιρώνας, Πάστρα.

Ετυμολογία:

Lilium < lilium (λατιν.) < Λείριο (Ιπποκράτης, Θεόφραστος)

chalcedonicum < Χαλκηδόνιο, όρος της Θεσσαλίας = χαλκηδονικό.

Μελαγκάβι 10/03/2013

LILIACEAE ΛΙΛΙΔΕΣ

Muscari pulchellum Heldr. & Sart. 1859 *****Μούσκαρι το ωραίο**

Ενδημικό με εξάπλωση σε Κεντρική Στερεά, Νοτιανατολική Πελοπόννησο και Κυκλάδες (το υποείδος *M. pulchellum* ssp. *clepsydroides* σε Κέα, Κύθνο και Νάξο). Βολβώδες πολυετές φυτό.

Βιότοπος: πετρώδεις θέσεις και φρυγανότοποι από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι την ορεινή ζώνη. **Άνθη:** γαλαζορόδινα. **Άνθιση:** Ιανουάριο μέχρι Απρίλιο, ανάλογα με το υψόμετρο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Υμηττός, Γεράνεια, παράλια του Σαρωνικού...
Ετυμολογία:

Muscari < μόσχος (σχετίζεται με το περσικό *mushka* = γεννητικός αδένας), ελαιώδες, έντονα αρωματικό υγρό που βγαίνει από τον γεννητικό αδένά του ασιατικού ελαφιού «μόσχος ο μοσχοφόρος» (πρβ: μοσκοβολώ, μοσχοκάρυδο, μοσχοσάπουνο, μοσχοστάφυλο). Ίσως επειδή φυτά του γένους *Muscari* είναι πολύ αρωματικά.
pulchellum < *pulcher*, όμορφος, ωραίο.

Τατόι 19/04/2013

LILIACEAE ΛΙΛΙΔΕΣ

Tulipa hageri* Heldr. 1874*Τουλίπα του Χάγκερ**

Η τουλίπα αυτή είναι αυτοφυής σε Ελλάδα, Βουλγαρία και Δ. Τουρκία. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι ότι περιγράφηκε το 1874 από την Δεκέλεια (Τατόι) της Αττικής. Πολυετές βολβώδες φυτό. Βλαστός 8-27 εκ. Φύλλα γραμμοειδή, αυλακωτά, λεία.

Βιότοπος: λιβάδια, καλλιεργημένα χωράφια, πετρώδες έδαφος

Άνθη: 1-3 κόκκινα. **Άνθιση:** από τον Απρίλιο μέχρι τον Μάιο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα, Δερβενοχώρια.

Κινδυνεύει με εξαφάνιση από την συλλογή στην οποία επιδίδονται οι εκδρομείς, ιδιαίτερα στο οροπέδιο της Μόλας, όπου πλέον σπανίζει

Ετυμολογία:

Tulipa < από τουρκική túlipand, τουρμπάνι.

hageri < αφιερωμένη στον Γερμανό Φρειδερίκο Χάγκερ (Friedrich Hager, 1822-1902) που την συνέλεξε στο Τατόι.

Πάρνηθα 21/04/2011

LILIACEAE ΛΙΛΙΔΕΣ

Tulipa orphanidea* Boiss. ex Heldr. 1862 **

Τουλίπα του Ορφανίδη

Ενδημική Πελοποννήσου και Κεντρικής Ελλάδας.

Πολυετές βολβώδες φυτό. Βλαστός 8-27 εκ. Φύλλα γραμμοειδή, αυλακωτά, λεία.

Βιότοπος: λιβάδια και πετρώδεις θέσεις.

Άνθη: 1-3 με χρώμα πορτοκαλί.

Άνθιση: από τον Απρίλιο.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα.

Ετυμολογία:

Tulipa < από τουρκική λέξη túlipand, τουρμπάνι.

orphanidea < προς τιμήν του βοτανικού Θεόδωρου Ορφανίδη (Σμύρνη 1817 - Αθήνα 1886), καθηγητή στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.

φωτογραφία
Σπύρος Τσιφτσής

ORCHIDACEAE

Epipactis subclausa* Robatsch 1988 **

Επιπακτίς η «σχεδόν κλειστάνθης»

Ενδημική orchideά της Ελλάδας, σε λίγες θέσεις της Κεντρικής και Βόρειας Ελλάδας. Περιγράφηκε από τον Όλυμπο.

Πολυετής πόα με βραχύ ρίζωμα, από όπου εκφύονται ένας έως λίγοι βλαστοί.

Βιότοπος: υπόροφος δασών ελάτης ή οξιάς, σε σκιερά εδάφη.

Άνθιση: μέσα Ιουλίου έως τέλος Αυγούστου.

Εξάπλωση στην Αττική: υπάρχει παλαιά αναφορά από Πάρνηθα.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 2009), με τον χαρακτηρισμό «Σχεδόν Απειλούμενο» (NT).**

Ετυμολογία:

Epipactis < επιπακτίς, όνομα φυτού που αναφέρει ο Διοσκουρίδης:

«επιπακτίς, οί δε ελλεβορίνην, θαμνίσκος μικρός, φυλλάρια ελάχιστα έχων».

subclausa < sub υπό, σχεδόν + clausa κλειστή = σχεδόν κλειστάνθης (από την μορφή των ανθέων).

ORCHIDACEAE

Υμηττός 05/04/2008

Ophrys aesculapii* Renz 1928 **

Οφρύς του Ασκληπιού

Ενδημική orchidea Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας.

Περιγράφηκε από την αρχαία Επίδαυρο κοντά στο Ασκληπιείο.

Βιότοπος: φρυγανότοποι, θαμνώνες, ανοίγματα δασών, ξηρά παραθαλάσσια ενδιαίτηματα, από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 1.000 μ.

Άνθος: Μικρό, σχεδόν σφαιρικό, ακέραιο (ενίοτε τρίλοβο), κοκκινωπό ή καφέ. Θυρεός μπλε ή γαλάζιος συνήθως σε σχήμα Η (ήτα). Πέταλα και σέπαλα πράσινα.

Άνθιση: Μάρτιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός (κοινή), Πεντέλη, Πάρνηθα (σπάνια), Μερέντα, Κορωπί, Κιθαιρώνας (σπάνια), Αγία Μαρίνα Γραμματικού, Σχινιάς.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους Ophrys αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

aesculapii < Aesculapius, στα λατινικά ο θεός Ασκληπιός.

Υμηττός 16/04/2013

ORCHIDACEAE

Ophrys argolica* H. Fleischm. 1919 **

Οφρύς η αργολική

Ενδημικό ΝΑ Πελοποννήσου και Ανατολικής Στερεάς.

Ορχιδέα με ψηλό βλαστό και 9-11 άνθη.

Βιότοπος: φρυγανότοποι, θαμνώνες, ανοίγματα δασών, παρυφές δρόμων.

Άνθος: Πορτοκαλί, κόκκινο-καφέ, με πυκνό λευκό τρίχωμα στην βάση. Σέπαλα και πλαϊνά πέταλα ροζ έως πορφυρά.

Άνθιση: Μάρτιος - Απρίλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: εξαιρετικά σπάνια με ελάχιστες παρουσίες στον Υμηττό.

***** Περιλαμβάνεται στο Βιβλίο Ερυθρών Δεδομένων των Σπάνιων & Απειλούμενων Φυτών της Ελλάδας (RDB 1996).**

Ophrys <Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους *Ophrys* αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

argolica < Άργος = αργολική.

Πεντέλη 24/03/2014

ORCHIDACEAE

Ophrys ariadnae* Paulus 1994 *****Οφρύς της Αριάδνης***

Ενδημική ορχιδέα της νότιας νησιωτικής Ελλάδας, με κύρια εξάπλωση σε Κρήτη και Κάρπαθο. Περιγράφηκε το 1994 από το Λασίθι της Κρήτης.

Συνώνυμο: *Ophrys cretica* subsp. *ariadnae*.

Βιότοπος: φρυγανότοποι και ξηρά αβεστολιθικά εδάφη.

Άνθη: τρίλοβα, σκούρα καφετί με πολύπλοκο γαλάζιο θυρεό.

Άνθιση: μέσα Φεβρουαρίου – μέσα Απριλίου.

Εξάπλωση στην Αττική: Πεντέλη, Αίγινα, Υμηττός (;).

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους *Ophrys* αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

ariadnae < αφιερωμένη στην Αριάδνη, κόρη του Μίνωα, που βοήθησε τον Θησέα να αντιμετωπίσει τον Μινώταυρο και να βγει από τον Λαβύρινθο.

Μαραθώνας 09/03/2016

ORCHIDACEAE

Ophrys basilissa* C. & A. Alibertis & H. R. Reinhard, 1990 **

Οφρύς η βασίλισσα

Ενδημική orchidea Κρήτης, Δωδεκανήσου, νησιών Ανατολικού Αιγαίου, Κυκλάδων (Παροναξία). Σπανιότατη στην Αττική.

Περιγράφηκε το 1990 από το Ρέθυμνο. Το όνομά της οφείλεται στο μεγάλο μέγεθος του χείλους, μεγαλύτερο από την παρόμοια *Ophrys omegaiifera*.

Βιότοπος: φρύγανα, ελαιώνες, ξέφωτα πευκοδασών.

Άνθος: χείλος μεγάλο έως 3 εκατοστά, με θυρεό σε σχήμα Ωμέγα και χωρίς αύλακα στην βάση του χείλους.

Άνθιση: Ιανουάριος - Απρίλιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Μαραθώνας, Μεσόγεια.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

basilissa < βασίλισσα, λόγω του μεγάλου της άνθους.

Βαρνάβας 16/04/2008

ORCHIDACEAE

Ophrys calocaerina* Devillers-Tersch. & Devillers 1994 **

Οφρύς η καλοκαιρινή

Ενδημική ορχιδέα Πελοποννήσου και Στερεάς Ελλάδας.

Ονομάστηκε «καλοκαιρινή», λόγω της όψιμης άνθησής της. Μοιάζει με άλλες παρόμοιες άγριες ορχιδέες και η αναγνώρισή της δεν είναι εύκολη.

Βιότοπος: ηλιόλουστα εδάφη με θάμνους και φρύγανα.

Άνθος: έως 10, μεγάλα, με μια διακριτή κύρτωση.

Άνθιση: Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση: Σε όλα τα βουνά και σε χαμηλούς λόφους της ανατολικής ακτής και των Μεσογείων.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους Ophrys αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

calocaerina < καλοκαίρι = καλοκαιρινή.

ORCHIDACEAE

Ophrys delphinensis *O. Danesch & E. Danesch 1972 ****

Οφρύς των Δελφών

Ενδημική ορχιδέα των περιοχών γύρω από τον Κορινθιακό κόλπο. Περιγράφηκε από την Αχαΐα αλλά της δόθηκε (μάλλον υπερβολικά) το όνομα των Δελφών, επειδή ευδοκιμεί και στην Φωκίδα. Θεωρείται φυσικό υβρίδιο της οιστροφόρου (*O. oestrifera*) και της αργολικής (*O. argolica*). Εμφανίζει τάση επέκτασης προς την νοτιοανατολική Πελοπόννησο και την Ανατολική Στερεά Ελλάδα.

Βιότοπος: φρύγανα, θαμνώνες, παρυφές δρόμων, έως τα 1.100 μέτρα.

Άνθος: τρίλοβο, κυρτό, καφεκόκκινο. Οι στρογγυλοί πλαϊνοί λοβοί με πυκνό λευκό τρίχωμα. **Άνθιση:** Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: σε ελάχιστες θέσεις σε Υμηττό, Μαλακάσα, Γεράνεια.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

delphinensis < Δελφοί = των Δελφών

Πεντέλη 28/04/2008

ORCHIDACEAE

Ophrys leptomera* P.Delforge 2000 **

Οφρύς η λεπτή

Ενδημική orchidέα Αττικής, Εύβοιας και Πελοποννήσου. Περιγράφηκε το 2000 από την Εύβοια. Η ονομασία της οφείλεται στους πολύ λεπτούς πλαϊνούς λοβούς.

Βιότοπος: θαμνότοποι, φρυγανότοποι, αραιά πευκοδάση, σε ηλιόλουστα έως ημισκιερά εδάφη.

Άνθη: μεγάλα, με κιτρινοπράσινο χρωματισμό, σε ταξιανθία υψηλή και αραιή.

Άνθιση: Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Πεντέλη, Υμηττός.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους *Ophrys* αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

leptomera < λεπτός + μέρος = με λεπτά μέρη, από τα λεπτά πέταλα και τους λεπτούς πλαϊνούς λοβούς.

Κορωπί 11/04/2009

ORCHIDACEAE

Ophrys melenae* (Renz 1928) Paulus & Gack 1990 **

Οφρύς η μέλαινα

Ενδημική orchideά Αττικής, Βοιωτίας, Εύβοιας και Ανατολικής Πελοποννήσου. Περιγράφηκε το 1990 από τον Υμηττό. Η ονομασία της οφείλεται στο σκούρο χρώμα που έχει το χείλος του άνθους.

Βιότοπος: αλκαλικά ηλιόλουστα εδάφη με φρύγανα και θάμνους.

Άνθη: 8-10, με σέπαλα και πλαϊνά πέταλα πράσινα. Το χείλος έχει σκούρο καφετί χρώμα, που μερικές φορές περιφέρειά του περιβάλλεται με κίτρινο χρώμα. Θυρεός μικρός σε μπλε-γκρι.

Άνθιση: τέλη Φεβρουαρίου μέχρι μέσα Μαΐου.

Εξάπλωση στην Αττική: Πάρνηθα (μέχρι κα τα 1.100 μέτρα), Υμηττός, Πεντέλη, λόφοι Ανατολικής Αττικής και Μεσογείων.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

melenae < μέλας (μέλανος), μέλαινα, μέλαν = μελανός, μαύρος, σκούρος.

Δαφνί 08/03/2008

ORCHIDACEAE

Ophrys mycenensis* S. Hertel & H.F. Paulus 2010 **

Οφρύς των Μυκηνών

Ενδημική orchideά Αττικής, Στερεάς Ελλάδας και Πελοποννήσου.

Περιγράφηκε το 2010 από την περιοχή των Μυκηνών.

Βιότοπος: θαμνότοποι, φρυγανότοποι, διάκενα πευκοδασών. λιβάδια.

Άνθη: τρίλοβα, καφετιά, με έντονη τριχοφυΐα, ευδιάκριτο κιτρινωπό θυρεό και ρόδινο περιάνθιο.

Άνθιση: τέλη Φεβρουαρίου μέχρι μέσα Μαΐου.

Εξάπλωση στην Αττική: Αιγάλεω, Δαφνί, Υμηττός, Μερέντα.

Ετυμολογία:

Ophrys > Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους *Ophrys* αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας.

mycenensis > Μυκήνες.

Γραμματικό 29/04/2011

ORCHIDACEAE

Ophrys schlechteriana* (Soó) Devillers-Tersch. & Devillers 1994 **

Οφρύς του Σχλείτερ

Ενδημική orchidea της Νότιας Ελλάδας. Αποτελεί την στεριανή παραλλαγή της νησιώτικης *Ophrys heldreichii* που εξαπλώνεται στην Κρήτη και τις Κυκλάδες. Περιγράφηκε το 1994 από την Αττική.

Βιότοπος: φρυγανότοποι, θαμνώνες, ξηρά λιβάδια.

Άνθη: τρίλοβα, σκούρα καφέ, με κιτρινωπό θυρεό. **Άνθιση:** Απρίλιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Υμηττός, Πάρνηθα, Αιγάλεω, Ποικίλο, Γραμματικό...

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας. **heldreichii** < αφιερωμένη στο Θεόδωρο Χελδράιχ (Theodor Henrich Hermann von Heldreich, 1822-1902), διευθυντή του Βοτανικού Κήπου Αθηνών.

schlechteriana < αφιερωμένη στον Γερμανό ορνιθολόγο R. Schlechter (1872-1925).

Γεράνεια 13/04/2013

ORCHIDACEAE

Ophrys sprunerii* Nyman 1855 *****Οφρύς του Σπρούνερ***

Ενδημική orchideά Κεντρικής και Νότιας Ελλάδας, Κρήτης και νησιών Αιγαίου.

Ορχιδέα με ψηλό βλαστό και έως 8 άνθη σε αραιή ταξιανθία.

Βιότοπος: φρυγανότοποι, θαμνώνες, ανοίγματα δασών, παρυφές δρόμων, σε υψόμετρα έως 900 μέτρα.

Άνθος: Τρίλοβο, σκούρο καφέ ή μαύρο, με λαμπερό γαλάζιο θυρεό σε σχήμα Η (ήτα)., Σέπαλα ρόδινα πλαϊνά πέταλα δίχρωμα σε ροζ-λευκό.

Άνθιση: Μάρτιος - Μάιος.

Εξάπλωση στην Αττική: Σπάνια με ελάχιστες παρουσίες στην Πάρνηθα και τα Γεράνεια κι έναν μικρό πληθυσμό στο Ποικίλο.

Ετυμολογία:

Ophrys < Οφρύς (φρύδι). Δεν είναι ξεκάθαρο σε ποια χαρακτηριστικά του γένους Ophrys αναφέρεται το όνομα ενώ υπάρχει και το ενδεχόμενο γλωσσικής παρερμηνείας

sprunerii < προς τιμήν του Βαυαρού βοτανικού Wilhelm von Spruner (1805-1874).

Ενδεικτική βιβλιογραφία

- Αλεξίου Σωτήρη, 100 ενδημικά φυτά της Ελλάδας, Αθήνα 2012
- Αντωνόπουλου Ζήση & Τσιφτσή Σπύρου, «ΑΤΛΑΣ των ελληνικών ορχεοειδών», εκδόσεις Mediterraneo, Ρέθυμνο 2017
- Βαλλιανάτου Ειρήνη, «Γεωβοτανική έρευνα της Σαλαμίνας, της Αίγινας και μερικών άλλων νησιών του Σαρωνικού Κόλπου», Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 2005.
- Βανδαράκη Δημήτρη, «Η παλαιογεωγραφική εξέλιξη της πεδιάδας των Αθηνών τα τελευταία 6.000 έτη», Διδακτορική Διατριβή 2013.
- Κωνσταντινίδη Θεοφάνη, «Η χλωρίδα και η βλάστηση των ορειών Γεράνεια, Πατέρας και Κιθαιρών», Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1997
- Μαριολάκου Η. & Θεοχάρη Δ., «Μετατοπίσεις των ακτογραμμών στο Σαρωνικό κατά τα τελευταία 18.000 χρόνια και η Κυχρεία παλαιολίμνη}. Δελτίο της Ελληνικής Γεωλογικής Εταιρείας 2001.
- Μπαλιούση Ευάγγελου, «Η χλωρίδα και η βλάστηση του όρους Πεντελικού (Ανατολική Αττική)», Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 2011
- Ορφανίδη Θεόδωρου, «Γεωπονικά, τόμος δεύτερος», Αθήνα 1873
- Παπιμούτγλου Βαγγέλη, Αγριολούλουδα της Ελλάδας, εκδόσεις Mediterraneo, Ρέθυμνο 2006.
- Συμεωνίδη Νικόλαου, «Ξενάγηση στο χώρο των απολιθωμάτων της Αττικής»
- The Red Data Book of Rare and Threatened Plants of Greece edited by D. Phitos, A. Strid, S. Snogerup and W. Greuter, 1995.
- «Βιβλίο ερυθρών δεδομένων των σπάνιων & απειλούμενων φυτών της Ελλάδας», επιτροπή έκδοσης Δ. Φοίτος, Θ. Κωνσταντινίδης & Γ. Καμάρη, έκδοση Ελληνικής Βοτανικής Εταιρείας, Πάτρα 2009.
- Dimopoulos & al.: Vascular plants of Greece an annotated checklist — Botanischer Garten und Botanisches Museum Berlin-Dahlem & Hellenic Botanical Society, 2013
- Arne Strid: Atlas of the Aegean Flora - Botanic Garden and Botanical Museum Berlin

ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

<https://www.greekflora.gr/>

<http://portal.cybertaxonomy.org/flora-greece/intro>

<http://wildgreeceditions.com/parnassiana.html>

<http://www.emplantbase.org/home.html>

<http://www.theplantlist.org/>

Η χρήση του περιεχομένου καθορίζεται από την άδεια Creative Commons Αναφορά Δημιουργού–Μη Εμπορική Χρήση–Παρόμοια Διανομή 4.0 Διεθνές.

Προκειμένου να δείτε αντίγραφο της άδειας επισκεφθείτε την ακόλουθη σελίδα: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/deed.el>

Αθήνα 2019
Copyright Νίκος Νικητίδης
amorgos51@gmail.com

ISBN
978-618-84382-0-0